

Hrvatski

glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina XVII Broj 171

2019. ISSN 1800-5179

*100 godina
HTD „Napredak“
iz Gornje Lastve*

Sadržaj:

- 3** Promocija bokeljske tradicije i kulture u Beču
- 6** HTD „Napredak“: Jubilej za pamćenje
- 11** Svečano obilježena 15. obljetnica Hrvatske nastave u Crnoj Gori
- 16** Ljetnikovac Galerije Buća- predstavljene priče Snježane Akrap-Sušac
- 18** Izložba Igračka u srcu Hrvatske matice iseljenika
- 20** Večer Boke kotorske u Sydneyu
- 23** Tomoslav Tomo Grgurević – kroničar Boke kotorske
- 26** Štorija o galiji Cristo Ressussitato
- 31** Boka kotorska okom fotografa Laforesta
- 33** Crna Korčula – zeleni otok
- 38** Likovni umjetnici iz Hrvatske u Muzeju i galeriji Tivat
- 42** Aktualnosti
- 56** Kronika Društva
- 59** Časni čovjek u vremenu bez časti
- 62** 3. Forum mladih pripadnika hrvatskih manjina u Donjoj Lastvi
- 63** Obnova crkve sv. Ante na Mogrenu u Budvi
- 66** Sveta Majka Tereza
- 69** Škrinjica nostalgije – Čestitke u očima prošlosti
- 73** Po bokeški
- 74** Antiki fagot
- 76** Ostavština obitelji Visković u Perastu – Povijesne ličnosti i događaji iz zbirke fotografija Viskovića
- 80** Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj: Brioni
- 83** Dubrovački Baranin Marin Borisi: Nezaboravni susret s Petrom Zrinskim
- 87** Grbovi kotorske vlastele XIV vijeka

Poštovani čitatelji!

Mnogo je bilo događaja u razdoblju između dva broja, a mi smo se potrudili većinu toga zabilježiti na našim stranicama.

Svečano je obilježena 15. obljetnica Hrvatske nastave u Crnoj Gori, a tome je prethodio i niz prigodnih programa organiziranih upravo tim povodom. Hrvatsko tamburaško društvo „Napredak“ iz Gornje Lastve proslavilo je stotu obljetnicu od osnivanja – čitavo stoljeće kontinuiranog rada i trajanja!

Bokeljska mornarica i Gradska muzika Kotor nakon 111 godina ponovno su nastupile u Beču, u povodu obilježavanja 40 godina od upisa Kotora na UNESCO-vu listu zaštićene kulturne baštine. Time su na najbolji način promovirane tradicija i kultura naše Boke.

Nakon mnogo godina, u Budvi je pokrenuta inicijativa za obnovu crkve sv. Antona Padovanskog na Mogrenu, ovoga puta na prijedlog općinskih dužnosnika. To nam daje nadu da će u dogledno vrijeme ova lijepa ideja zaživjeti i da će crkva ponovno biti izgrađena na starome mjestu.

Dvadeset i osam godina prošlo je od smrti admirala Vladimira Barovića. Tim povodom pisali smo o ovom *Časnom čovjeku u vremenu bez časti*.

Prpratili smo promocije, izložbe i ostale događaje, u našim redovitim serijalima donijeli stare, ali uvijek nove i zanimljive priče...

Od ovog broja započeli smo sa serijalom *Jadranski otoci* u kojem ćemo ponoviti ili saznati ponešto novo o ovim neprocjenjivim biserima. Počinjemo od Korčule!

Do novih tema i do novog broja, srdačno vas pozdravljam!

Vaša urednica
Tijana Petrović

Naslovnica: **Gornja Lastva, Anton Gula Marković**

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Pjaca od muzeja 361, Stari grad, 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović, Joško Katelan, Marina Dulović i Danijela Vulović**
Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Foto Parteli, KotorArt, Centar za kulturu Kotor, Matica, Radio Dux, Boka News, TO Kotor, Radio Kotor, arhiva HGD CG**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 500 primjeraka

*BOKELJSKA MORNARICA I
GRADSKA MUZIKA KOTOR NAKON
111 GODINA PONOVRNO NASTUPILE
U BEČU*

Promocija bokeljske tradicije i kulture u Beču

Mnogobrojni građani Beča, među kojima je bio i dosadašnji veleposlanik Austrije u Crnoj Gori Martin Pammer, turisti i članovi crnogorske djaspore, s velikim zanimanjem pratili su nastup, posebno pozdravljajući mornare u nošnjama.

Priredila:
Tijana Petrović

Bokeljska mornarica Kotor, jedna od najstarijih pomorskih institucija na svijetu, imala je 4. listopada vrlo zapažen nastup u Beču, a u svrhu obilježavanja

40 godina od upisa Kotora na UNESCO-vu listu zaštićene kulturne baštine.

Glavni odred Mornarice, u pratnji ženskih članica u nošnjama i Gradske muzike Kotor, na čelu s kapelnikom Dariojem Krivokapićem, postrojio se ispred Veleposlanstva Crne

Gore, a zatim je sa zastavama Crne Gore i Mornarice prodefilirao ulicama u centru grada.

Točno u podne, ispred katedrale svetog Stjepana postrojen je odred, nakon čega je zapovjednik odreda prvi major Gracija Abović predao raport admiralu Antunu Sbutegi, koji je u

Gostovanje Bokeljske mornarice u Beču 1908. godine

pratnji ađutanta Zdravka Miloševića izvršio smotru. Uslijedilo je tradicionalno kolo Bokeljske mornarice koje su otplesali mornari predvođeni kolovođom Zlatkom Mračevićem. Kako običaj nalaže, na kraju su u kolo, u pratnji barjaktara, ušli admiral Sbutega, ađutant, prvi major, drugi major Saša Milošević, mali admiral Martin Petrović, veleposlanik Crne Gore u Austriji Željko Perović, veleposlanici pri OEBS-u Veselin Šuković i vojni ataše admiral Dragan Samardžić. Zatim je glavni odred u pratnji Gradske muzike ponovno defilirao ulicama Beča do Veleposlanstva Crne Gore.

Mnogobrojni građani Beča, među kojima je bio i dosadašnji veleposlanik Austrije u Crnoj Gori Martin Pammer, turisti i članovi crnogorske djaspore, s velikim zanimanjem pratili su nastup, posebno pozdravljajući mornare u nošnjama. Njima je podijeljeno oko 1.000 flajera s osnovnim informacijama na njemačkom jeziku o Mornarici.

Delegaciju Mornarice na čelu s admiralom Sbutegom, u pratnji veleposlanika Perovića, primio je u Općini Beč Thomas Resch, direktor za međunarodnu suradnju. Tom prilikom je u srdačnom razgovoru izraženo

Bokeljska mornarica Kotor

Martin Pammer, Antun Sbutega, Željko Perović, Dragan Samardžić

obostrano zadovoljstvo zbog ovoga gostovanja i susreta, istaknute su historijske, kulturne i diplomatske veze Austrije i Beča s Bokom i Crnom Gorom, a posebno s Mornaricom, te su razmijenjeni prigodni pokloni.

U Veleposlanstvu Crne Gore organiziran je prijem za članove Mornarice i Gradske muzike. Admiral Sbutega zahvalio je veleposlaniku Peroviću i savjetnici Mariji Lakuć Barfus na višemjesečnome angažmanu oko organiziranja ovoga gostovanja, a oni su poželjeli dobrodošlicu i istaknuli značaj ovakvog događaja za kulturnu promociju Crne Gore.

Gostovanje u Beču omogućila je Općina Kotor koja je iz proračuna za tu namjenu izdvojila 15.000 eura.

Zanimljivo je da je prvi nastup Glavnog odreda Bokeljske mornarice izvan Kotora bio davne 1908. godine baš u Beču, prigodom krunidbe cara Franje Josipa, također u pratnji kotorske Gradske muzike. Gradska muzika Kotor nastupila je u Beču deset godina ranije – 1898. prilikom vjenčanja prestolonasljednika Franje Ferdinanda, kao jedna od triju gradskih muzika iz čitavog carstva.

Gradska muzika Kotor prvi put je nastupila u Beču 1898. godine

Gradska muzika Kotor

*CENTRALNA PROSLAVA U POVODU 100 GODINA OD OSNIVANJA
TAMBURAŠKOG DRUŠTVA „NAPREDAK“ ODRŽANA JE U SUBOTU,
5. LISTOPADA, U DOMU KULTURE „ILIJA MARKOVIĆ“
U GORNJOJ LASTVI*

Jubilej za pamćenje

HTD „Napredak“ 1928.

Gornja Lastva je simbol trajanja Hrvata, ali i simbol nestajanja. Ovdje kad hodaš, svaki kamen govori

Piše:
Marija Nikolić

Ova godina, 2019., je godina kada se navršilo 100 godina od osnivanja prvoga kulturnog društva u Gornjoj Lastvi - **Hrvatskoga tamburaškog društva „Napredak“**. Tijekom proteklog stoljeća u Gornjoj Lastvi u kontinuitetu postoji i radi organizirano društvo u kojem se Lastovljani bave kulturom i prosvjetom. Današnje društvo, **Kulturno-zavičajno udruženje „Napredak“ iz Gornje Lastve** je sljedbenik svih tih društava i s ponosom je obilježilo jubilej osnivanja Hrvatskoga tamburaškog društva „Napredak“ i stoljeće kontinuiranoga rada udruga kulture u Gornjoj Lastvi. Sve manifestacije organizirane tijekom proteklog ljeta u Gornjoj Lastvi bile su u znaku jubileja, a centralna manifestacija održana je u subotu, 5. listopada, u Domu kulture „Ilija Marković“ u Gornjoj Lastvi. Tim povodom su KZU „Napredak“ i Foto kino klub „Mladost“ postavili izložbu „NAPREDAK' Gornja Lastva – Sto godina postojanja“ kojom je ilustrirana aktivnost lastovskih udruga od osnivanja HTD „Napredak“ do današnjih dana.

Mandolinski orkestar „Tripo Tomas“, kojeg je osnovalo Hrvatsko građansko društvo iz Kotora, odsvirao je polusatni koncert, a proslava je završena koktelom koji je upriličen za sve goste.

Proslavi su nazočili mnogobrojni Lastovljani i njihovi gosti iz drugih bokeljskih mjesta te predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković, predsjednik Glazbeno-prosvjetnog društva - Tivat Boris Lanceroti i predstavnici Bokeljske mornarice Kotor - Podružnica Tivat Ivo Božinović, Ivica Stipanić i Tri-

po Schubert, prvi predsjednik HGD CG.

Svojem dolaskom posebnu čast iskazali su gospodin Veselko Grubišić, veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori, gospođa Jasminka Lončarević, generalna konzulica Republike Hrvatske u Kotoru i gospodin Marijan Klasić, konzul savjetnik.

Veleposlanik Grubišić je u kratkom, ali emotivnom govoru pozdravio prisutne i čestitao obljetnicu te je pritom istaknuo: „Uvijek s ponosom, privilegijem i čašću dolazim ovdje u Gornju Lastvu. I bio sam toliko puta. I gotovo da ne bi trebao govoriti, no šutjeti, hodati i osjećati. Sto godina Hrvatskoga tamburaškog orkestra, a stoljeća Hrvata ovdje na ovom prostoru. Samo prije Drugoga svjetskog rata ovdje je živjelo tisuću Hrvata. Gornja Lastva je simbol trajanja Hrvata, ali i simbol nestajanja. Kad stanete ovdje pred crkvu staru 600 godina, budete impresionirani. Ovdje kad hodaš, svaki kamen govori.“

Zoran Nikolić, predsjednik KZU „Napredak“ u svome govoru je naglasio:

„Ponosni smo da možemo reći da večeras ne obilježavamo samo stogodišnjicu osnivanja HTD 'Napredak', obilježavamo stoljeće kontinuiranog postojanja društva kojemu se mijenjalo ime, ali je uvijek bilo aktivno. Mijenjale su se države i Društvo je u međuvremenu izgubilo nacionalnu odrednicu u imenu, samo u imenu. U svemu što je rađeno do danas, naša nacionalna pripadnost je prepoznatljiva, iako nenaometljiva. Smatramo da njegovanjem svoje kulturne baštine na najbolji način čuvamo i svoj identitet.“

Mandolinski orkestar „Tripo Tomas“

Detalji s izložbe

To što radimo, svi naši projekti usmjereni na obranu, zaštitu i obnovu naše baštine, materijalne i nematerijalne, odraz su nastojanja i želje da zaustavimo eroziju naše zajednice i našega zajedništva koje vrijeme donosi. Daleke 1956. godine prvi put je zabilježen problem osipanja ljudi i pomanjkanja mladih da bi Društvo opstalo; tada je Gornja Lastva bila živo mjesto s toliko stanovnika da je škola još imala đaka. Danas se to čini kao svijetla prošlost... Stoga je danas postojanje aktivnoga udruženja dragocjeno. Sve manifestacije koje udruženje organizira su povod okupljanja ljudi, njihovog dolaska u Gornju Lastvu, daju nadu da će se neki opet i vratiti... Sto godina je duže od jednoga ljudskog života, stoljeće postojanja i rada našega udruženja traži naše poštovanje prema precima koji su ga održali i ne daje nam za pravo da ga mi ugasimo. Svi koji dolaze na naše manifestacije daju nam potporu bez koje nije moguće opstati i trajati.“

Povijest HKD „Napredak“

Osnivanje HTD „Napredak“ i cijelo stoljeće djelovanja kulturnih udruga u Gornjoj Lastvi opisao je i dokumentirao Anđelko Stjepčević u knjizi „Stoljeće kulture u Gornjoj Lastvi“ koja je izvor dragocjenih informacija iz toga razdoblja.

Hrvatsko tamburaško društvo „Napredak“ Gornja Lastva osnovano je 15. 6. 1919.

Odobrenje za rad Društva dala je Pokrajinska vlada za Dalmaciju u Splitu (br. II. 10835/19) i u njemu se kaže: „Potvrđuje se da Hrvatsko tamburaško društvo ‘Napredak’ u Gornjoj Lastvi po ovim pravilima zakonito postoji“, Split, 30. 8. 1919. Prostorije Društva bile su u prizemlju župne kuće - kanonike, Društvo se financiralo dobrovoljnim doprinosima, sačuvana je knjiga doprinosa za razdoblje od 1919. do 1940.

Godine 1938., na poziv HTD „Zvonimir“ iz Osijeka Društvo postaje član Tamburaškog saveza Hrvatske (uz hrvatska tamburaška društva „Sloga“ - Mrčevac, „Guslar“ - Stoliv i „Zmajević“ - Perast).

Uz tamburaški zbor djeluje i dramska grupa, koja se prvi put spominje 1928. Društvo je osim na zabavama u Gornjoj Lastvi nastupalo u okolnim mjestima – u Stolivu, Mrčevcu, Kotoru.

Godine 1941., 25. veljače, održana je **posljednja zabava na kojoj je Društvo sviralo, a 15. 8. 1941.** održana je posljednja sjednica Uprave na kojoj je odlučeno da se imovina Društva preda crkvenom upraviteljstvu župe Male Gospe „jer zbog ratnih okolnosti Društvo više ne može djelovati, jedino može crkva“. Istodobno,

Kolo Bokeljske mornarice pred crkvom u Gornjoj Lastvi

prostorije Društva se vraćaju crkvi.

Nakon završetka Drugoga svjetskog rata, do 1947. spominje se **Aktiv za prosvjetu, Narodna čitaonica, Aktiv za kulturu i prosvjetu**. Te godine stan učitelja prenamijenjen je u Dom kulture koji je otvoren 1948. godine.

Anđelko Stjepčević piše:

„Godina 1948. protekla je i u aktivnostima na uređenju i opremanju Doma kulture. Dobar dio radova obavljen je u vidu radnih akcija, ali se spominju i isplate zidarima Jozu Š. Nikoliću i Šimunu Matkoviću te Jozu Marinoviću za izrađenu sliku u ulju na zidu pozornice. Septembra mjeseca sakupljani su među mještanima i dobrovoljni prilozi za izgradnju doma, kao i prilikom njegovoga otvaranja. Ukupno je sakupljeno 8.500 dinara. Vrijedan je spomena prilog od 500 dinara don Nika Lukovića, župnika sa Prčanja.

Godine 1949. u dom je uvedena električna struja.“

Zanimljivost je da su 1949. odigrane dvije predstave na kojima je bilo 110, odnosno 150 posjetilaca. Biblioteka je raspolagala sa 166 knjiga i imala 60 čitalaca.

Godine 1950. osnovano je Kulturno-prosvjetno društvo „Naprijed“ u sklopu kojega

Detalji s izložbe

su postojali tamburaški zbor i dramska sekcija. Društvo je 1950. dobilo nagradu Kulturno-prosvjetnog saveza Kotor za dramsku predstavu „Uzavrela krv“. Tamburaški zbor također je nastupio u Kotoru, a u Gornjoj Lastvi održano je više priredbi.

Krajem 1951. KPD „Naprijed“ s tamburaškim zborom i dramom sudjeluje na sreskoj smotri kulturno-prosvjetnih i umjetničkih društava u Koto-

ru i dobiva novčanu nagradu na ime daljeg razvoja društva i kulturno-prosvjetnog i zabavnog života u selu.

Godine 1956. prvi put se prepoznaje problem – pomanjkanje udjela mladih ljudi, prevladavanje starijih i općenito osipanje ljudstva...

Na skupštini Društva **12. siječnja 1960. promijenjeno je ime društva te se ubuduće zove Kulturno-umjetničko društvo „Ilija Marković“**. To je ime mladića kojega su strijeljali fašisti, a koji je bio član HTD „Napredak“. Društvo je s tamburaškim zborom osvojilo prvo mjesto na općinskoj smotri Kulturno-prosvjetnog saveza. Kao nagradu za ukupni uspješni rad Društva, Općina Tivat donijela je odluku da Društvu u Gornjoj Lastvi kupi nove instrumente koji su naručeni u „Glazbalima“ u Zagrebu.

„Tamburice su stigle željeznicom u Zeleniku, 9. veljače 1961. godine!“

Iste godine, 5. kolovoza u bašti doma JNA, nastupio je tamburaški zbor na koncertu

Predsjednik KZU „Napredak“ Zoran Nikolić

Veleposlanik Veselko Grubišić

na kojemu su nastupali i zbor KPD „Josip Marković“ iz Donje Lastve, Simfonijski orkestar Doma JNA iz Tivta i Glazbeno-prosvjetno društvo Tivat. Tamburaše je pripremao Jozo Mijov Nikolić. Tamburaški zbor na smotri je nastupio s novim tamburicama. Na žalost, ovo je bio i **posljednji nastup** tamburaškog zbora Društva. Svi kasniji pokušaji da se tamburaški zbor obnovi nisu uspjeli jer je došlo do iseljavanja i nije ostao dovoljan broj mladih ljudi potrebnih za nastavak rada zbora. Godine 1964. zatvara se škola u Gornjoj Lastvi.

Godine 1970. Društvo je sudjelovalo na Šestoj međunarodnoj smotri folkloru u Zagrebu. Lastovljani odjeveni u žensku lastovsku nošnju i muški u odorama Bokeljske mornarice plesali su i pjevali svatovske pjesme.

Godine 1974. osnovano Društvo prijatelja Gornje Lastve

Andelko Stjepčević o ovome piše:

„Naime, zbog činjenice da zbog iseljavanja i sve težih uvjeta života Gornjoj Lastvi

prijeti opasnost potpunog padanja i uništenja stečenog, rodila se ideja i pokrenuta je inicijativa da se u cilju opstanka sela i pronalaženja perspektive njegovoga razvoja animiraju i organiziraju Lastovljani koji žive u Donjoj Lastvi, Tivtu i drugim mjestima Boke kotorske, Jugoslavije i u inozemstvu, kao i prijatelji Gornje Lastve. Tako je u kolovozu 1974. održan zbor na kojem je donesena odluka o formiranju Društva prijatelja Gornje Lastve. Kulturno-umjetničko društvo ‘Ilija Marković’ stavilo je na raspolaganje prostor i opremu.

Osnivanjem Društva prijatelja Gornje Lastve pokrenuta je velika akcija na okupljanju Lastovljana i prijatelja Gornje Lastve. Ovo Društvo usmjerilo je svoj rad na izgradnju infrastrukture, poboljšanje opskrbe električnom strujom, bolju vodoopskrbu, instaliranje telefonske linije... pokrenuta je akcija prikupljanja pomoći za asfaltiranje puta. Kulturna manifestacija ‘Lastovski dani zabave’ iz Donje Lastve širi se i na Gornju Lastvu pa tako po-

čine i tradicija ‘Lastovske fešte’ u čijem programu je tada prvi put nastupila u Gornjoj Lastvi Bokeljska mornarica otplesavši svoje kolo. Budući da Mornarica svoje kolo pleše u rijetkim prilikama i mjestima, to je bilo veliko priznanje Lastovljanima za višestoljetno sudjelovanje u sastavu Bokeljske mornarice i svojevrsna potvrda doprinosa koji su dali njezinom opstanku i napretku. Mornarica i Glazbeno-prosvjetno društvo od tada su stalni dio programa ‘Lastovske fešte’.“

Godine 1991. KUD „Ilija Marković“ i Društvo prijatelja udružuju se u jedno društvo pod imenom **Kulturno-turističko i zavičajno društvo „Napredak“**. Društvo nastavlja s mnogobrojnim kulturnim aktivnostima, izložbama, koncertima. Važno je spomenuti zajedničke aktivnosti s Foto klubom „Mladost“. Tih godina Društvo se počelo baviti i turizmom pa su turističke agencije dovodile grupe turista na izlet u Gornju Lastvu.

Godine 1999. Crna Gora je donijela prvi Zakon o nevladinim organizacijama pa je i Društvo svoje akte moralo uskladiti s ovim zakonom. Donesen je Statut kojim je ime društva promijenjeno u **Kulturno-zavičajno udruženje „NAPREDAK“ Gornja Lastva** i to ime nosi i danas.

Kao i prijašnja društva čiji rad nastavlja, u ova dva desetljeća **KZU „Napredak“** ostvario je mnogobrojne kulturne i edukativne projekte kojima su i Udruženje i Gornja Lastva postali prepoznatljivi. Ono što je zajedničko svim projektima je poštovanje i njegovanje tradicije koja je temelj na kojemu treba graditi budućnost.

Član je dviju paneuropskih organizacija - **Euopa Nostra i Europskog saveza prostornih planera.**

Svečano obilježena 15. obljetnica Hrvatske nastave u Crnoj Gori

Piše:

Brankica Vrbat

28. rujna, na Maloj sceni DTV Partizan u Tivtu, svečano je proslavljena 15. obljetnica Hrvatske nastave u Crnoj Gori. Program je započeo hrvatskom himnom, koju je otpjevala učenica Doris Deković, nakon čega je uslijedilo pozdravljanje uvažениh gostiju koji su na ovaj način dali podršku ovom značajnom odgojno-obrazovnom procesu.

Nastavnica Brankica Vrbat govorila je o samim početcima nastave te o svim rezultatima i aktivnostima tijekom proteklih 15 godina.

Hrvatska nastava u Crnoj Gori ogranak je hrvatske nastave u inozemstvu koju organizira Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske. Sustavom nastave u inozemstvu, obuhvaćeno je oko 6800 učenika s kojima na više od 300 nastavnih mjesta radi preko 90 učitelja. U te brojke ubrajaju se i dva nastavna mjesta u Crnoj Gori, Tivat i

Dodjela tablet računala svim učenicima hrvatske nastave

Kotor, koji broje 50-ak učenika.

Osim jezika, naglasila je nastavnica, na nastavi se uči i o hrvatskoj kulturnoj, povijesnoj i prirodnoj baštini, o temeljnim povijesnim i zemljopisnim činjenicama, o hrvatskoj književnosti te likovnoj i glazbenoj umjetnosti. Učenici se upoznaju sa svakodnevnim životom u domovini i suvremenim hrvatskim društvom, a razvojem jezičnih kompeten-

cija te usvajanjem hrvatske kulturne, povijesne i prirodne baštine, nastava doprinosi razvijanju osjećaja pripadnosti hrvatskoj kulturi i domovini općenito.

Na prijedlog Hrvatskog građanskog društva Crne Gore i Hrvatskog kulturnog društva *Napredak* iz Tivta te u suradnji s Veleposlanstvom i Generalnim konzulatom Republike Hrvatske, MZOS RH uputilo je prvu učiteljicu u Crnu Goru

Završna pjesma Maje Perfiljeve u izvedbi učenice Doris Deković i Irine Bulajić

početkom školske godine 2004./2005. Toga povijesnoga dana, 18. 9. 2004. godine, na opće zadovoljstvo svih, u Kotoru i Tivtu počela je nastava na hrvatskome jeziku. Nakon isteka mandata, umjesto prve učiteljice Maje Širole, Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta upućuje profesoricu

Marinu Bastašić, koja je također u dva mandata uspješno vodila hrvatsku nastavu. Nakon nje dolazi profesorica Ana Šarčević, a od 2016. godine nastavu vodi Brankica Vrbat.

Osim realizacije plana i programa iz *Kurikula hrvatske nastave u inozemstvu*, za učenike se organizira se i velik broj

izvannastavnih aktivnosti. To su različite likovne i dramske radionice, folklorne manifestacije, prigodne priredbe, sportska događanja, kvizovi znanja, jednodnevni izleti i studijska putovanja. Svake godine učenici odlaze u Hrvatsku kako bi na terenu pokazali znanja stečena u školskim klupama i na taj način se upoznaju s hrvatskom kulturom, tradicijom i poviješću. Također, od prošle godine hrvatska nastava dio je projekta *Korijeni* koji je započeo 2017. godine u organizaciji Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH.

Nastavnica Brankica naglasila je da se vlastitim standardnim jezikom ovladava samo i isključivo učenjem te da je to obaveza svih pripadnika jezične zajednice i što se ta obaveza savjesnije i temeljitije izvršava, to je poznavanje vlastitoga standardnoga jezika potpunije i bolje. Isto tako, zahvalila se svima koji su direktno ili indirektno uključeni u ovoj odgojno-obrazovni proces.

Nadalje, svečanu obljetnicu učenici su obogatili prigodnim programom: pjesmom, glumom, recitacijom, glazbom i na ovaj način još su jednom pokazali sve svoje talente. Uz pomoć svoje nastavnice snimili su i video o nastavi, o svim svojim aktivnostima i mnogobrojnim putovanjima.

Svečanoj obljetnici prisustvovali su: generalna konzulica RH u Kotoru - gospođa Jasminka Lončarević koja je imala funkciju izaslanice predsjednice RH, državna tajnica Ministarstva znanosti i obrazovanja RH - gospođa Sanja Putica, više stručne savjetnice iz Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH - gospođa Marta Vargek i Katarina Živković, predstavnik Veleposlanstva RH u Crnoj Gori - gospodin Tomislav Pavković, hrvatski zastupnik u Skupštini Crne Gore - gospodin Adrijan Vuksanović, predsjednik

Retrospektivni prikaz 15 godina nastave te izložba likovnih radova učenice Kristine Petrović iz Kotora

HNV-a Crne Gore - gospodin Zvonimir Deković, predstavnik HGD-a Crne Gore - gospođa Ljerka Sindik, direktor Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore - gospodin Elmir Kurtagić, potpredsjednik Općine Tivat - gospodin Ilija Janović, rukovoditelj Odjela za hrvatske manjine pri Hrvatskoj matici iseljenika - gospodin Marin Knezović te sekretarka u Sekretarijatu za kulturu i društvene djelatnosti Općine Tivat - gospođa Dubravka Nikčević.

Nazočnima su se obratile generalna konzulica Jasminka Lončarević i državna tajnica Sanja Putica uputivši lijepu riječi ohrabrenja te izrazivši zadovoljstvo uspjehom ovog odgojno-obrazovnog procesa punih 15 godina te su hrvatskoj nastavi, učenicima i nastavnicima poželjele još mnogo ovakvih obljetnica.

Predsjednik Hrvatske građanske inicijative i zastupnik u Skupštini Crne Gore - Adrijan Vuksanović, predsjednik HNV-a Crne Gore - Zvonimir Deković i predstavnik HGD-a Crne Gore - Ljerka Sindik, još su jednom ukazali na važ-

Učenici s nastavnicom Brankicom Vrbat

nost ovoga procesa za Hrvate u Crnoj Gori, ali i za Hrvatsku općenito.

Na kraju programa učenicima je uručeno 50 tablet računala, a nastavnica Brankica se tom prigodom zahvalila i predsjedniku Odašiljača i veza, gospodinu Mati Botici, koji je preko svojih prijatelja Hrvata u CG te dviju firmi KODEX AM i ENERGETIKE TEAM-a, a na inicijativu predsjednika HNV-

a Crne Gore, omogućio da se djeca obrađuju ovim zaslužnim poklonima.

Ova predivna večer završila je izvedbom pjesme Maje Perfiljeve *Bokeška noć* koju su izvele učenice Doris Deković i Irina Bulajić uz pratnju na klaviru, profesorice Andree Orlando Tripović.

Uvaženi predstavnici Republike Hrvatske i Crne Gore

TAKO JE POČELO!

Poznato je da je materinski jezik bogatstvo svakog naroda, dokaz njegova identiteta i postojanja.

Nestankom jezika, nestaje i nacija. Zato je Hrvatsko građansko društvo Crne Gore u svom programu rada za 2003. godinu osmislilo projekt „Učimo hrvatski“. U realizaciji projekta sudjelovali su, uz naše Društvo i Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske, i Hrvatsko kulturno društvo „Napredak“ iz Tivta te Kotorska biskupija, a pomogli su Ministarstvo prosvjete Crne Gore, Osnovna škola „Njegoš“ iz Kotora i Osnovna škola „Drago Milović“ iz Tivta.

Učiteljica Maja Širola pozdravlja prve polaznike projekta „Učimo hrvatski“ u prostorijama HGDCG u Kotoru

Razgovori u ministarstvu prosvjete i športa RH sa Ratimirom Kvaternikom

Prigodom posjeta našeg izaslanstva (Tripo Schubert, Dario Musić, Vladimir Marvučić) Ministarstvu prosvjete i športa u Zagrebu 23. rujna 2003. godine, u razgovoru s pomoćnikom ministra Ratimirom Kvaternikom, načelnicom Nadom Jakir i savjetnicom Nadom Zidar Bogadi, raspravljalo se o mogućnostima edukacije naše mladeži u Crnoj Gori iz hrvatskoga jezika, povijesti i zemljopisa. Na tom sastanku dogovorene su pripreme za taj projekt.

Dana 27. studenoga 2003. godine priređen je sastanak u Kotorskoj biskupiji s biskupom Janjićem i svećenicima. Pripremljeno je zajedničko pismo koje su potpisali biskup Ilija Janjić i predsjednik Tripo Schubert, koje je upućeno na više od 100 adresa roditelja djece koja pohađaju vjeronauk.

Budući da među našim članovima nije bilo moguće naći osobu koja bi vodila nastavu, obratili smo se za pomoć Ministarstvu prosvjete i športa Republike Hrvatske, koje je tijekom 2004. raspisalo natječaj za učitelja-voditelja toga edukativnog programa u Boki.

Dana 14. lipnja 2004. godine šaljem pismo tajništvima za društvene djelatnosti općina Kotor i Tivat. Već 23. srpnja 2004. godine dobivamo pozitivan odgovor iz Općine Tivat i njihovu punu potporu, a iz Općine Kotor nešto kasnije.

Na natječaju Ministarstva prosvjete i športa odabrana je mlada učiteljica Maja Širola iz Kastva, mjesta blizu Rijeke, koja dolazi u Kotor početkom rujna. Dolaskom učiteljice organiziraju se sastanci s roditeljima i djecom iz Kotora i Tivta i na opće zadovoljstvo na dan početka nastave u Kotoru prijavilo se 24 polaznika, a u Tivtu 42.

Prvi sat hrvatske nastave u prostorijama HGDCG

Toga povijesnog dana, 18. rujna 2004. godine, prvi sat dopunske nastave hrvatskoga jezika svečano je započeo u 10 sati u prostorijama Hrvatskoga građanskog društva u Kotoru u nazočnosti predstavnika Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Kotoru, Hrvatske televizije, predstavnika crnogorskih medija, roditelja djece i čelnika hrvatskih udruga. Istog dana u 18 sati održan je i prvi sat hrvatske nastave u Tivtu.

Treba napomenuti da se nastava na hrvatskome jezi-

ku održavala izvan institucije sistema jer po tadašnjim zakonima Republike Crne Gore nije bilo moguće da se u školama uče materinski jezici nacionalnih manjina. To je tek omogućeno nakon osamostaljenja Crne Gore.

Na našu radost nastava u Kotoru i Tivtu održava se do današnjega dana, uz nadu da ćemo slaviti još puno jubileja.

Uredništvo

**ZBIRKE KRATKIH PRIČA „ZNAM GDJE MI JE MJESTO” I
„SNJEGULJICA NE JEDE JABUKE” SNJEŽANE AKRAP –SUŠAC
PROMOVIRANE U TIVTU**

Ljetnikovac Galerije Buća – predstavljene priče Snježane Akrap-Sušac

Priredila:
Snježana Akrap-Sušac

U sklopu proslave petnaeste obljetnice nastave hrvatskoga jezika u Crnoj Gori, a u organizaciji NVU „Gjurgjevo brdo”, 21. rujna 2019. godine predstavljena je zbirka kratkih priča „Znam gdje mi je mjesto” autorice Snježane Akrap-Sušac. U Ljetnikovcu Galerije Buća nazočne je ispred udruge pozdravila njezina predsjednica Ljerka Sindik. Istakla je da je autorica, rođena Bokeljka, koja već dugi niz godina živi u Puli, započela suradnju u Domu kulture Josip Marković u Donjoj Lastvi s djecom do dvanaest godina, kojima je čitala svoje priče, a oni su crtali ilustracije. Kruna te suradnje

je knjiga „Mic po mic”, čiji su ilustratori bili polaznici Hrvatske nastave.

Nakon toga predstavljena je zbirka priča „Znam gdje mi je mjesto” u čemu su, uz autoricu, sudjelovali Vlasta Celijac, sudjelovali Vlasta Celijac, Šilipetar iz Pule te Berislav

Pozdravna riječ Ljerke Sindik

Latković iz Kotora. O samoj zbirci najbolje govori citat iz recenzije ugledne spisateljice

Božice Jelušić iz Zagreba: “Naravno, vatreni pobornici ovoga žanra sve to umiju pretvoriti u vlastitu poetičku recepturu, kao što vidimo u knjizi SNJEŽANE AKRAP-SUŠAC nazvane ZNAM GDJE MI JE MJESTO, a koja nam u 30-tak priča donosi ugodne literarne poslastice, kao stvorene za ‘rekreativno’ čitanje, kad nam se čini da nemamo vremena za širinu i dubinu nekog zahtjevnog romana ili složenu studiju ljudskih karaktera. To nikako ne znači da je riječ o perolakom štivu, naprotiv, konceptualno su priče mudro posložene, a tiču se fenomena partnerskih odnosa, s naglaskom na ‘ženskoj optici’, okrenutoj duhu modernog doba. Kao što je vidljivo, već je

*Vlasta Celiya Šilipetar, Snježana Akrap-Sušac
i Berislav Latković*

u samom naslovu knjige izveden ‘udar na rodni stereotip’, na podjelu ženskih i muških uloga u društvu, te vječito ‘postrojavanje’ (naročito kad su žene u pitanju!) kojemu je cilj da ženu vrati u čarobni trokut ‘kuhača-metla-kolijevka’, a što ponajmanje ugrožava mušku ‘superiornost’ i ulogu gospodara kuće (analogno tome i svega što u njoj boravi, diše i opstoji). Premda je glavno lice priče kućni ljubimac, jasno je tko stoji iza ideje ‘održavanja reda’ i čije pozicije ne smiju biti uzdrmane u povijesti i u tekućoj stvarnosti!”

Publika u Tivtu je imala priliku prva čuti i priče iz zbirke koja je upravo u tisku „Snjeguljica ne jede jabuke”.

Berislav Latković je o spisateljici i njezinoj generaciji, koja je bila jedna od najboljih generacija kotorskih srednjokolaca, u svom prilogu biografiji zapisao: „Yellow photos. Evo ih, na okupu... Prva generacija HIK odjeljenja kotorske Gimnazije. Prije skoro 40 godina, da bi maturirali, morali su da se vrate u osnovnu školu. Nužda zakon mijenja; u zeml-

jotresu oštećenu zgradu Gimnazije zamijenili su, nakratko, Osnovnom školom ‘Njegoš’ na Benovu. Tada je, na tribinama stadiona malih sportova ‘Bratstvo – Jedinstvo’ i nastala slika koja sada lagano žuti. Na njoj se ne vidi Mina... ali tu je, s nama. Zajedno sa svim našim žurkama, ekskurzijama, sa svom našom pjesmom i svirkom, neizbrisivo je ispunila barem po jednu pretkomoru naših srca... Sa tih tribina, u život će zakoračiti budući profesori, umjetnici, novinari i pisci, direktori, sudije i policajci, političari, doktori, bankari; rasuće se moja generacija širom planete. Na sve strane... Sa sobom, odnijet će i po djelić te mladalačke čarolije. Ne da bi ga zaturila i ostavila negdje

daleko, nego da ga, kada se okupimo, vrati i postavi u najljepšu slagalicu jednog vremena, jedne mladosti, jedne generacije...”

Na kraju se autorica zahvalila organizatorima, nazočnima koji su pažljivo slušali priče i aplauzom pokazali svoje prihvaćanje te glazbenim gošćama: sopranistici Aleksandri Magud i prof. Sedi Vukašinović, klavirskoj pratnji.

Radovi djece sudionika natječaja

Izložba Igračka u srcu Hrvatske matice iseljenika

Piše:
Brankica Vrbat

Multimedijalna izložba likovnih, fotografskih, video i literarnih pobjedničkih radova djece i mladih iz Hrvatske te hrvatskih zajednica u svijetu postavljena je 27. rujna u Domu kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi.

Izložba naziva Igračka u srcu u organizaciji je Hrvatske matice iseljenika, a njeno predstavljanje u Boki kotorskoj prirodni je slijed kojim su se uspjeli pokazati ne samo rezultati kreativnoga dječjeg stvaralaštva, nego i mogućnost da se igrom i stvaralaštvom mogu razvijati govorne i komunikacijske sposobnosti, učiti o hrvatskoj tradicijskoj kulturi te na taj način njegovati i očuvati hrvatski identitet izvan domovine.

Učenici hrvatske nastave napravili su igračku Đir po Hr-

vatskoj kojom su osvojili prvo mjesto u kategoriji likovnih skupnih radova te je njihova igračka, zajedno s ostalim prvonagrađenim radovima svih četiriju kategorija, predstavljena na multimedijalnoj izložbi u prosincu 2018. godine u prostoru Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu. Na ovaj se način povezala prošlost, sadašnjost i budućnost te se prikazao krug stvaranja od tradicije, preko današnje interpretacije dječjim stvaralaštvom, do dizajnerske interpretacije.

Cilj natječaja, a i istoimene izložbe, je poticanje i razvoj kreativnosti djece i mladih uz učenje i promociju hrvatske tradicijske kulture, njegovanja hrvatskoga jezika, međusobnog povezivanja i umrežavanja te povezivanja s domovinom Hrvatskom. U natječaju je sudjelovalo više od dvije stotine djece i četrdesetak mentora iz Australije, Bosne i Hercegovine,

Crne Gore, Italije, SAD-a, Srbije, Švedske i Njemačke.

Moderatorica i organizatorica izložbe, gospođa Lada Kanajet Šimić, predstavila je projekt, a predsjednik HNV-a Crne Gore, gospodin Zvonimir Deković, uputio je pohvale i čestitke svim učenicima te je otvorio izložbu.

Nakon otvorenja izložbe, za učenike je organizirana radionica izrade igračke s motivima hrvatske tradicijske baštine koju je vodila likovna pedagoginja Tajana Brnić. Polaznici nastave ovom su se prilikom još jednom upoznali s hrvatskom kulturom i tradicijom te su izradili predivne drvene igračke s motivima hrvatske tradicijske baštine.

Izložbi je prisustvovao i konzul gerant u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Kotoru, gospodin Marijan Klasić.

Lada Kanajet Šimić, organizatorica izložbe i predstavnica Hrvatske matice iseljenika, s učenicama hrvatske nastave

Radionica izrade drvene igracke s motivima hrvatske tradicijske baštine

Izložba Igračka u srcu

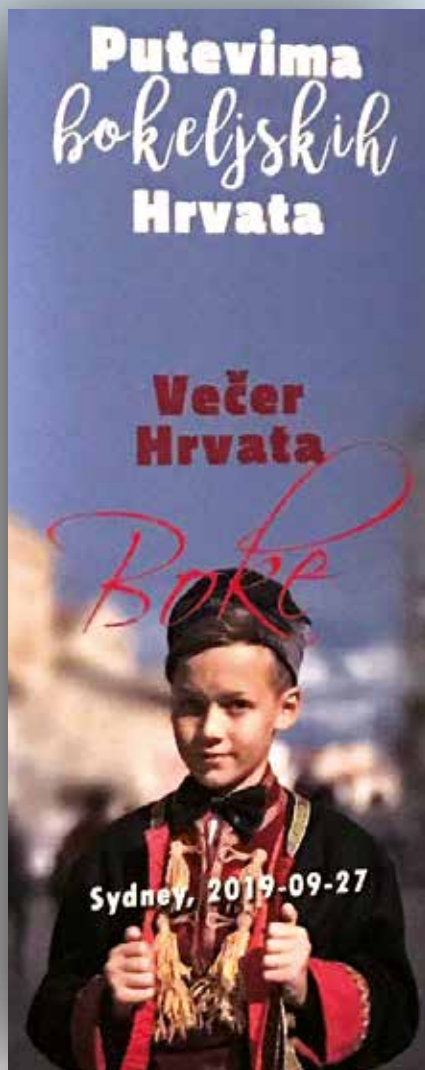

Pobjednički rad učenika hrvatske nastave - Đir po Hrvatskoj

Roditelji i učenici na izložbi Igračka u srcu

U HRVATSKOM KLUBU „SYDNEY“ U PUNCHBOWLU ODRŽANA JE 27. 9. 2019., U SKLOPU PROJEKTA „PUTEVIMA BOKELJSKIH HRVATA“, VEČER HRVATA BOKE POSVEĆENA MARKU FRANOVIĆU KOJI JE IZ BOKE U SYDNEY OTIŠAO PRIJE 57 GODINA.

Večer Boke kotorske u Sydneyu

Boka je dama kojoj kad pridete s pijetetom koji ona zaslužuje dobijete posebnu sliku svekolike ljepote i sklada prostora, suzvučja kultura, prisutnosti božanskog, ispreplitanja boja

Piše:
Petar Mamić

Na večeri je predstavljena knjiga prof. dr. Vande Babić, dopredsjednice HKD „Napredak“ – Zadar, „**Boka kotorska, zaljev svetaca i hrvatske kulture**“, koja je tiskana u nakladi Jutarnjeg lista i HNV CG. O knjizi su govorili prof. dr. sc. Diana Stolac, prof. dr. sc. Sanja

Vulić i dr. sc. Marijana Borić. Autorica knjige dr. Vanda Babić u ime HNV CG uručila je nedavno objavljen pretisak Kotorskog misala kao svoju zahvalu gospodinu Marku Franoviću. Također, dr. Vanda Babić održala je na konferenciji na Sveučilištu Macquarie u Sydneyu, u sklopu proslave 35 godina Hrvatskih studija, predavanje o hrvatskoj kulturi Boke i važnosti poučavanja

mladeži na zadarskoj Kroatistici, a u sklopu svečanog otvorenja knjigu je predstavio dr. sc. Željko Jozić.

Prigodom promocije u Sydneyu razgovarali smo s dr. Vandom Babić i upitali je o samoj knjizi, o kojoj nam je rekla: „**Boka kotorska, zaljev svetaca i hrvatske kulture** je knjiga koja se bavi našom poviješću i genetskim kodom. Ona je s jedne strane vodič po

Boki, ali i podsjetnik što Zaljev svetaca čuva u sebi. Također, nosi hrvatski pečat i kao takav je oplemenio okolinu s kojom danas čini koherentnu cjelinu. I tu svi koji dobronamjerno čitaju povijest i tradiciju nemaju što zamjeriti. Boka je izvor koji je napojio mnoga žedna grla koja su prolazila njezinim vrlinama i dijeleći svoju ljepotu, život, Boka nije izgubila na svojoj vlastitosti i vrijednosti. Jasno, lijepu damu bi rado svi željeli zvati svojom, no ona na svojoj haljini i prstenju, na oltarima i svetištima, ulicama i trgovima, časničkoj odori Bokeljske mornarice i dobrotskoj čipki svjedoči svoju pripadnost hrvatskoj baštini i baštini Crne Gore.“

Petar Mamić: Rekli ste kako je knjiga kratak podsjetnik na sve ono što Boka čuva i kolika je njezina važnost i vrijednost u svekolikoj hrvatskoj baštini, kao i u mozaiku kulture Crne Gore.

- Tako je. Ona je kao početnica svakom Hrvatima iz koje će upoznati Zaljev svetaca kako bi u nj mogao hodočastiti i pokloniti se hrvatskoj kulturi koja se na jednome mjestu stoljećima sabrala. Priča je to o Boki, njezinim gradovima, ulicama, trgovima i mnogobrojnim bogomoljama, o njezinim pjesnicima, plemićima i pomorcima, o brodovima, starim pomorskim školama i o najstarijoj mornarici na svijetu i ceremonijalima koji od 15. stoljeća do danas neprestano podsjećaju koliko je važno cijeniti svoju baštinu i između bokeljskih zvonika, baš ondje oko otoka ili u uskim kotorskim ulicama, zahvaliti precima što su nam namrli i ostavili na čuvanje i ponos!

Petar Mamić: Ova knjiga nosi određenu poruku?

- Ona je pisana prije svega s puno ljubavi i pijeteta prema onome što taj Zaljev jest i što predstavlja kao jedinstvena

kulturološka cjelina u sklopu svjetske baštine pa nadalje. Svaka knjiga nađe svoj put prema čitateljima, a ova je suđeci prema zanimanju čitatelja svoj put već pronašla. Njezina misija je - u duhu zajedništva čuvati sebe i svoje temelje utkane u kod hrvatske kulture i baštine koju stoljećima nesebično dijelimo sa svima koji danas žive Boku u svim nijansama njezine ljepote te da činjenice uključimo u udžbenike u Crnoj Gori, i to one koji obrazuju turističke vodiče i one druge koji uče opću povijest. To nam je zalag mir. Kao i počti u Boku!

Petar Mamić: Čini mi se da oko poimanja tradicijskog koda Bokeljske mornarice ima, blago rečeno, nesuglasica?

- To se može nazvati i nesuglasicama. Napisala sam o toj temi podosta i ovdje ponavljam: Bokeljska mornarica, kao i Peraški ceremonijali, dio su kulture Crne Gore, ali su neprijeporno i prije svega hrvatska kulturna baština. Bokeljska mornarica neodvojiva je cjelina Tripundanskih svečanosti i samo kao takva

predstavlja memorijski kod koji se ostvario u mnogobrojnim odredima izvan Boke. Oni baštine tradiciju te svojim nastupima i postojanjem čuvaju svoj nacionalni kod. Time opet dolazimo do pitanja zašto najčešće našim ljudima takva odrednica smeta. Osim što je strah jedan od elemenata koji se slijedom burne povijesti zasigurno utkao u koloplet karakterne slike Bokelja, ne nalazim drugog opravdanja negiranja pripadanja nacionalnoj odrednici koja je sama po sebi čista i jasna. Naime, nametanje identiteta jednako je tako okrutno kao njegovo oduzimanje te bi u tom smjeru trebalo konačno postaviti stvari i nazvati ih pravim imenom. Ako prihvatimo da je Bokeljska mornarica jedna od temeljnih prepoznatljivosti Hrvata Boke, nismo ništa oduzeli nikomu tko je želi baštiniti, no ona stoljećima egzistira u hrvatskome kulturno-memorijalnom kodu kao srž, a svi kolopleti, pa i onaj koji je s pravom i vrlo blisko uključuje u crnogorsku kulturu, prsten je koji se nadovezuje na osnovu.

Petar Mamić: Spominjali ste iskrivljavanja i prešućivanja činjenica o hrvatskoj kulturi Boke. Na što ste točno mislili?

- Jedan od razloga koji su me ponukali napisati knjigu „**Boka kotorska, zaljev svetaca i hrvatske kulture**“ bilo je često susretanje s namjernim i nenamjernim iskrivljavanjima ili prešućivanjima povijesnih činjenica. To se najčešće događa zbog neznanja i, kako su vodiči sami rekli, zbog nemogućnosti pronalazjenja podataka koji govore o, primjerice, crkvi sv. Sabe u Budvi pa sam da ne bi dolazilo do nerazumijevanja koje najčešće dovodi do razmirica i svađa odlučila napisati jasnu, korektnu knjigu koja će Boku približiti svakome tko je želi

otvorenog srca i bez fige u džepu upoznati. A, znate, Boka je dama kojoj kad pridete s pijetetom koji ona zaslužuje dobijete posebnu sliku svekolike ljepote i sklada prostora, suzvučja kultura, prisutnosti božanskog, ispreplitanja boja, koji samo mali, uski ljudi mogu pokvariti svojom pohlepom, nerealnim snovima i genetskim barbarizmom.

Petar Mamić: Koji su Vaši daljnji planovi?

- Kao i do sada dijeliti se u tisuću slika kako bismo Boku približili sebi i kako bismo mi postali svjesni njezina značaja u kolopletu naše kulture i kultura koje se u njoj sastaju u sklopu, vjerujem skoro, Europske zajednice u kojoj se tek možemo u potpunosti ostvariti.

Putevima bokeljskih Hrvata

U sklopu projekta „Putevima bokeljskih Hrvata“ u Sydneyu je u povodu 35. obljetnice Centra za hrvatske studije Sveučilišta Macquarie prof. dr. sc. Vanda Babić održala predavanje o hrvatskoj kulturi i književnosti Boke kotorske te važnosti kolegija o Boki kotorskoj na zadarskoj Kroatistici. Poseban dio odnosio se na događaje u Boki tijekom Domovinskoga rata gdje je dokumentirano iznijela sliku kada su Hrvati ostajali bez posla i na razne načine šikanirani, ali istaknula je i potporu Crnogoraca s Cetinja koji su u najtežim vremenima stali u obranu kako Hrvata, tako i Republike Hrvatske.

Također, u hrvatskom klubu ‘Sydney’ održana je ‘Večer Hrvata Boke’ gdje su vrsni hrvatski znanstvenici predstavili novu knjigu Vande Babić, *Boka kotorska, zaljev svetaca i hrvatske kulture*, na kojoj su osim vrlo zanimljivih australskih Hrvata nazočili i konzul RH Ivica Glasnović sa suradnicima. Predstavljajući su bili: prof. dr. sc. Diana Stolac s riječkoga Filozofskog fakulteta, dr. sc. Marijana Borić iz HAZU-a te prof. dr. sc. Sanja Vulić s Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu.

- Boka bi trebala biti važna svakom Hrvatu jer je ona biser naše kulture - istaknula je Vanda Babić rekavši pritom kako su danas Hrvati u Crnoj Gori organizirani u kulturnom i političkom smislu, a projekt **Putevima bokeljskih Hrvata** važan je čimbenik u očuvanju hrvatske kulture, ali i dobrosusjedskih odnosa dviju država čiji su predsjednici i pokrovitelji ove vrijedne manifestacije.

Na slici desno: Marko Franović i Vanda Babić

U GALERIJI SOLIDARNOSTI PROMOVIRANA KNJIGA „PROŠLOST ŽIVI ŽIVOT” TOMISLAVA TOMA GRGUREVIĆA

Tomislav Tomo Grgurević – kroničar Boke kotorske

Priredila:
Jasmina Bajo

Promocija knjige putopisa „Prošlost živi život”, Tomislava Toma Grgurevića, u izdanju Ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj, održana je 30. 9. 2019. godine u prepunoj dvorani Galerije solidarnosti u Kotoru. Željko Starčević ustupio je fotografije za knjigu, Slavko Dabinović i Dubravko Stamatović selektirali su stare fotografije i razglednice Herceg Novog i rivijere. Predgovor knjizi napisala je prof. Marija Starčević, a uvodni tekst i bibliografiju Marija Mihaliček. Lekturu i korekturu uradila je prof. Jasmina Bajo. Dizajn i pripremu za tiskanje odradio je Tricen d.o.o., Kotor.

Marija Mihaliček, predsjednica Ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj, istaknula je da knjiga Tomislava Toma Grgurevića „Prošlost živi život” označava početak izdavačke djelatnosti Ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj. Zatim je objasnila publici kako

Sada je pred nama još jedno zavičajno ‘putovanje’, još jedno Tomovo viđenje Boke i Bokelja, ovaj put hercegnovskog kraja, u nizu nadahnutih pripovijesti u kojima se prepliću bogata povijest i sadašnjost, doživljaj kulturne baštine i duhovnog naslijeđa i njihove refleksije na suvremeni način života.

Dragan Mitov Đurović

Marija Mihaliček

historija Kotora, Boke i Crne Gore. „Svi smo mi dužnici, samo su rijetki među nama zaslužnici, a Tomo Grgurević je bokeški, hrvatski, crnogorski, jugoslavenski zaslužnik. I to zbog toga što je čitav životni, odnosno radni vijek posvetio i kao čovjek i kao novinar i kao kroničar – životu. Posvetio ga je „malim“, „velikim“, običnim i neobičnim ljudima. Bio je Tomo kroničar, bio je to čovjek koji je pripadao onim zlatnicima bokeškog i crnogorskog novinarstva... Tomo Grgurević ostaje zapamćen po biblioteci u kojoj stanuje historija Kotora, Boke, Crne Gore. Tomo Grgurević – takvih više nema! Čovjek koji je hiljade knjiga

je došlo do objavljivanja ove publikacije: „Rukopis ‘Prošlost živi život’ iz pisane ostavštine Tomislava Grgurevića dobila sam od gospodina Danka Grgurevića, uz želju da se objavi kao izdanje Ogranka Matice hrvatske i napomenu da bi i Tomo to sigurno volio. Ja nisam imala nikakvu dilemu oko objavljivanja, priznajući dugogodišnji novinarski i publicistički rad Tomislava Grgurevića, a uz to i njegov značajan doprinos hrvatskoj zajednici kroz rad u Hrvatskome građanskom društvu. I, evo, sada je pred nama još jedno zavičajno ‘putovanje’, još jedno Tomovo viđenje Boke i Bokelja, ovaj put hercegovačkog kraja, u nizu nadahnutih pripovijesti u kojima se prepliću bogata povijest i sadašnjost, doživljaj kulturne baštine i duhovnog naslijeđa i njihove refleksije na suvremeni način života. Radeći na pripremi ove knjige svi smo osjećali da ovo nije samo jedan u nizu objavljenih putopisnih prikaza, već i dužno poštovanje prema Tomislavu, čovjeku koji je iskreno volio Boku, izučavao i poznavao

njezinu povijest, razumio život ljudi s njezinih obala i zaleđa.“

Prof. Jasmina Bajo podsjetila je posjetitelje na bogatu biografiju autora.

Dragan Mitov Đurović, novinar, književnik i publicist prisjetio se trenutaka provedenih s Tomislavom Tomom Grgurevićem i naglasio da će Grgurević ostati upamćen po biblioteci u kojoj stanuje

pročitao da bi jednu napisao.“

Recenzentkinja Marija Starčević rekla je nešto više o samoj knjizi: „Ako zaboravimo prošlost, koraćamo ka neizvjesnoj budućnosti. Razgovor među historijama, kulturama gradova, nezamisliv je bez posrednika. Tomislav Tomo Grgurević jest taj posrednik koji nam uvijek iznova otkriva snagu i ljepote naše Boke i opo-

minje da se previše na nju ne naviknemo pa je olako shvatimo jer ćemo izgubiti bogatstvo koje nam je kao blagodat dato. U knjizi PROŠLOST ŽIVI ŽIVOT, na žalost posthumno objavljenoj, Tomislav Tomo Grgurević svojom beznadežnom zaljubljenošću u Boku, u zavičaj, bez obzira na tu ljubav objektivno i vjerno iznosi ono što je stvarno vidio i doživio u Herceg Novom i ostalim mjestima duž hercegnovske rivijere s izraženim elementima putopisa i preciznošću jednoga kroničara.”

Objavljivanje ove publikacije podržao je Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore.

Govornici na promociji

Tomislav Tomo Grgurević (Kotor, 1935. – Risan, 2009.) bio je po obrazovanju ekonomist. Od 1960. godine počinje se profesionalno baviti novinarstvom i od tada do umirovljenja 2000. bio je zaposlen u tiskanima i audio-vizualnim medijima. Prvo novinarsko iskustvo stječe na Radio Titogradu, kome je ostao vjeran tijekom čitavoga radnog vijeka, više od trideset godina, radeći kao dopisnik. Uz druge angažmane, bio je i dopisnik Radija Crne Gore iz Kotora. Uz tekuće izvještaje, slušateljima je preko radiovalova priređivao „putovanja“ čudesnom prirodom i drevnim gradovima Boke kotorske, upoznavajući ih s različitim ljudima i njihovim sudbinama. Nakon osnivanja Radio Kotora bio je njegov prvi urednik, kao i tehnički urednik lista *Boka*. Uređivao je i časopis *Pomorstvo*, bio je stalni dopisnik dnevnog lista *Pobjeda* iz Boke kotorske.

Radove publicističkog i znanstveno-istraživačkog karaktera objavljivao je u stručnoj periodici, kao i u reviji *More* iz Zagreba te časopisu za književnost i kulturu *Od zivi* iz Bijelog Polja, u Boki, zborniku iz znanosti, kulture i umjetnosti iz Herceg Novog te Godišnjaku Pomorskog muzeja iz Kotora. Tomislav Grgurević autor je nekoliko knjiga i publikacija – putopisa i povijesnih tema. Nakon završetka radnog vijeka u novinarstvu 2000. godine pa do smrti 2009. Tomo Grgurević potpuno se predao publicističkom radu, a od 2003. godine i aktivnostima u Hrvatskome građanskom društvu Crne Gore. Tomislav Grgurević bio je član Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore, od osnivanja 2000. godine, i jedan od pokretača Hrvatskoga glasnika – jedinoga tiskana hrvatskoga glasila u Crnoj Gori, istinski se zalažući da to bude mjesečnik visoke

žurnalističke kvalitete. Bio je urednik prvih deset brojeva, a svojim bogatim novinarskim iskustvom pridonio je da Hrvatski glasnik zaživi i bude prihvaćen. Pola stoljeća bogate djelatnosti Tomislava Grgurevića rezultirale su da njegovo ime bude ugrađeno u povijest crnogorskog novinarstva, publicistike i putopisne literature. Tomislav Tomo Grgurević umro je u siječnju 2009. godine, u 74. godini, a pokopan je na groblju crkve svetog Matije u Dobroti.

OVOGODIŠNJA POVIJESNA I KULTURNA MANIFESTACIJA
„ŠTORIJA O GALIJI CRISTO RESSUSSITATO“ U GRADU KRKU

Štorija o galiji Cristo Recessitato

**Zajednička
memorija Krka
i Kotora na
Lepantsku bitku
i kulturne spona
koje je svojim
djelom trajno
obilježio slikar-
dekorater Ivan
Volarić Piturić**

Otvaranje izložbe

Piše:
Marija Mihaliček

Krk je ove godine obilježio 448. godišnjicu Lepantske bitke tradicionalnim kulturnim programom „Štorija o galiji Cristo Recessitato“ („Priča o galiji Uskršli Krist“). Centar za kulturu grada Krka još je 2008. godine pokrenuo projekt „Štorija o galiji Cristo Recessitato“ kojim se do danas redovito obilježavaju godišnjice Lepantske bitke, a posvećena je Krčanima koji su na brodu pod zapovjedništvom

soprakomita Ljudevita Čikute dali doprinos velikoj i povijesno značajnoj pobjedi flote Svete lige kojom je zaustavljeno širenje Osmanskog carstva na Mediteranu. S istočne obale Jadrana u tom je slavnom okršaju sudjelovalo sedam gradova. Kotor je dao i opremio ljudstvom galiju *Sv. Tripun*, pod zapovjedništvom Jerolima Bizantija. U floti Svete lige sudjelovale su, uz krčku galiju *Cristo Recessitato*,

i cresko-osorska galija *Sveti Nikola* vođena soprakomitom Ivanom Dražićem te rapska galija *Sveti Ivan* kojom je zapovijedao slavni Ivan de Dominis.

Taj davni i za cijeli europski kršćanski svijet sudbinski događaj povezao je prije devet godina dva grada - Krk i Kotor, zahvaljujući suradnji Centra za kulturu grada Krka i Pomorskog muzeja Crne Gore iz Kotora. Ovogodišnje trodnevno obilježavanje godišnjice

Lepantske bitke, u bogatom i sadržajnom programu posvećenom ovome povijesnom događaju, uveličano je izložbom „Od Kotora do Krka: Ivan Volarić Piturić“, u organizaciji Pomorskog muzeja. U Galeriji Dekumanus priređena je izložba bokeljskog opusa slikara-dekoratera Ivana Volarića (Vrbnik, 1873. - Baška, 1948.). Projekt istraživanja ovoga zaboravljenog autora, započet prije dvije godine, rezultirao je katalogom njegovih radova na Krku i u drugim sredinama istočne jadranske obale prikazanim na izložbi prošle godine u Kotoru. Na taj način je preko ličnosti slikara-dekoratera Ivana Volarića ostvarena još jedna kulturna poveznica Krka i Boke kotorske. Izložba je otkrila Volarićevom zavičaju nepoznato sakralno i portretno slikarstvo sačuvano u Boki kotorskoj. Postavkom u Galeriji Dekumanus bili su obuhvaćeni radovi koje je Volarić uradio za vrijeme provedeno u Boki kotorskoj, od 1899. do 1903. godine: portreti fundusa Muzeja grada Perasta, Pomorskog muzeja Crne Gore i iz privatnih kolekcija, sakralne slike iz kapele Biskupije Kotor i crkve Gospe od Snijega u Škaljarima te ikonostas iz crkve sv. Save u Morinju, zajedno s litijskom ikonom *Silazak sv. Duha na apostole*.

Uz činjenicu da nam je Volarićevo ime, njegovo krčko podrijetlo i dobar dio njegovih radova bio poznat, tek sada, nakon više od jednog vijeka, ovom izložbom i pratećim katalogom (s autorskim tekstom Radojke Abramović, Zorice Čubrović i Marije Mihaliček), valoriziran je Volarićev doprinos likovnoj baštini Boke kotorske.

Sve što je ostvario tijekom četverogodišnjeg djelovanja (1899. - 1903.) u Boki kotorskoj pokazuje da nije samo

Dio postavke u galeriji Decumanus

doživio razvoj u zanatskoj vještini, već pokazao da je daleko nadrastao dekoraterske zadatke, povjerene mu u crkvi na otoku Gospe od Škrpjela.

Na otvorenju izložbe uz pozdravnu riječ ravnateljice Kulturnog centra grada Krka, Maje Parentić i direktora Pomorskog muzeja Crne Gore Andra Radulovića, o međudržavnoj suradnji dvaju gradova govorili su gradonačelnik grada Krka Darijo Vasilčić

Kod ruševne zaujetne kapele obitelji Čikuta

Promocija na Rabu

i potpresjednik Općine Kotor Nenad Vukadinović, koji je otvorio izložbu. O koncepciji ovog postava govorile su kustosice izložbe Radojka Abramović i Marija Mihaliček.

Neposredno prije otvorenja izložbe, u crkvi sv. Kvirina, dr. mons. Franjo Velčić posjetitelj je proveo kroz izložbu „Crkveni motivi Ivana Volarića“. Oba događaja pratila je izvršna izvedba španjolskih motiva gitarista Davida Savčića i Tea Mandžuke. Iste večeri na gradskoj rivi bio je priređen koncert hrvatskog tenora Marka Škugora.

Tijekom boravka na Krku organizirana je jutarnja šetnja do kapele sv. Nikole na Biski,

koju je kao zavjet podigla obitelji Čikuta.

U Velikoj vijećnici grada Krka održano je predavanje o galiji *Cristo Ressussitato*. Tom prilikom dr. sc. Slaven

Bertoša, profesor povijesti sa Sveučilišta u Puli, predstavio je mnoge do sada nepoznate činjenice kao rezultat istraživanja koje će biti objavljeno u njegovoj novoj knjizi.

Delegacija iz Kotora je, kao i prethodnih godina, bila okružena ljubaznom pažnjom domaćina, a imala je priliku iz ostalih programa saznati niz povijesnih detalja o Lepantskoj bitci. Tako je za vrijeme posjeta gradu Rabu, na istoimenome otoku, bila predstavljena knjiga Mladena Baštijanića, potomka Ljudevita Čikute, zatim je organizirano razgledanje ovoga grada bogatog kulturnom baštinom, a poseban kuriozitet bio je posjet rapskim samostreljčarima koji njeguju tradiciju ovoga srednjovjekovnog oružja.

Ovogodišnja povijesna i kulturna manifestacija „Štorija o galiji Cristo Ressussitato“ završena je molitvom. U katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije, gdje se nalazi grob soprakomita Ljudevita Čikute, zapovjednika krčke galije, služena je sveta misa za poginule u Lepantskoj bitci. U misnom slavlju sudjelovao je i don Ante Dragobratović, župnik crkve sv. Matije u Dobroti. Toplim i prijateljskim riječima monsinjora Frana Velčića pozdravljeni su predstavnici grada Kotora, uz prisjećanje na davnu slavnu povijesnu

Predavanje

poveznicu dvaju gradova, koji u današnjem vremenu susrećima u Krku i Kotoru čuvaju memoriju, ali i pronalaze kulturne spone poput onih koje je svojim slikarstvom trajno izgradio Ivan Volarić Piturić.

U jednoj od najvećih i najslavnijih pomorskih bitaka u europskoj povijesti, Bitki kod Lepanta, 7. listopada 1571. godine, u kojoj su se sukobile snage kršćana i muslimana, sudjelovala je i krčka galija *Cristo Ressussitato* (*Uskrsli Krist*). U Europi proslava obilježavanja obljetnice te slavne bitke ima sve veći značaj te se svake godine u Nafpaktosu (Lepantu) okupljaju zemlje saveznice Svete lige u znak sjećanja na sve poginule galijote, vojnike i posade. Godine 2007. Hrvatsku je ondje predstavljao grad Krk. Upravo taj boravak u Grčkoj i susret s delegacijama saveznica bio je povod za detaljnije promišljanje i istraživanje Krka u drugoj polovici 16. stoljeća, njegovog života i stanovništva. Baštineći bogatu kulturno-povijesnu tradiciju i prepoznajući u sklopu toga iznimno pomorsko naslijeđe 2008. godine, Centar za kulturu grada Krka pokrenuo je projekt „Štorija o galiji *Cristo Ressussitato*“, kojim se otad obilježavaju godišnjice Lepantske bitke. Armada

Umjetnički prikaz bitke kod Lepanta

Misa u Katedrali

Svetog saveza bila je sastavljena od 209 galija, šest galeaca i 28 transportnih brodova od kojih su većinu činili oni dubrovački. Na brodovima je bilo 80.000 ljudi, a

među njima 30.000 vojnika te 50.000 mornara i veslača. Na lijevom krilu nalazila se i galija *Cristo Ressussitato*, 28 u prvome navalnom redu, a upravo uspjeh koji je ostvarilo to krilo bio je presudan za daljnji ishod bitke. Malobrojne galije na desnom osmanlijskom krilu započele su povlačenje, što je pak lijevom omogućilo da pomogne kršćanskim snagama centra i desnog krila. Već u ranim poslijepodnevnim satima 7. listopada Sveta liga izvojevala je pobjedu, označivši u konačnici kraj turske dominacije na Mediteranu.

Ljubica Štambuk i Marija Mihaliček na otvaranju izložbe

Sjećanje na poginule sudionike Lepantske bitke

U ponedjeljak, 7. listopada, obilježena je 448. godišnjica Bitke kod Lepanta postavljajanjem vijenaca od strane Hrvatskoga građanskog društva, Pomorskoga muzeja i Bokeljske mornarice na spomen-ploči na palači Bizanti. Ovom činu prisustvovao je i Jovo Sudić, predsjednik Skupštine grada Kotora te predstavnici Kotorske biskupije.

U SPOMEN BROJNIM HRABRIM POMORCIMA BOKE POGINULIM U BICI KOD LEPANTA 7. X 1571. GODINE NA GALIJI, SAN TRIFONE DI CATTARO POD ZAPOVEDNIŠTVOM JERONIMA BISANTIJA I PERAŠKIM ČUVARIMA DRŽAVNE ZASTAVE KOJI SU SVOJIM ŽIVOTIMA DOPRINIJELI POBJEDI FLOTE SVETE LIGE PROTIV BRODOVLJA OTOMANSKOG CARSTVA
HRVATSKO GRAĐANSKO DRUŠTVO CRNE GORE
NA DAN SV. TRIPUNA 2007. GODINE

Spomen-ploča na palači Bizanti

Postavljanje vijenaca na spomen-ploču u Kotoru

Sveta misa u kotorskoj katedrali

U spomen na povijesnu pobjedu flote „Svete lige“ protiv brodovlja Otomanskog carstva, Hrvatsko građansko društvo Crne Gore - Kotor postavilo je spomen-ploču na palači Bizanti u staroj gradskoj jezgri Kotora, mornarima iz Boke kotorske koji su svi zajedno sa komandantom galije San Trifone di Cattaro Jeronimom Bizanti poginuli boreći se na strani Svete lige. Na mletačkome admiralskom brodu poginulo je i sedam peraških gonfalonijera, brañeći ratnu zastavu na admiralskom brodu Sebastijana Veniera.

Pobjednici Bitke kod Lepanta duboko su utkani u temelje kršćanske Europe. U bitci je sudjelovalo više od 150.000 vojnika i veslača na više od 500 galija. To je bila najveća pomorska bitka brodova na vesla.

Ulcinjani, barski nadbiskup Ivan Bruni, poginuo je na turskoj galiji kao rob-veslač. Samo u tom jednom danu na obje strane bilo je više od 40.000 poginulih.

Obljetnica ovoga povijesnog događaja obilježava se svake godine u gradu Nafpaktosu (Lepantu), gradiću na izlazu Korinskog kanala prema Patri, najvećoj grčkoj luci, okupljanjem predstavnika europskih država iz kojih su potjecali pomorci sudionici Lepantske bitke. U ovome grčkom gradu postavljena su spomen-obilježja za poginule iz Španjolske, Italije, Hrvatske i grada Regenzburga u Austriji, osim iz Boke kotorske - Crne Gore.

Toga dana slavi se blagdan Gospe od Ružarija i u kotorskoj katedrali održana je pobožnost svete krunice i sveta misa za poginule.

IZLOŽBA U CRNOGORSKOM DOMU U ZAGREBU

Boka kotorska okom fotografa Laforesta

Izložba je svojevrsno sjećanje na jednog od prvih fotografa u Boki, ali i na neprocjenjivo kulturno blago cjelokupne porodice i njihove ostavštine.

Priredila:
Jasmina Bajo

U povodu obilježavanja manifestacije *Dani crnogorske kulture u Hrvatskoj*, JU Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru, u suradnji s Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Hrvatske, organizirao je izložbu „Boka kotorska okom fotografa Laforesta“, koja je otvorena 26. 9. 2019. u Crnogorskom domu u Zagrebu.

U ime organizatora Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske posjetitelje je pozdravio predsjednik Danilo Ivezić, a u ime Pomorskog muzeja o izložbi je govorila muzejska

savjetnica, etnologinja Jelena Karadžić.

Izložba je svojevrsno sjećanje na jednog od prvih fotografa u Boki, ali i na neprocjenjivo kulturno blago cjelokupne porodice i njihove ostavštine.

JU Pomorski muzej Crne Gore Kotor zahvaljujući donaciji Lidije Laforest Čukvas došao je u posjed 415 negatifa na staklu. Na izložbi je predstavljena 121 fotografija, dobivena sa staklenih negatifa, koji su nastali u prva tri desetljeća XX. stoljeća.

Jelena Kardžić je istaknula: „Od 396 negatifa na staklu koje su izradili članovi porodice Laforest, a donirala Lidija Laforest Čukvas, za ovu priliku izdvojen je 131 negativ na staklu, koji obuhvaća panoramske fotografije Boke kotorske i njezinoga neposrednog

Jelena Karadžić i Danilo Ivezić

zaljeva fotografirana u prvim desetljećima 20. stoljeća, točnije do 1929. godine.

Bokokotorski zaljev prikazan je na 26 negatifa. Fotografije uglavnom prikazuju Kotorski

zaljev fotografiran iz nekoliko pozicija i to najčešće iz Škaljara, zatim sa Vrmca, a najljepše su one koje su snimljene sa Krstca i Lovčena. Na nekoliko fotografija pruža se pogled na Risanski i Tivatski zaljev, snimljen sa Crkvice. Posebna vještina pokazana je na fotografiji koja obuhvaća cijeli Bokokotorski zaljev. Iznimna oštrina omogućuje da se vide naselja i arhitektura.“

Izložba je realizirana uz financijsku pomoć Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske.

zaleđa. Na fotografijama vidimo Boku u svojoj ljepoti, fotografiranu u svim godišnjim dobima. Svjetlopišci – porodica Laforest zabilježili su i ostavili za buduća pokoljenja ljepotu netaknute prirode Zaljeva, srednjovjekovnu i suvremenu arhitekturu, brodove na jedra i parobrode u kotorskoj luci. Obuhvaćena su gotovo sva mjesta Bokokotorskoga

Endemi u Hrvatskoj

Crna Korčula – zeleni otok

Tekst:

Darko Mihelj/Matica

Fotografije:

Luka i Darko Mihelj

Netko je davno rekao: „Na otok Korčulu može se doći zbog tisuću razloga“, i imao je pravo. Može vas privući priča o Marku Polu (1254. - 1324.), poznatom istraživaču, trgovcu i posjetitelju Kine, za kojega se pak tvrdi da je prije svega Venecijanac i da Korčula nije njegovo rodno mjesto, nego tek mjesto u kojem je proveo zarobljen neko vrijeme u zatvoru tijekom rata između Venecije i Genuve. Možda čak nije nikada ni došao do Kine, opisujući tek priče nekih drugih posjetilaca.

Zašto je Korčula zeleni otok?

Korčula i pripadajući otoci svoje „zeleno“ bogatstvo zahvaljuju prije svega blagoj sredozemnoj klimi (sa srednjom temperaturom zimi nešto malo ispod 10 °C, a ljeti nešto ispod 27 °C), smjenjivanju uzvisina i polja, geološkoj građi (dolomiti gornje krede, lapor, rudistni vapnenci, pijesci) te razvedenosti obale. Korčula je okružena s 25 otočića od kojih su najpoznatiji Badija (poznat po

Stari Grci nazvali su je *Korkyra Melaina* tj. Crna Korčula zbog gustih šuma hrasta crnike i čempresa. Taj zeleni otok svakako zaslužuje to ime prije svega zbog bogatstva svoje vegetacije i flore koja s okolnim otocima ima nekih 959 vrsta na 279 km² površine i 236 km obale

Centaurea ragusina

Cistus salvifolius Ražnjić Korčula

Echinophora spinosa

franjevačkome samostanu iz 15. stoljeća), Proizd (poznat po prekrasnim plažama i zanimljivoj vegetaciji) i Ošjak (poznat po gustom borovoj šumi, „otok ljubavi“, poznat po tekstu dalmatinske pjesme „*Na mrkinte i žale, na naš Ošjak i vale, Vela Luku, mala, ne zaboravi!*“).

Zelenilo se ogleda i u nekim zanimljivim tipovima vegetacije Korčule i njezinih otočića. Na južnoj padini otoka pretežno se nalaze šume alepskog bora (*Pinus halepensis*) dok su na sjevernoj padini čiste šume ili makija crnike ili česmine - vrste koja je „kriva“ za naziv koji su Korčuli dali Grci - „*melaina*“ - crna. Uz te vrste naći ćemo i čempres, piniju, dalmatinski crni bor, maslinu, rogač, mirtu i lovor. Na nekim korčulanskim otočićima nalazimo zanimljivu biljnu zajednicu makiju divlje masline i drvenaste mlječike. Na nadmorskoj visini od nekih 300 m nalazimo zajednicu biljaka stjenjača u pukotinama stijena mediteransko-montanog pojasa, zajednicu pira-

midalnog zvončića i modrog lasinja. Na jednom otočiću nedaleko od Vele Luke nađena je i najčešća endemična zajednica biljaka stjenjača koje žive u pukotinama obalnih stijena Dalmacije - zajednica trave busine i dubrovačke zečine. U ovoj zajednici osim ova dva dalmatinska endema dolaze i drugi dalmatinski endemi poput *Seseli tomentosum* i *Iris pseudopallida*; jadransko-tirenski endemi *Portenschlagiella ramosissima* i *Convolvulus cneorum* te endem nešto šireg rasprostranjenja *Campanula pyramidalis*.

Endemi, rijetke i zaštićene te ugrožene vrste biljaka Korčule

Prema nekim istraživanjima flora Korčule ima 38 endemičnih vrsta biljaka hrvatske flore i devet kritično ugroženih. Kritično ugrožene vrste biljaka koje žive na Korčuli većinom su biljke koje žive na pješčanim ili šljunkovitim obalama tj. plažama i zbog toga su jako ugrožene razvojem turizma jer su obično bodljaste pa se odstranjuju s plaža.

Hrvatski luk živi na istočnoj dijelu Korčule i još nekoliko otoka srednje i južne Dalmacije. Ima jajaste lukovice i zvonasto ocvijeće s listićima žutozelenkaste boje. Nalazi se u mješovitim šumama i makijama crnike, na bušicima i pašnjacima. Crveni ili ilirski ranjenik je trajnica iz porodice mahunarki, glavičastog cvata crvene boje; raste na suhim i kamenjarskim travnjacima. Od lazarkinja ili modričica na Korčuli nalazimo dvije endemične vrste: kamenjarsku lazarkinju endem kamenog krasa duž Dinarida, ružičaste ili bijele boje cvjetova i Vološćakovu modričicu, višegodišnju gusto busenastu biljku koja je prvi put otkrivena pokraj mjesta Nove Baške na otoku Krku.

Od endemičnih kozlinaca na Korčuli nalazimo višegodišnju zeljastu biljku ilirski kozlinac, endem zapadnog dijela Balkanskoga poluotoka koji je jakog i produženoga glavnog korijena. Vjenčić cvjetova je ružičasto-crvene boje. Stanovnik je kamenjarskih pašnjaka i travnjaka. Krčki kozlinac je busenasta trajnica ružičasto-ljubičastih cvjetova. Ilirsko-jadranski je endem. Oba kozlinca su stanovnici kamenjarskih pašnjaka i travnjaka. Jadranska rumenica ili bjeličasta gromotulja je busenasti, bijelo pustenasti polugrm krupnijih plodova (komušćica) od izverugane gromotulje busenastog polugrma, sivkasto dlakave trajnice sa cvjetovima zlatnožute boje. I jedna i druga gromotulja najčešće rastu na stijenama i obalnim strmčima.

Od brokve do kukavičice

Do metar visoki polugrm iz porodice kupusnjača repa mehka ili divlja brokva ima velike, žute cvjetove. Najčešće je nalazimo na vapnenačkim stijenama Dalmacije i najčešći je samonikli kupus na srednjem i južnom Jadranu. Kopljastolisni zvinčac je biljka iz porodice štitarki kod koje stabljika u potpunosti preraste srasle listove. Iz porodice slakova pješčarski ladolež je poglela zeljasta trajnica, dužine do pola metra. Svojim mesnatim korijenom može prodrijeti u slano obalno pješčano tlo do dubine od dva metra. Njezin mliječni sok štiti je od prodiranja slane vode u tkiva zatvarajući joj ozljede. Latice cvjetova su ružičasto-crvene boje

Pancratium maritimum

ili blijedocrvene s pet bijelih pruga. Ugrožena je biljka zbog pretvaranja vegetacije priobalnih pijesaka u plaže. Primorska režuha jednogodišnja je ili dvogodišnja biljka (terofit),

Tanacetum cineraiifolium

bijelih cvjetova skupljenih u jednostavne cvatove – grozdove. Ilirsko-jadranski je endem. Raste na suhim i plitkim skeletnim tlima, u pukotinama stijena. Jednogodišnja ili dvogodišnja biljka neugodnog mirisa, obojena krabljica, ima vretenasti korijen i žute cvjetove skupljene u pravilne štitice. Stanovnik je degradiranih šuma hrasta crnike, staništa s oskudnim tlom.

Biljka iz porodice dimnjača bijela šupaljka zeljasta je i busenasta trajnica. Ilirsko-jadranski je endem. Visianijev zidni lanilist ili klobučić raste na zidovima i strmim stijenama. Ozorina je parazitska vrsta na vrstama roda bušin (*Cistus*). Jednogodišnja je trnovita ježika iz porodice štitarki sa zanimljivim cvjetovima u cvatovima štitcima. U svakom pojedinom štitcu, iz središnjega ženskog cvijeta razvija se plod okružen ovojem odrvenjelih stapki muških cvjetova. Stanovnica je pješčanih sipina morskih obala. Trava bodljikava pirika

također je rijetka biljka morskih pijesaka. Ilirska vlasulja je trava koja raste na vapnencu i dolomitu na kamenitim travnjacima. Mahunarka dalmatinska žutilovka je grmolika biljka, niski polugrm, čije su grane obrasle hrapavim dlakama i stršećim, čvrstim trnovima. Izrazito voli sunčana staništa. Biljka iz porodice ljiljana dalmatinski zumbulčić sa svoja samo dva do tri lista ima atraktivne azurno plave cvjetove u grozdastom cvatu. Od perunika (koje su trajnice) spominjemo ilirsku peruniku (*Iris illyrica*), nježnu zeljastu trajnicu, ne višu od 40 cm, ljubičastomodrih cvjetova i jadransku peruniku (*Iris pseudopallida*), mirišavih blijedoljubičastih cvjetova. Ona je viša, naraste od 70 do 100 cm. Obje perunike rastu na suhim kamenjarskim travnjacima, dakle stjenovitim staništima. Žučkastobijela kukavičica, mahunarka, jednogodišnja je zeljasta biljka s pojedinačnim žučkastim cvjetovima na stapkama

i listovima koji se sastoje od dviju liski i okriljenih peteljki. Raste kao korov na poljima strnih žitarica.

Lijevo poluotok Pelješac, desno otok Korčula

Pogled na otok Korčulu s brodice iz Orebića

Od mrižice do Jadranske ljubice

Od mrižica na Korčuli nalazimo rešetkastu mrižicu, trajnicu, gusto kratkodlaku i savitljivu mrižicu (*Limonium dictyophorum*). Obje rastu na obalnim stijenama i mogu podnijeti iznimno visoke koncentracije soli. Zeljasta trajnica Tomasinijeva pješčarska grahorka je biljka iz porodice mahunarki. Stanovnik je kamenjarskih pašnjaka. Javorkina rumenjača često se zamjenjuje s običnom rumenjačom. Od samoniklih kaćuna ili orhideja kokica na Korčuli nalazimo nekoliko endemičnih vrsta. Snažna i vitka trajnica otočka ili jadranska kokica je biljka suhих mediteranskih travnjaka. Liburnijska kokica cvjeta među prvim kokicama, već u ožujku. Tomasinijevu kokicu nalazimo na vapnenačkoj podlozi, na suhim travnjacima i pašnjacima. Biljka iz porodice sunovrata primorski žilj ili

pješčarski ljiljan (*Pancretium maritimum*) je busenasta trajnica s podzemnom lukovicom. Pješčane morske obale su njegovo stanište. Jednogodišnji pješčarski mak (*Papaver argemone*) može narasti do 40 cm. Staništa su mu ista kao i u prethodne vrste i zato je jako ugrožena zbog turizma.

Dalmatinski crni bor (*Pinus nigra* ssp. *dalmatica*) je stablo visine do 30 metara. Živi na suhim staništima, na vapnencima i dolomitima, na južnim padinama. „Zaslužan“ je za grčki naziv otoka Korčule. Endem primorskih Dinarida, primorska krkavina, maleni je listopadni grm sitnih listića te gustih i trnovitih, jako isprepletenih grančica. Plodovi su sočne koštunice crne boje. Kratkozuba kadulja ima grozdasto razgranjenu stabljiku. Ilirsko-jadranski endem, štitarka pustenasto devesilje, ima poludrvenasti podanak. Na pustenastim stapkama nalaze se mnogobrojni maleni

cvjetovi skupljeni u štitce. Raste na vapnenačkim stijenama Dalmacije. Trava pješčana sijačica je još jedna od biljaka koja živi na morskim pijescima. Sapunika crljena (*Vaccaria hispanica*) jednogodišnji je korov žitnih polja iz porodice karanfila. Jadranski lastavičnjak (*Vincetoxicum hirundinaria* ssp. *adriaticum*) zeljasta je trajnica razgranjenog podanka s cvjetovima bijelih ili žućkastih vjenčića. Zanimljivo da se u te biljke na istoj stabljici mogu javiti listovi različitih oblika (heterofilija). Voli sunčana mjesta, šikare i šume, a često se ovija oko grmlja. Nekada se upotrebljavala u narodnoj medicini, ali je današnja medicina ne upotrebljava jer prekoračenje dopuštene količine kao lijeka može izazvati vrlo teške posljedice. Jadranska ljubica (*Viola suavis* ssp. *adriatica*) je biljka suhих kamenitih staništa.

Likovni umjetnici iz Hrvatske u Muzeju i galeriji Tivat

Ovakvi nas susreti oplemenjuju i obogaćuju novim spoznajama o nama samima, vezama Hrvatske i Boke kotorske koje nas približavaju duhovnoj i kulturnoj baštini.

Piše:
Nevenka Šarčević

Ovoga ljeta nastavljen je likovni program druge po redu grupne izložbe kojom se u Muzeju i galeriji Tivat u Tivtu predstavljaju likovni umjetnici iz Hrvatske. Izabравši radove troje likovnih umjetnika: slikarice Lee Popinjač i slikara Pavla Pavlovića iz Zagreba te Momčila Macanovića iz Tivta; naziv „Likovne korelacije Tivta i Zagreba“ sam se nametnuo autorici i kustosici izložbe Nevenki Šarčević. Govoreći općenito o organizaciji ona je istaknula: „O samoj ideji povezivanja naših sredina, razgovarala sam najprije s tivatskim slikarom Zoranom Krutom koji radi u Muzeju i galeriji Tivat i to još prije prošlogodišnje izložbe (naziva „Ususret prirodi“).

Njegovo prepoznavanje vrijednosti ideje bilo mi je važno da se uopće i uhvatim tog posla, ali i prepoznavanje sudionika institucionalne organizacije: Muzeja i galerije Tivat i Općine Tivat. Oni su se pokazali kao dobri domaćini, kako glede galerijskog prostora i prijevoza slika (Jelena Bujišić, direktorica) tako i glede smje-

štajnog, ugostiteljskog dijela (Ilija Janović, potpredsjednik Općine) Kad je riječ o ovakvim pothvatima, čini se da ih je uvijek nedovoljno jer su prije-ko potrebni na prostoru naše regije. Oni nam pokazuju što naše sredine mogu (ili pak što ne mogu) pružiti jedna drugoj. Isto tako, ovakvi nas susreti oplemenjuju i obogaćuju

novim spoznajama o nama samima, vezama Hrvatske i Boke kotorske koje nas približavaju duhovnoj i kulturnoj baštini. Raduje me što je organizacija ovih izložbi (uz samostalnu, u rujnu održanu, izložbu slikara Matka Vekića) približila Boke-ljima ne samo aktualnu likovnost u Zagrebu, nego i Boku kotorsku likovnim umjetnicima koji su izlagali i koji su je tim povodom posjetili.“ U nastavku je tekst koji je Nevenka Šarčević napisala kao predgovor za katalog izložbe.

Likovne korelacije Tivta i Zagreba

Predstavljeni radovi troje likovnih umjetnika: slikarice Lee Popinjač i slikara Pavla Pavlovića iz Zagreba te Momčila Macanovića iz Tivta pokazuju da svi troje slikaju u tehnici ulja na platnu koju koriste na različite načine, izražavajući individualni odnos prema stvarnosti u slikarstvu te procesu nastanka likovnog djela.

Prvi pogled na radove zagrebačkog Pavla Pavlovića i tivatskog slikara Momčila Macanovića jasno pokazuje kako je riječ o figuraciji na tragu aktualnog slikarskog trenda realističnog likovnog izraza. Naime, kad se pomnije promotre njihove slike, uočava se kako nije riječ o isključivom ustrajanju na oponašanju stvarnosti ili mimezi, nego se zamjećuje odstupanje

od stvarnosti. Ovom slikarstvu nije težnja biti doslovno prepoznatljivo, nego je ono plod subjektivne slikarske konstrukcije i imaginacije.

Macanovićevi radovi ističu se načinom na koji slika morske obale, pristaništa za brodove, ribare, bicikliste i interijere. Slikar učestalo predočava otvorene prostore na kojima gledamo ljude zaustavljene u

zan s trinaest članova, po svemu sudeći u pauzi od netom izvedenog javnog nastupa. Prizor se čini zagonetnim i k tomu dojmljivijim što su nam svi članovi orkestra polu ili u cijelosti okrenuti leđima, a lica, ako se i vide, prekrivena su sjenama šiltova. I dok oni tako (bez)brizno stoje, *hvataju zraka*, distancirani jedni od drugih, a *držeci* se u skupini, u središte likovnog prizora i skupine utrčalo je dijete koje ližući sladoled radoznalim očima istražuje bubanj. Ugledavši dijete, upitat ćemo se je li samo, kako je zalutalo i hoće li mu prići netko iz skupine... Samo jedan mladić, oslo-njen na saksofon, nalakćen, nezainteresirano je uputio pogled preko ramena. Što je s balonima? Dio kakva su narodna veselja ili ceremonije ovi ljudi, možemo samo naslućivati...

Uočava se tako da je raspoloženje Macanovićeviskih slikarskih

kretanju, i to kretanju koje je onako tipično ovom podneblju – usporenije. Život u Boki kotorskoj Macanović promatra kao i samu prirodu Zaljeva, okovanog morem i smirenog u bonaci. Jedan je od takvih prizora i „Orkestar“, slika na kojoj je mornarski orkestar limene puhačke glazbe prikaza,

koji nerijetko predočavaju bokeljsku dokolicu, raspoloženje sjete ili melankolije, ali i igrivosti i ludičkog, neke posebne duhovitosti koja ga odlikuje i kao čovjeka. Takve su i slike „Karneval“ te „Trubač“. „Karneval“ je inspiriran stvarnim događajem, i to karnevalom u Donjoj Lastvi prije

Don Robert Tonsati, Ljerka Sindik, Marijan Klasić

nekoliko godina. „Trubač“ pak, čini se, govori o samoj prirodi bavljenja umjetnošću. – Kako truba može biti *tako glasna* iako glazbenik ne svira? Naime, iako trubač očito ne svira, u načinu na koji je naslikana njegova truba, imamo dojam da je zvuk ustvari tamni otvor instrumenta, što pojačavaju i prozorski otvori koji *izranjaju* na građevini, a u kutu koje i sjedi glazbenik. Odmara li se od nastupa ili introvertno priprema u tišini osame? Macanović ima istančan senzibilitet za crtačku preciznost pa se čini kako mu je trajni poticaj detaljno prikazivanje predmeta, njihove materijalnosti što je gledao i učio kod pojedinih ranorenesansnih slikarskih uzora. Prizorima na slikama daje poseban ugođaj svjetlost koju umjetnik prenosi iz vlastita doživljaja mediteranskog podneblja u kojem živi, pa je i njegova plava katkad nalik na onu također intenzivnu Lipovčevu. Predmeti ga najčešće privlače zbog likovnog potencijala koji sadrže sami po sebi, primjerice prikaz dotrajalosti i hrđe, poput bove na slici „Orkestar“.

Dok je Macanovićevo slikarstvo prožeto nedokučivošću, melankoličnim i duhovitošću, inspirirano bokeljskim ambijentom, ljudima i događajima, Pavlovićeve su slike nadahnute globalnim fenomenima potrošačkog, alijeniranog društva. One nas fasciniraju time što naizgled vrlo privlačni prizori intenzivnog kolorita sadrže takoreći *kolažirane* bizarne pojedinosti. Pavlović u svom zanimanju za odnose stvarnog i virtualnog, kreira ne samo prostore, nego i figure i to pretražujući internetsku bazu različitih vrsta fotografija. Korštenjem pronađenih motiva, ljudi i događaja te takvim transformiranjem stvarnosti formira *vlastitu* slikarsku stvarnost.

Upravo je neobičnost i aluzivna izokrenutost naziva Pavlovićevih slika „Fab five“, „Felly Kamily“ te „Haw“ korespondentna sadržaju koji je prikazan. Ženski likovi imaju muška tijela i odjeću i obratno. Smješteni su u ambijent koji, primjerice, odražava ekološku katastrofu, poput ogromne vodene površine ružičaste boje iza figura prikazanih na mostu slike velika formata

„Felly Kamily“, ali i samoću suvremene obitelji, dok je na slici „Fab five“ naglašena zaptvorenost bezlična prostora. Isto tako, njegovi su likovi lutke, marionete koje je *ispljunuo* život potrošačkih navika. Njihovi rekviziti – dječje igračke, jednorog balon napuhan helijem, šećerna vata, ili pak bicikl za dijete koji vozi odrasli čovjek s papirnatom vrećicom na glavi – slažu se s njihovim facijalnim ekspresijama, raspoloženjima koja su odraz zagubljenosti, možda i tupila? Valja pak imati na umu da je Pavloviću omiljeno slikanje u ciklusima kroz koje teži cjelovito *progovoriti* o nekom fenomenu koji ga intrigira i u kojemu vidi slikarski izazov, a pojedina je slika poput ovih triju na izložbi, dio ciklusa.

Gotovo na granici inteligentno-duhovitog i morbidnog Pavlović proniče ophođenja postmoderne civilizacije, civilizacije što je produkt kapitalizma i kapitalističke industrije koja utječe na sveopće prevladavanje duha moralnog relativizma. S čovjekom se nerijetko postupa kao da je roba, kao da nema dušu. Još je ruski filozof Nikolaj Berdjajev u knjizi: „Sudbina čovjeka u suvremenom svijetu“ pišući o povijesti, o dehumanizacijama suvremenih društvenih i političkih sustava, navijestio: „Čovjeku prijete opasnost da ništa neće ostati od njega samog, za njegov osoban, intiman život, nikakve slobode njegova duhovnoga života, njegove stvaralačke misli.“ Ipak, možda su potrebe za kreiranjem u ovačku svijetu *pukotine* kroz koje se probija i ulazi svjetlo.

S tim u vezi, dojmljivo je da je – nasuprot Macanovićeve i Pavlovićeve narativnog likovnog modela koji predstavlja različite vizije života kroz predmetno – uvjetno rečeno, ekstrovertnije naravi, kon-templativni i introvertni odnos

Ilija Janović, Momčilo Macanović, Lea Popinjač, Nevenka Šarčević, Pavle Pavlović

slikarice Lee Popinjač. Velike mogućnosti slikarske tehnike ulja na platnu ustvari su joj važne radi uspostavljanja suptilne komunikacije s bojom i njihovim pojavnostima. Višedijelna slika, najčešće triptih (koji je ranije prikazivala na izložbama u razvijenom ciklusu naziva „Ružičnjaci“), a katkad i poliptih sastavljen od vertikalnih pravokutnika, omiljena je forma u kojoj Lea Popinjač slika. Njezine su slike „Bez naziva“ (ovdje izložene u trima varijantama) što nije bez razloga jer konkretni nazivi dokidaju mogućnosti njihove naglašene sugestivnosti. Slikajući, umjetnica naročitu pažnju posvećuje osluškivanju tišine kroz koju bojama *pronalazi* zvuk, ritam i ton postizujući da dođu do izražaja i zgusnuti dijelovi slike i *smirenije* plohe.

U procesu nastanka pojedinih slika Lee Popinjač, posebice izloženog triptiha, mjeseći su dugotrajna i posvećena

rada u ateljeu. I to ne samo slikanja, nego i preslikavanja, a s tim u vezi i eksperimentiranja u potrazi za odgovarajućim postupcima. Potonja slika, triptih „Bez naziva“ koja se ustvari tek po drugi put predstavlja na nekoj izložbi, ostavlja dojam snovite vizije u kolorističkom treperenju (dominirajuće zelene, ljubičaste i žuto-narančaste), lepršavih formi poput listova na zgusnutim granama stabla lipe ispred nekog jezera koje bi moglo biti u pozadini. I druge dvije slike, poput pojedinog dijela triptiha sadrže ekspresivnost postignutu lirskim sredstvima, a koloristički profinjenije, prigušenije pa i *nenametljivije* naravi.

Jedinstvena je prilika uvidjeti kako tek kad se nađemo pred slikama Lee Popinjač uviđamo koliko i čime one emaniraju, koliko su one ustvari odraz njezina osebujna unutarnjeg svijeta i uloga,

uviđamo i neke nevidljive niti kojima potvrđuje slojevite mogućnosti bespredmetnog. Na kraju, dojmljivo je što je njezino slikarstvo oslobođeno oponašanja stvarnosti ili mimeze, a u njemu naslućujemo upravo predmetno. I to ono koje nalazimo u prirodi. Stoga se ovdje *svijet* vraća jednoj svojoj elementarnosti, što bojom, što nekim *neprirodnim* vraćanjem svojevrsnoj zamišljenoj prirodnosti, nekom uzmicanju, ili odatle polazi.

Iz svega dosad istaknutog, čini se da je ovogodišnja tivatska izložba izvrsna prigoda za promatranje pojedinačnih radova i komplementarnih odnosa likovnih umjetnika individualnog izraza – na tragu bespredmetnog (Lea Popinjač) i realističnog (Pavle Pavlović i Momčilo Macanović). Kako se dopunjuju njihovi radovi kada su postavljeni zajedno, ostaje na posjetiteljima da uoče.

Veliki uspjeh jedriličara iz Boke, prvi u klasi i drugi u ukupnome plasmanu na prestižnoj Barkolani

Jedriličarski tim MM Shining na čelu sa skiperom Milošem Radonjićem iz JK „Lahor” Kotor završio je ovogodišnju prestižnu regatu „Barkolanu” u Trstu kao prvi u klasi i drugi u ukupnome plasmanu.

U regati od oko 2.000 jedrilica i 15.000 jedriličara – MM Shining je ostvario nevjerovatan uspjeh na regati koja slovi kao svjetsko prvenstvo u jedrenju u klasi krstaša.

Jedrilo se u uvjetima gotovo bez vjetera pa je cilj regate skraćen na drugoj bovi.

Barcolana je jedriličarska regata u blizini sjevernotalijanskoga lučkoga grada Trsta. S oko 2.000 jedrilica, jedna je od najvećih jedriličarskih regata na svijetu.

Najveća je i najstarija regata na Jadranu.

Od 1969. godine regata se održava svake druge nedjelje u listopadu u Tršćanskom zaljevu.

„Komentatori svjetskih medija koji su pratili događaj tijekom cijelog dana kažu da će ovakav uspjeh biti zasigurno jedna od najvažnijih vijesti u maloj Crnoj Gori, koja završava ovu fantastičnu regatu iza slovenskog broda Way of Life! Treba napomenuti da je Shining osvojio i pehar za najbrži brod tijekom regate koja se jedrila u oštroj konkurenciji od Slovenije do Trsta (#GoToBarcolana from Slovenia)”, rekla nam je članica tima MM Shininga, Iva Malešević.

Ekipa Shininga vratila se u Kotor u ponedjeljak na večer 14. listopada i tada im je upriličen doček ispred kafane Dojmi.

Boka News

Puhački orkestri napunili trg ispred budvanskoga Staroga grada

Orkestri iz Budve, Kotora, Tivta, Đenovića i Travnika u subotu, 21. rujna, priredili su pravi muzički spektakl u sklopu II. međunarodnog festivala puhačkih orkestara i pred punim Trgom slikara ispred budvanskoga Staroga grada pokazali svoje umjetničke bravure.

Ovaj događaj, atraktivan posebno inozemnim turistima, kojih u Budvi i u ovim jesenskim danima ima više od 30.000, oplemenio je lijepu rujansku noć, ali i uspio razigrati mnogobrojne posjetioce.

Nakon svečanog defilea Puhačkog orkestra Travnik, Gradske muzike Kotor, Glazbeno-pro-

svjetnog društva Tivat, Mjesne muzike Đenovići i Gradske muzike Budva duž budvanskog šetališta, koji je počeo u 18 sati, orkestri su nastupali ispred Staroga grada i održali višesatni koncert. Iza sebe imaju tradiciju dužu od stoljeća, a uz marševe i djela klasične muzike izvodili su i obrade poznatih pop i rock hitova, čime su posebno oduševili sve prisutne.

Festival je prvi put održan prošle godine u koorganizaciji Gradske muzike Budve i Turističke organizacije Općine Budva, sa željom da se njeguje mediteranski duh Budve, njezina tradicija i autentičnost, kao i da se te vrijednosti na atraktivan način prezentiraju mnogobrojnim turistima koji u Budvi borave i nakon glavne turističke sezone.

Boka News

Hrvatska proslavila Dan neovisnosti

Hrvatska je proslavila Dan neovisnosti, praznik kojim se obilježava povijesna odluka Hrvatskog sabora od 8. listopada 1991. Sabor je tada jednoglasno donio odluku o samostalnosti i raskidu svih državno-pravnih veza s bivšom državom Jugoslavijom. Državni vrh, predvođen predsjednicima Vlade i Sabora, odao je na Mirogoju počast svim braniteljima i žrtvama Domovinskog rata. Počast su odali i prvom hrvatskom predsjedniku Franji Tuđmanu. Svečano polaganje vijenaca održalo se i u Osijeku. Izaslanstva Vukovarsko-srijemske županije, MUP-a, MORH-a i Oružanih snaga te braniteljskih udruga položila su u Vukovaru vijenac za sve poginule u Domovinskom ratu. Svečano je bilo i u Puli i Rijeci, a poginulih branitelja i Franje Tuđmana prisjetili su se i u Gospiću.

Svečani program na Trgu sv. Marka

Na Trgu svetog Marka u Zagrebu održan je prigodni program i ceremonija Velika smjena straže Počasno-zaštitne bojne, čime će se ujedno obilježiti i završetak nastupa u ovogodišnjoj sezoni. U okviru svečanog programa na Markovu trgu, u glazbenom dijelu programa nastupio je Orkestar Oružanih snaga RH te solisti Đani Stipaničev i Dražen Žanko.

Premijer **Andrej Plenković** čestitao je Dan neovisnosti prisjetivši se ključne odluke Hrvatskog sabora te, između ostalog poručio kao je “na nama da Hrvatsku koju imamo, uređujemo na dobrobit svih naših sugrađana, da bude gospodarski prosperitetnija, socijalno osjetljiva i uključiva te da razvojno rješavamo sva pitanja i omogućujemo kvalitetniji život svim našim građanima”.

Naša je obveza graditi budućnost Hrvatske na vrijednostima Domovinskog rata, koji je temelj moderne hrvatske države, poručio je ministar obrane **Damir Krstičević** na Markovom trgu. Čestitao je svim hrvatskim građanima Dan neovisnosti i uputio posebnu zahvalu hrvatskim braniteljima, junacima Domovinskog rata, koji su zaslužni što danas živimo u slobodnoj i neovisnoj Hrvatskoj.

Humanitarni koncert "Domovini s ljubavlju"

U Hrvatskom narodnom kazalištu u Splitu u povodu Dana neovisnosti održan je svečani i humanitarni koncert "Domovini s ljubavlju". Prihod s prvog scenskog događaja u novoj sezoni splitskog HNK namijenjen je Zakladi vojne solidarnosti.

"Krunidbena bazilika kralja Zvonimira - nacionalno mjesto obilježavanja Dana neovisnosti"

8. listopada u Solinu su obilježena još dva događaja iznimno važna za hrvatsku povijest: godišnjica smrti kraljice Jelene te obljetnica krunidbe kralja Zvonimira.

Prigodni program počeo je na starohrvatskom lokalitetu Šuplje crkve - krunidbene bazilike

kralja Zvonimira koja bi, prema mišljenju Solinjana, trebala biti nacionalno mjesto obilježavanja Dana neovisnosti.

To će, dakako, i službeno predložiti, no prije toga lokalitet valja urediti i zaštititi.

Proslava Dana neovisnosti u Karlovcu

Grad Karlovac već petu godinu Dan neovisnosti slavi na jedinstven način. Sve gradske službe i predstavnici tvrtki druže se s građanima. Na trgu ispred gradske uprave bilo je okupljeno na tisuće ljudi.

Izvor: hrt.hr

Odreknuće od službe kotorskog biskupa

Kotorski biskup mons. Ilija Janjić zatražio je odreknuće od službe pastoralnog upravljanja zbog starosnih razloga. Vatikan je objavio da je Papa prihvatio njegovo odreknuće i ovlastio mons. Rroka Gjonlleshaja, barskog nadbiskupa, da privremeno upravlja kotorskom diocozom.

Ilija Janjić postavljen je 1996. za biskupa Kotora.

U primorskoj regiji, u obje katoličke dioceze u Crnoj Gori, Kotoru i Baru, prema podacima Vatikana, živi oko 20.000 katolika.

Izvor: Boka News

Dobrotska čipka predstavljena na 3. izložbi čipke u Sikirevcima

„Dobrotska čipka izazvala je veliki interes mnogobrojne publike na otvorenju. Posjetitelji su se zanimali za historijat naše čipke, na koji način radimo, koji konac koristimo, o motivima... Iznimno smo zadovoljni organizacijom festivala i prijemom, kao i načinom na koji je predstavljena dobrotska čipka. Ovom prilikom zahvaljujemo TO Kotor koja nam je pomogla kako bismo sudjelovali na ovoj izložbi, kao i Zajednica Talijana iz Kotora”, kratko je rekla Mila Moškov.

Podsjetimo, naše čipkarice Moškov i Vučetić u lipnju su predstavile dobrotsku čipku na Međunarodnome festivalu čipke na Pagu.

Treću izložbu čipke podržali su Općina Sikirevci i Brodsko-posavska županija, a uvrštena je i u program Ministarstva kulture „Dani Europske baštine 2019.”.

Miro Marušić

Na 3. izložbi čipke koja se održava u slavonskim Sikirevcima od 27. do 29. rujna, poznate čipkarice iz Kotora, Mila Moškov i Slađana Vučetić, predstavile su dobrotsku čipku.

Izložba je svečano otvorena u petak u organizaciji Udruge „Sikirevački motivi”, kao nosilac nematerijalnoga kulturnog dobra „Umijeće izrade sunčane čipke – motiva”.

Uz sikirevački motiv, izložene su čipke iz Dobrote – Kotor, Lepoglave, Paga, Trga kraj Ozlja, svetomarska čipka, čipka iz Krašića, Križevaca, Vinkovaca te Bjelovara.

Svoje čipke pokazale su i čipkarice iz Oštre Luke i Tešnja (BiH) te čipkarice iz Slovenije, Crne Gore i Češke.

Predsjednik udruženja Mato Galović sa Slađanom Vučetić i Milom Moškov

Mons. Gjonlleshaj susreo se sa svećenicima Kotorske biskupije

Svećenici Kotorske biskupije s biskupom u miru, mons. Ilijom Janjićem, susreli su se s apostolskim administratorom biskupije mons. Rrokom Gjonlleshajem, barskim nadbiskupom, u utorak, 1. listopada. Prvi susret nakon imenovanja apostolskog administratora započeo je dočekom ispred kotorske katedrale uza zvuke zvona te zajedničkom molitvom u katedrali, a nastavljeno je u prostorijama ordinarijata. Mons. Gjonlleshaj izrazio je svoju zahvalnost biskupu u miru i svim svećenicima na njihovoj službi te je iskazao nadu da će do izbora novoga dijecezanskog biskupa upravljati biskupijom uza zajedničku pomoć svih njezinih svećenika. - Duh Sveti vodi Crkvu – rekao je mons. Gjonlleshaj te dodao kako nam je potrebno da se uskladimo s njegovim vodstvom kako bi sav naš rad i djelovanje bilo na slavu Božju jer je naša dužnost kao svećenika dati Bogu slavu. Barski nadbiskup rekao je kako je ovo i prilika da se produbi i učvrsti suradnja između dviju biskupija, koja će se zacijelo

nastaviti i kada bude izabran novi biskup. Kotorski biskup u miru, mons. Janjić, potaknuo je sve svećenike da nastave svoj pastoralni rad na dobrobit biskupije. U nastavku susreta svaki je svećenik imao priliku kratko predstaviti svoju župu i pastoralno djelovanje. Apostolski upravitelj nakon toga je obišao sve strukture biskupijske uprave.

Kotorska biskupija

Vičević u Kući slavnih

Proslavljeni crnogorski vaterpolist Mirko Vičević izabran je u Kuću slavnih vodenih sportova.

Vičević je bio olimpijski šampion 1988. Dvije godine ranije osvojio je zlatnu medalju na Svjetskom prvenstvu, kao i 1991. kada se domogao i titule prvaka Europe.

Mirko Vičević

Tijekom duge i uspješne igračke karijere bio je prvak Jugoslavije s Primorcem i splitskim Jadranom, a sa Savonom i Bresciom najbolji u Italiji. U kapici Brescie tri puta je osvajao trofej u Len kupu. U tom natjecanju bio je prvak i 2010. godine, kao trener Vaterpolske akademije Cattaro.

Bio je selektor juniorske reprezentacije Crne Gore koja je osvojila zlato na Europskom prvenstvu 2013.

Svečanost u povodu prijema u Kuću slavnih za vodene sportove bit će organizirana na Floridi, krajem travnja sljedeće godine, u Fort Lauderdaleu.

Mirko Vičević jedini je izabran u konkurenciji nekoliko slavnih vaterpolista među kojima su, između ostalih, Ozren Bonačić, Aleksandar Šapić, braća Porcio i Ivan Peres.

RT CG

Bačić: „Čestitam vam na radu i požrtvovnosti!“

Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore posjetilo je 23. rujna izaslanstvo Hrvatsko-crnogorske međuparlamentarne skupine prijateljstva: voditelj Skupine prijateljstva Branko Bačić, predsjednik Odbora za europske poslove Ivan Domagoj Milošević i potpredsjednik Odbora za regionalni razvoj i fondove Europske unije Damir Mateljan.

U povodu obilježavanja 15 godina hrvatske nastave u Crnoj Gori, uz potporu Branka Bačića i Mate Botice, osigurana je i realizirana donacija 55 tablet računala učenicima hrvatske nastave u Kotoru i Tivtu. Također, donirana je i kamera za Radio Dux, koja će i te kako pomoći u radu Radija te olakšati dosadašnje funkcioniranje.

„Čestitam vam na radu i požrtvovnosti!“, rekao je na početku svog posjeta gospodin Bačić.

Gospodin Deković izrazio je zahvalnost i nadu da će djeca cijeniti trud i skrb matične države prema hrvatskoj nacionalnoj manjini u Crnoj Gori. Predsjednik HNV-a istaknuo je da nas ovakvi susreti i pomoć hrvatskoj zajednici čine sigurnijim u budućem nastojanju da branimo identitetska pitanja hrvatskog naroda na ovim prostorima.

Veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori Veselko Grubišić prilikom današnjeg posjeta naglasio je iznimnu važnost dolaska svih hrvatskih delegacija, koje svojim dolascima pružaju potporu i osnažuju. Također se osvrnuo na kulturno bogatstvo koje Hrvati baštine na ovim prostorima te dobru suradnju s hr-

Zvonimir Deković i Branko Bačić

vatskim zastupnikom Vuksanovićem, koji na odličan način reprezentira hrvatsku zajednicu u Crnoj Gori te pokazuje da nije inferiorna. Veleposlanik je istaknuo i kulturne projekte HNV-a i nedavno promovirani Kotorski misal, a njegovo tiskanje dovoljno govori o vrijednosti samog projekta.

Gospodin Botica je rekao da će se uvijek odazvati projektima koji pridonose očuvanju hrvatskoga identiteta na ovim prostorima i prosperitetu hrvatskoga naroda.

Predsjednik Hrvatske građanske inicijative i zastupnik u Skupštini Crne Gore Adrijan Vuksanović istaknuo je značaj susreta i posjeta predstavnika Vlade i Hrvatskoga sabora hrvatskoj zajednici. Izrazio je zahvalnost na donacijama te nesebičnu potporu matične države koja zalaganjem pokazuje brigu šaljući time pozitivnu poruku.

Gospodin Milošević osvrnuo se na potporu koju Crna Gora ima od Republike Hrvatske na putu njezina ulaska u EU, što bi moglo rezultirati i predanijim odnosom prema hrvatskoj manjini, kao i produbljivanjem gospodarskih odnosa i svih prednosti koje donosi ulazak u EU.

Potpredsjednik Odbora za regionalni razvoj i fondove Europske unije Damir Mateljan govorio je o važnosti ulaska Crne Gore u EU jer upravo to i predstavlja garanciju za Hrvate u Crnoj Gori, a samim tim i dužnost vlasti u Hrvatskoj da ih podržava.

„Uvijek s posebnom radošću dolazim u Boku kotorsku, u posjet našim sunarodnjacima. Moram zahvaliti svima koji brinu kako pomoći našim sunarodnjacima. Naša suradnja proteklih godina rezultira na način da se rado odazivamo inicijativama koje dolaze od gospodina Dekovića i gospodina Vuksanovića, a to je pomoć djeci u školi. Ove godine smo na ideju gospodina Dekovića odlučili donirati elektroničke tablete koji im pomažu prilikom učenja. Također smo

kao vid donacije donijeli kameru za Radio Dux te vjerujem da će ta donacija pripomoći boljem i kvalitetnijem radu samog Radija. Nastavit ćemo i ubuduće surađivati, a ovim putem prenosim pozdrave predsjednika Vlade gospodina Plenkovića i predsjednika Sabora gospodina Jandrokovića, kao i službeni poziv u Zagreb“, rekao je za Radio Dux gospodin Bačić.

Sastanku je nazočila i generalna konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Kotoru mr. sc. Jasminka Lončarević, potpredsjednik HGI-ja i Općine Tivat Ilija Janović, predsjednica Foruma žena HGI-ja Tamara Bogdanović, kao i prof. Brankica Vrbat, koja je izrazila zadovoljstvo i zahvalnost u ime učenika hrvatske nastave.

Radio Dux

Posjet HNV-u i vrijedna donacija

Ravnatelji, nastavnici i učenici dviju osnovnih škola iz Zagreba – „Vjenceslava Novaka“ (s ravnateljem Žarkom Ćorićem) i „Granešina“ (s ravnateljem Miroslavom Vulićem) te predstavnici „Školske knjige“ boravili su početkom listopada u studijskom posjetu Boki kotorskoj, s ciljem upoznavanja kulturne i povijesne baštine Hrvata u Boki. Prije Boke posjetili su hrvatsku zajednicu u Srbiji, a nakon toga kreću s obilaskom i drugih država gdje žive Hrvati.

Tom prigodom posjetili su i Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore u Donjoj Lastvi, gdje

su se susreli s generalnom konzulicom Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Kotoru mr. sc. Jasminkom Lončarević te s predsjednikom HNV-a Zvonimirom Dekovićem. Gosti su se interesirali za sadašnji status hrvatske zajednice u Crnoj Gori, a nakon razgovora upriličeno je kratko druženje.

Prigodom susreta ravnatelji škola razmijenili su s domaćinima darove – vrijedne naslove za Knjižnicu „Ljudevit Gaj“, a domaćini su im uzvratili knjigama „Kotorski misal“ i „Boka kotorska – zaljev svetaca i hrvatske kulture“. Predstavnici „Školske knjige“ također su za učenike hrvatske nastave u Crnoj Gori donirali školske časopise.

Radio Dux

Plenković: Imate našu snažnu političku potporu!

Delegacija Hrvatske građanske inicijative boravila je u Zagrebu gdje se sastala s premijerom Hrvatske Andrejem Plenkovićem. Adrijan Vuksanović, predsjednik stranke i poslanik u Skupštini Crne Gore, Ilija Janović, potpredsjednik HGI-ja i potpredsjednik Općine Tivat te Zvonimir Deković, potpredsjednik HGI-ja i predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, razgovarali su s premijerom Plenkovićem o mnogobrojnim temama koje se tiču Hrvata u Crnoj Gori, pri čemu su od prvog čovjeka Vlade Republike Hrvatske dobili snažnu potporu za daljnje djelovanje i priznanje za dosadašnje uspjehe. Vuksanović je zahvalio Plenkoviću za kontinuiran interes državnog vrha Hrvatske za potrebe crnogorskih Hrvata, kao i za konkretnu pomoć. Izraženo je zadovoljstvo zbog dobrih odnosa dviju država, uz konstataciju da hrvatska nacionalna manjina daje dodatnu kvalitetu relaciji Zagreb - Podgorica.

Razmotreno je pitanje Bokeljske mornarice i ostaloga kulturnog blaga koje baštine Hrvati u Crnoj Gori, pri čemu je iskazano stajalište da su to vrijednosti koje bi trebale afirmirati prijateljske odnose dviju zemalja. Govorilo se i o inicijativi kojoj je cilj da osigura crnogorskim studentima mogućnost studiranja na hrvatskim sveučilištima pod jednakim uvjetima koje imaju hrvatski studenti. Premijer Plenković na kraju je sublimirao: „Imate našu snažnu političku potporu!”

Delegacija HGI-ja posjetila je i Hrvatski sabor, gdje ih je primio predsjednik Gordan Jandroković. Čelnici HGI-ja izrazili su zadovoljstvo što će uskoro Republika Hrvatska predsjedavati Europskom unijom, pri čemu su pozdravili njezino principijelno stajalište da se posebno vrednuju dostignuća zemalja aspiranata, kao i zadovoljstvo zbog značajne potpore koju hrvatske institucije pružaju Crnoj Gori u njezinu integracijskom procesu. Predsjednik Sabora također je izrazio nedvojbenu potporu zalaganju HGI-ja u zastupanju interesa Hrvata u Crnoj Gori i iskazao čvrsto stajalište državnoga vrha Republike Hrvatske da će i dalje snažno pomagati crnogorskim Hrvatima u njihovu nastojanju očuvanja identiteta.

Visoka delegacija HGI-ja primljena je i u Središnjem državnom ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, gdje ih je dočekaao Milan Bošnjak, savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu. Tom prigodom Deković je darovao deset primjeraka Kotorskog misala Središnjem uredu, dok je Bošnjak obećao da će institucija koju predstavlja i dalje sufinancirati projekte hrvatske zajednice u Crnoj Gori, koja svojim radom čuva i promovira nacionalni identitet.

Izvor: Pobjeda i Radio Dux

„Sjećanje” – večer posvećena Krstu-Kiku Tomičiću

U sklopu proslave 100 godina društva „Napredak” - Gornja Lastva u organizaciji Foto kino i video kluba „Mladost” u subotu, 29. rujna, u Gornjoj Lastvi održano je „Sjećanje” – večer posvećena Krstu-Kiku Tomičiću.

Posjetitelje je u ime društva „Napredak” pozdravio predsjednik Zoran Nikolić, a o životnom putu i stvaralaštvu Kika Tomičića govorili su predsjednik Foto kluba Anton Marković i direktor Centra za kulturu Tivat Neven Staničić.

U programu je prikazan videosnimak razgovora s Kikom snimljen za potrebe filma „Mi pravimo žive slike” autora Momira Matovića i dva Kikova kratkometražna filma, među kojim je bio njegov najnagrađivaniji film „Svaki dan kao jedan” i „Ubice su među nama”.

U programu je sudjelovala klapa „Bellezza” iz Tivta, a prisutni su mogli vidjeti Tomičićeve umjetničke fotografije i radne fotografije sa snimanja njegovih 12 filmova.

Krsto - Kiko Tomičić

Gornjolastovljanin Krsto Kiko Tomičić, majstor fotografije i dugogodišnji radnik Centra za kulturu Tivat, bio je jedan od najboljih i najnagrađivanijih umjetničkih fotografa i autora kratkometražnih filmova u Crnoj Gori. Tomičić je bio član Foto kino i video kluba „Mladost” iz Gornje i Donje Lastve pokraj Tivta, od njegovog osnivanja. Fotografijom se bavio od 1958., a izlagačkom djelatnošću od 1960. godine.

Na polju fotografije dao je najviše iako je smatrao da je bio najbolji u kratkometražnim filmovima. Osvojio je 14 nagrada i mnoga priznanja. Autor je mnogobrojnih dokumentarnih fotografija. Njegove fotografije prate razvoj i gotovo sve značajnije momente iz novije prošlosti ovoga grada Tivta. Amaterskim filmom počeo se baviti 1962. godine i tu je postigao veliki uspjeh.

Snimio je 12 autorskih filmova s kojima je sudjelovao na 20 festivala i osvojio 29 nagrada. Dobitnik je Zlatne plakete Kino saveza Jugoslavije, Zlatne plakete Narodne tehnike Jugoslavije i „Novembarske nagrade oslobođenja Tivta” za 1977. godinu. Jedini u Crnoj Gori je nosilac zvanja „Kandidat majstora amaterskog filma Jugoslavije”.

Boka News

Dokumentarna izložba – Konte Luidi Paolo Marija Visković, znameniti pomorski kapetan, konzul i rodoljub

„Konte Luidi Paolo Marija Visković (1828. – 1891.), znameniti pomorski kapetan, konzul i rodoljub” – naziv je dokumentarne izložbe autorice Jelene Čečur koja je pred mnogobrojnom publikom 16. rujna otvorena u Muzeju grada Perasta. Spomenutom izložbom ova muzejska institucija javnosti je ponovno predstavila jednog od najznačajnijih Peraštana koji su drevni bokeljski grad vezali uz europske diplomatske i kulturne tokove.

Da je konte Visković jedan u nizu znamenitih članova svoje porodice koji su postizali i profesionalne uspjehe te bili rodoljubi i zaštitnici peraškoga kulturnog naslijeđa potvrdila je otvarajući izložbu historičarka umjetnosti Marija Mihaliček: „Ova izložba potvrđuje vještinu opstajanja u različitim historijskim prilikama i stizanja do ugleda u službi raznih vlada koje su se smjenjivale u Boki. Visković su bili istaknuti pomorci pod raznim zastavama, bavili se uspješno diplomacijom, stjecali povjerenje i priznanja prije svega svojom predanošću službi, vještinom i požrtvovanjem. Ostavili su mnoge potvrde o pripadanju civiliziranom svijetu Europe, ali i sudbinskoj vezanosti uza zavičaj i svoje podrijetlo”, rekla je Mihaliček i dodala da arhivska građa Viskovića obuhvaća razdoblje od 1457. do 1927. godine. Voljom i plemenitim naumom posljednjeg potomka ove porodice Josipa, po riječima Marije Mihaliček, porodično naslijeđe ostavljeno je Perastu, a „revalorizacija kompleksa Visković, kule-palače iz XVIII. stoljeća, bit će u potpunosti

ostvarena samo ponovnim uspostavljanjem izgubljene memorijalne muzejske funkcije”.

„Realizirati konačno taj četiri desetljeća planirani pothvat bila bi potvrda prepoznavanja vrijednosti koje neće potisnuti, ali će umanjiti pogubni osjećaj efemernog, prolaznog, koji mnogi žele Perastu nametnuti. Perast svojim duhom, kamenim zdanjima i pokretnim blagom, u koje spada i arhivska građa, treba zaštitu Kotora i Crne Gore da bi se afirmacijom pravih vrijednosti opirao idejama koje ga svode na puki turističko-ugostiteljski proizvod”, upozorila je Marija Mihaliček koja je dobar dio svoje karijere posvetila istraživanju naslijeđa porodice Visković.

Publici je rad na izložbi i predstavljanju ličnosti Luidija Viskovića približila autorica Jelena Čečur, dokumentaristkinja Muzeja grada

Perasta. „Luidi Visković je rođen 29. siječnja 1828. godine, u stručnoj literaturi i dokumentima zove se i Vjekoslav, Lodovico, Alvisse i Alojz, bio je Peraštanin čije je primarno opredjeljenje bilo da se bavi onom granom privrede koja je bila najzastupljenija u Boki kotorskoj – pomorstvom. Bio je cijenjeni pomorski kapetan diljem Monarhije, a svoju spo-

sobnost, ljudskost i odanost carstvu pokazao je ploveći pod austrijskom zastavom. Pružena mu je prilika da uđe u diplomatske krugove toga doba i samim time mali Perast, koji je izgubio nekadašnji sjaj, približi europskim kulturnim društvenim tokovima. Naime, Luidi Visković je imenovan za počasnog vicekonzula Austrije u Osmanskom carstvu. Od tog momenta njegova konzularna karijera išla je uzlaznom putanjom. Iz statusa počasnih konzula prešao je u status efektivnih konzula te na ljestvici konzularnih klasa napredovao. Prvobitno je bio imenovan za vicekonzula u Sulini i Tulči, koji su u

momentu njegova imenovanja bili pod osmanjskom vlašću, a zatim za konzula u talijanskom gradu Brindiziju i ponovno u Sulini. Godine 1885. konačno je unaprijeđen i imenovan za generalnog konzula u tadašnjem osmanjskom gradu Solunu“, istaknula je Čečur.

Za svoje pothvate Visković je odlikovan više puta od strane najznačajnijih europskih monarhija i zemalja. „Prvo odlikovanje mu je bilo – medalja za hrabrost Kraljevine Dvije Sicilije, koju je dobio kao priznanje za spašavanje napuljskih mornara iz oluje. Za vrijeme obavljanja funkcije konzula u Sulini odlikovan je Ordenom viteza talijanske krune, pruskim ordenima – Ordenom kraljevske krune III. i IV. stupnja u razdoblju kad je bio konzul u Sulini, kao i Ordenom Crvenog orla III. stupnja za vrijeme dok je obavljao funkciju generalnog konzula u Solunu. Ova dva pruska ordena bili su istog ranga. Dodijeljena su mu i ruska odlikovanja, točnije Orden sv. Ane III. stupnja i Orden sv. Stanislava II. stupnja (zapovjednik). Iskazana mu je čast da mu bude uručen i Orden viteškog križa – Albertov orden. Luidi je bio odlikovan austro-ugarskim Ordenom Franje Josipa I. – V. stupnja (vitez) 6. travnja 1866. godine. Ovaj orden se najčešće dodjeljivao diplomatima. Luidiju Viskoviću uručila je Sveta Stolica Orden sv. Grgura Velikog sa zvijezdom. Odlikovan je i osmanjskim ordenima Medžedije IV. stupnja i Osmanlije III. stupnja“, objasnila je autorica izložbe istaknuvši pritom izvanredno poštovanje koje je ovaj Peraštanin stekao na europskim dvorovima za svoja postignuća i sposobnosti.

Otvorenje izložbe posvećene Luidiju Viskoviću bila je prilika i da publiku pozdravi Slađana

Mijanović, nova v.d. direktorice OJU „Muzeji“, koja je na dužnost stupila prije sedam dana.

Ona je pohvalila zalaganje dokumentaristkinje Jelene Čečur i dodala: „Smatram da izložbe ovog tipa predstavljaju najbolji način otkrivanja i prezentacije našega kulturnog naslijeđa. Uvijek pruže neka nova saznanja i daju doprinos kompletiranju slike prošlosti ovoga grada i njegovih stanovnika. Nadam se da će ova ustanova iznjedrili mnogobrojne kvalitetne izložbe koje će pridonijeti da se naša publika zbliži s peraškom prošlošću i njegovim nekadašnjim načinom života.“

Boka News

Picula: Crna Gora će biti sljedeća članica EU-a

Crna Gora ostvarila je ozbiljan napredak na putu ka Europskoj uniji i bit će njezina sljedeća članica, ocijenio je novi izjavitelj Europskog parlamenta za Crnu Goru Tonino Picula, prenosi Fena.

Picula je dodao da je svakako potrebno nastaviti s radom i reformama unutar granica, ali i da EU na Zapadnom Balkanu ponovno aktualizira politiku proširenja kako se ne bi otvorio prostor za druge političke igrače s istoka.

„U svakom slučaju, iduće proširenje Unije, kad se dogodi, neće biti bez Crne Gore. Hoće li Crna Gora ući sama ili s još jednom državom, to je sada otvoreno pitanje, ali ako nastavi ovakav posao kakav radi deset godina, onda odista sljedeće proširenje neće biti moguće bez Crne Gore“, rekao je Picula u razgovoru za *Novu M*.

Kako je rekao, mora se zaključiti da je Crna Gora dobro posao odradila do sada, ali mora i nastaviti s reformama i radom jer ako izostane daljnji napredak, može doći do ozbiljne frustriranosti.

Pokušaji destabilizacije regije

„Crna Gora ima razrađene procedure, mehanizme za napredovanje prema okončanju pregovora, ali ono što se nije obavilo morat će se obaviti u okolnostima koje neće svaki put biti jednostavne. Ovog trenutka politička scena u Crnoj Gori je polarizira-

na, postoje ozbiljna neslaganja između vlasti i opozicije oko toga kako dalje. Međutim, evo, ja ću sa svojim iskustvom pokušati prevladati taj jaz kako bismo dostigli zajednički cilj - članstvo Crne Gore u EU“, ocijenio je Picula.

Komentirajući to što crnogorska opozicija ne sudjeluje u radu Parlamenta, rekao je da bojkot poslije nekog vremena postaje kontraproduktivan i zapravo udaljava od cilja.

„No, za pristup Uniji, uz unutarnje, bit će potrebni i povoljniji vanjski uvjeti. Da politika proširenja postane ako ne najprioritetnija, onda jedan od prioriteta EU-a u mandatu koji je počeo. Ali, s druge strane treba primijetiti i da postoji serija otvorenih pitanja koji stoje u posljednjem izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori, a to je sve ono što obuhvaćaju pregovaračka poglavlja 23 i 24, dakle jačanje pravne države, nezavisnost pravosuđa, puna sloboda medija, ekonomski prosperitet“, zaključio je izjavitelj.

Upitan smatra li da politika proširenja mora biti izraženija u vrijeme sve češćih pokušaja destabilizacije ove regije, koji nesumnjivo dolaze iz Rusije, Picula je rekao da se s tom tezom apsolutno slaže i da je ovog trenutka to jedna velika tema koja izaziva debatu u svim institucijama EU-a, a riječ je, kako je naveo, o kontroli ili sprečavanju utjecaja izvan europskih faktora na političke procese na Zapadnom Balkanu.

aljazeera.net

U Kotoru predstavljene knjige Stijepa Mijovića Kočana

U organizaciji ogranaka Matice hrvatske u Boki kotorskoj u petak, 11. listopada, u Kotoru su predstavljene tri najnovije knjige Stijepa Mijovića Kočana u izdanju Matice hrvatske: Sedmoglasje – izabrane pjesme, Priča o kraju svijeta/Lorko i Roko – pripovijest i Čoek zlatnije ruka – roman.

„Boka kotorska je u svestranom književnom, pjesničkom i filmskom opusu Stijepa Mijovića Kočana uvijek imala svoje mjesto pa je i večeras riječ o spomena autora s našim prostorom i ljudima, koje su začete još u djetinjstvu, o toj ne samo geografskoj blizini njegovih zavičajnih Konavala i Boke“, rekla je predsjednica ogranaka Matice hrvatske u Boki Marija Mihaliček.

Predstavljajući autorova djela Mirjana Smažil Pejaković, članica Društva hrvatskih književnika, rekla je da je krajnje vrijeme da se u našu kulturnu svijest utisne Stijepova finoća i lakoća izražavanja, bez obzira na to je li u pjesmama ili romanima.

Autor je izrazio zahvalnost mnogobrojnoj publici i organizatorima - ogranaku Matice hrvatske Boke kotorske na upriličenoj promociji.

Stijepo Mijović Kočan, pjesnik, pisac, scenarist i filmski redatelj, rođen je u Đurinićima, Konavle, 1940. godine. Školovao se u Dubrovniku i Zagrebu, gdje je završio studij jugoslavenskih književnosti i komparativnu književnost te doktorirao iz filoloških nauka.

Prvu samostalnu pjesničku knjigu objavljuje 1969. godine. Piše i za djecu.

Objavio je više znanstvenih radova o književnosti i novinarstvu. Osim književnosti, bavi se i filmom. Scenarist je i redatelj mnogobrojnih dokumentarnih televizijskih filmova i reportaža.

Objavio je mnogobrojne naslove od kojih nabrajamo nekoliko: Ispovjedaonica, Zagreb 1969.; Ta riječ, Zagreb 1974.; Ono nešto, Zagreb 1986.; Konavoski vez, Zagreb 1988.; E, da mi je, Zagreb 1991.; Prevlaka, čaćina tamburica, Zagreb 1996.; Sred zavičajnih nebesa, Zagreb 2001.; Ulovljen u jeziku, Zagreb 2005.; Samo ljubav slavi, Zagreb 2012.; Sin otac sin, Zagreb 2015.

Stijepo Mijović Kočan živi i piše u Zagrebu i Konavlima.

Boka News

28. 9. 2019.
Jubilej nastave na hrvatskome jeziku

Prigodnom svečanosti proslavljena je 15. obljetnica nastave na hrvatskome jeziku u Crnoj Gori, koju je 2004. godine utemeljio HGD CG uz suradnju HKD „Napredak“ iz Tivta. Na proslavi su bili prisutni mnogobrojni gosti iz Hrvatske i Crne Gore. Izaslanica predsjednice Kolinde Grabar-Kitarović, generalna konzulica Republike Hrvatske u Kotoru Jasminka Lončarević, prenijela je poruku predsjednice u kojoj se ističe važnost institucionalne povezanosti Hrvatske s manjinskim zajednicama u svijetu, uz izgradnju nacionalnog zajedništva i solidarnosti te uz puno poštovanje država i naroda u kojima Hrvati žive.

4. 10. 2019.
Novi broj časopisa Hrvatskoga glasnika

U novom broju, lijepo oblikovanom, kvalitetno opremljenom, na 78 stranica obrađene su aktualne teme o kulturnim događajima u Kotoru, Risnu, Tivtu i Budvi, aktualnosti iz EU-a, sportski pothvati, kao i redoviti serijali.

4. 10. 2019.
Sastanak Uredništva

Po već uhodanoj praksi, na sastanku Uredništva analiziran je novi broj časopisa, uz ocjenu da je kvalitetno priređen te uz uvjerenje da će se i čitateljima svidjeti. Dogovorene su teme za novi broj, koji bi trebao izići do kraja mjeseca listopada.

5. 10. 2019. 100 godina KUD-a „Napredak“

Kulturno zavičajno udruženje „Napredak“ iz Gornje Lastve – Tivat obilježilo je stotinu godina od osnivanja Hrvatskoga tamburaškog društva „Napredak“.

Koncert u Gornjoj Lastvi održao je Mandolinski orkestar HKD CG „Tripo Tomas“, a otvorena je i izložba fotografija pod nazivom „Napredak Gornja Lastva – stotinu godina postojanja“. O povijesti Hrvatskoga tamburaškog društva „Napredak“ govorio je predsjednik današnjeg „Napretka“ Zoran Nikolić koji je podsjetio da je Društvo osnovano 15. lipnja 1919. godine.

„Sto godina Hrvatskog tamburaškog društva Napredak, a stoljeća Hrvata na ovom prostoru. Gornja Lastva je simbol trajanja na ovome prostoru, svaki kamen govori, kao i 600 godina crkve blažene Djevice Marije“, istaknuo je veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori Veselko Grubišić.

7. 10. 2019. Sjećanje na Bitku kraj Lepanta

U povodu 448. godišnjice Bitke kraj Lepanta vijence su postavili predstavnici HGD CG, Pomorskog muzeja i Bokeljske mornari-

ce na spomen-ploči na palači Bizanti u starome gradu. Na ovom činu bio je prisutan i Jovo Sudić, predsjednik Skupštine grada Kotora te predstavnici Kotorske biskupije.

8. 10. 2019. Kreativna Crna Gora

Izložba proizvoda nastalih u sklopu programa Ministarstva kulture „Kreativna Crna Gora“ održana je na platou ispred budućeg objekta Muzičkog centra Crne Gore u Podgorici. Tijekom programa, svoje radove iz sfere kreativnih industrija predstavilo je 11 autora, među kojima i dva čije su ideje

iz programa „Kreativna Crna Gora” nedavno dobile prestižno regionalno priznanje „Big SEE” u Ljubljani.

Izložbu je otvorio predsjednik Milo Đukanović. On je poručio da će stvaranjem institucionalnih okvira i produciranjem javnih politika u kreiranju crnogorskoga kulturnog identiteta i autentičnoga kulturnog proizvoda stvaratelji i menadžeri u kulturi uvijek imati u državi saveznika i partnera.

Na poziv Ministarstva kulture na ovoj manifestaciji bili su prisutni dopredsjednik HGD CG Jovo Miajlović i Tripo Schubert.

9. 10. 2019. **Sastanak Upravnog odbora HGD CG**

Aktualna predsjednica Društva Rafaela Pina Lazarević zakazala je prvu sjednicu Upravnog odbora u novom sazivu. Na sastanku su bili prisutni, uz predsjednicu, Andrea Marić, Branko Ivardić, Jasmina Bajo i dopredsjednik Jovo Miajlović. Opravdano su bili odsutni Joško Katelan i Danijela Vulović. Na molbu predsjednice na sastanku je bio prisutan i Tripo Schubert.

Predsjednica je izvijestila prisutne o funkcioniranju Društva, načinu financiranja, potrebnim aktivnostima i tekućim problemima.

Danijela Vulović izabrana je za tajnicu Društva.

Osnovana je radna grupa za organiziranje Tripundanskog bala koji će se održati 8. veljače 2020. godine. Dogovoreno je da na pisanju projekata u novoj godini rade Jasmina, Rafaela i Danijela. Produžen je mandat urednici Tijani Petrović i izvršene izmjene u sastavu Uređivačkog odbora, u kojemu je umjesto Vivijan Vuksanović kooptirana Jasmina Bajo. Usvojen je opis poslova urednice časopisa, voditelja mandolinskog orkestra, s kojima treba inovirati ugovore. Također je usvojen i opis poslova administrativnog radnika.

*DA SE NE ZABORAVI:
Dvadeset i osam godina od smrti admirala Barovića*

Časni čovjek u vremenu bez časti

Piše:
Draško Đuranović/Pobjeda

Tek je padao prvi sumrak tog 29. septembra 1991. godine, kada je admiral Vladimir Barović zakoračio u predvorje zgrade ambulante Vojno-pomorskog kompleksa na Visu. Mirno je pozdravio dežurnog vojnika na prijavnici i ušao u kancelariju u kojoj nije bilo nikoga.

Pola sata kasnije, odjeknuo je pucanj. Jedan metak. Vladimir Barović okončao je sebi život, prvog dana nakon što je prekomandovan iz Pule za Vis. Odbio je da izvrši naredbu Generalštaba tadašnje Jugoslovenske armije i s mora bom-

Presudio je sebi, da ne bi presuđivao nevinima, da ne bi ubijao ljude i razarao zemlju koju je volio. Tim jednim, jedinim, ispaljenim metkom upisao je svoje ime u spisak časnih koje istorija ne smije zaboraviti.

barduje gradove na primorju Hrvatske.

Presudio je sebi, da ne bi presuđivao nevinima, da ne bi ubijao ljude i razarao zemlju koju je volio. Tim jednim, jedinim, ispaljenim metkom upisao je svoje ime u spisak časnih koje istorija ne smije zaboraviti.

„Crnogorci se ne mogu boriti i uništavati narod koji im nije ništa skrivio”, zapisao je Barović u oproštajnom pismu koje je stajalo na stolu pored njegovog beživotnog tijela. Častan čovjek u vremenu bez časti.

CRNOGORSKA ETIKA

Soj od soja. Crnogorcu Vladimiru Baroviću je crnogorska etika bila dio genetskog sklopa.

Rođen je u Banjaluci 1939. od oca Crnogorca i majke Slovenke. Otac, Petar Barović, bio je učesnik NOB-a, general JNA, prvi ratni komandant Prištine 1945. godine. Tamo je ostao kratko, jer se protivio, barem tako kaže legenda, odmazdama i teroru nad tamošnjim Albancima.

Vladimir Barović je iz kuće ponio ljubav prema uniformi. Završio je vojne škole kao briljantan student, spremao se za poziv oficira slavne oslobodilačke narodne armije. Jedno vrijeme bio je komandant pomorskog 9. vojno-pomorskog sektora Boka ratne mornarice Jugoslavije, ostatak službe proveo je u Hrvatskoj.

Nakon Više političke škole 1987. godine došao je u Split na mjesto komandanta tadašnje Komandno-štabne škole u Centru visokih vojnih škola „Maršal Tito“ u Lori. Bio je vrlo susretljiv i komunikativan, lako se uklapao u društvo i, kako su govorile njegove kolege, „nikad se nije svađao, ali je često glasno raspravljao“.

Bio je spreman za veliku vojničku karijeru. Ali nije, kao i mnogi „obični smrtnici“, bio spreman na ono što će doći. Za vrijeme, kako je to govorio pjesnik, bratske krvomutnje; za doba kada se razbuktao balkanski šovinizam i fašizam; kada su kasarne JNA postale punktovi srpskog velikodr-

žavnog projekta, kada se pod trobojkom sa ratnom petokrakom rušila Jugoslavija, a četnička mrtvačka glava postajala zloglasni simbol „humanog preseljenja“.

Olovna vremena. Prvo popovi, pa političari, pa onda - topovi. Protiv svog naroda, da zatru bratstvo i jedinstvo.

„NEĆU DA RAZARAM“

Vladimir Barović je te ratne 1991. bio na mjestu komandanta 5. vojno-pomorskog sektora u Puli i sa tadašnjim gradonačelnikom Lučianom Delbjankom postigao je sporazum da jugoslovenska vojska mirno napusti grad.

„Ovdje neće biti razaranja dok sam ja zapovjednik, a ako ipak budem prisiljen da naredim razaranja Pule i Istre, mene tada više neće biti“, tako je obećao admiral Barović.

Tako je i bilo: JNA i ratna mornarica uskoro su napustili Pulu, bez ijednog incidenta. U Puli je tada bio stacioniran po-

zamašan vojni kontingent - 11 do 12 hiljada vojnika, raspoređenih u čak 79 objekata - bio je to jedan od najvećih garnizona u Hrvatskoj. Barović je uspio da svoje vojnike izvede, a da naoružanje i brodove sačuva. Bez ispaljenog metka, uz dogovor.

Bio je to „prst u oko“ Veljku Kadrijeviću i Generalštabu JNA, izvršiocima projekta Beograda - „svi Srbi u jednoj državi“. Ipak, „prežalili“ su generali odlazak vojske iz Pule. S razlogom: prema dokumentima koja su nekoliko godina ranije postala dostupna, Kadrijević je, u ime zvaničnog Beograda, već tada sprovodio operaciju „Ram“, koja je podrazumijevala da se JNA pozicionira u granicama projektovane „nove velike Srbije“ – koja je podrazumijevala da se dio Hrvatskog primorja poviše Dubrovnika, kao i prostor oko Knina, baš kao i teritorije Slavonije zaposjednu trupama JNA da bi se sutra, kada se „pobedi ustaštvo“, formirala nova država u kojoj će se jedino Beograd pitati o svemu.

Veljko Kadrijević i Blagoje Adžić su, nakon Pule, Barovića „prosljedili“ na mjesto zamjenika komandanta Vojno-pomorske oblasti u Splitu. Sa te pozicije, iz centra Ratne mornarice na Visu, Barović je mogao i trebao da vojno djeluje – protiv hrvatskih građana, da razara gradove na hrvatskoj teritoriji.

JEDAN METAK

Znao je Barović što slijedi. I vjerovatno je, čak i prije nego što će doći na Vis, donio odluku. Da ispali taj jedan metak. I tako pošalje strašnu poruku: „Crnogorci se ne mogu boriti

i uništavati narod koji im nije ništa skrivio“.

Dan nakon što je Barović sebi oduzeo život, po naredbi Generalštaba Jugoslovenske narodne armije, Crnogorci su, pod pokroviteljstvom svog državnog vrha, krenuli na Konavle i Dubrovnik. Rat za mir – to je bio moto zvanične Crne Gore. U Crnoj Gori nije tada odjeknuo herojski čin jednog Crnogorca na Visu.

„Jedini ispaljeni metak u ovom ratu na koji Crna Gora može biti ponosna jest onaj admiral Vladimira Barovića, komandanta Jugoslovenske ratne mornarice. Njegovo crnogorsko shvatanje časti nije mu dozvolilo da izda zapovijed floti za bombardovanje primorskih gradova i naselja u Dalmaciji kada mu je bilo naređeno“, zapisao je, ali i javno kazao, crnogorski književnik Momir M. Marković.

Ni ovaj glas Markovića, kao ni onaj metak Barovića, mnogi

u Crnoj Gori, od vrha do dna države i društva, nijesu željeli da čuju.

KASNO ORDENJE

Dvadeset i pet godina kasnije, deset godina od obnavljanja nezavisnosti - 21. maja 2016. godine – crnogorski heroj je dobio prvo odlikovanje od Crne Gore. Na inicijativu Građanske alijanse i SUBNOR-a i antifašista Crne Gore, predsjednik Filip Vujanović je posthumno Ordenom časti odlikovao admirala bivše JNA Vladimira Barovića.

Kako su izvijestili mediji, orden je umjesto admiralove supruge Radmile, koja je ocijenila da je „sve davno rečeno“, primio komandant Mornarice Vojske Crne Gore Darko Vuković. Predsjednik Crne Gore Filip Vujanović podsjetio je da je riječ o čovjeku kojem su čast i dostojanstvo bili put kojim se

kretao i koji je, u ime tog puta, samovoljno okončao život.

I to je, uglavnom, sve za Crnogorca Barovića od Crne Gore, čiji je obraz čuvao po cijenu vlastitog života. Ulice sa imenom admirala Crne Gore nema, ne postoji makar jedna bista u nekom crnogorskom gradu, čak ni u Herceg Novom gdje je prebačen nakon što je sahranjen na Visu. O njegovom herojskom djelu ne uče crnogorski učenici...

Novinar Dragan Bursać, svojevremeno pišući o godišnjici samoubistva Vladimira Barovića, poručio je čitaocima:

„Dobri čovječe, kad se nađeš bilo gdje na Jadranu, ti baci cvijet u vodu iz poštovanja prema čovjeku čiji je metak zaustavio hiljade plotuna“.

Zaista, ima li Crna Gora pravo da zaboravi svoje heroje, ako želi da ima budućnost?

Admiral Barović

Planinu treba nazvati
po Heroju

Pomen je nedovoljan
Medalja je kasno stigla
Orden mu ne treba više
Naš je
Admiral Barović
I onih koji ga ne zaslužuju
Nejunačkom vremenu uprkos
Nejunačkom vremenu u prkos

(Treba čitati Malapartea
Obavezna lektira da bude
Skuplji je Vladimir Barović
od Generalštaba, komiteta i kamarile.)

Ovako, malo je neprijatno
Čovjek je bio heroj
Simbol časti

A ni sada ne pričamo zbog njega
No zbog sebe
Zbog nas, ostavljenih da se sjećamo
kada se kalendar neumitni oglasi
Opet

Sudbina pravih ljudi
Junaka naših zametnutih, skrajnutih
Čojstvo im priznaju
Tek kad je to manje bolno

Bezopasno
Za žive. •

Miodrag Vlahović (2016)

3. FORUM mladih pripadnika hrvatskih manjina u Donjoj Lastvi

Piše:

Brankica Vrbat

Treći forum mladih pripadnika hrvatskih manjina održao se od 27. - 29. rujna u Domu kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi. Forum je organizirala Hrvatska matiča iseljenika i Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore.

Mladi iz Srbije, Italije, Mađarske, Austrije, Rumunjske, Slovenije i Crne Gore raspravljali su o problemima identiteta mladih pripadnika hrvatskih manjinskih zajednica u vremenu kada su hrvatski manjinski identiteti ugroženi identitetima većine, kao i globalizacijskim procesima.

Isto tako, uzeli su u obzir odnos vjere i identiteta te koliko je i je li manjinski identitet različit od identiteta Hrvata u samoj matiči te moraju li se različiti identiteti međusobno isključivati.

Na poslijepodnevnoj radionici vizualizirali su obilježja svoga identiteta izradom tematskih plakata.

Trećeg dana Foruma svi sudionici su se upoznali s bogatom kulturnom i povijesnom baštinom Hrvata u Boki kotorskoj. Vožnja vodenom kočijom po Bokokotorskom zaljevu oduševila je sve sudionike.

Forumu su prisustvovala i više stručne savjetnice iz Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, gospođa Marta Vargek i Katarina Živković.

Dana 13. rujna 2019. godine Narodna biblioteka Budva i NVU „Primorska“ upriličili su prezentaciju ideje i idejnog projekta obnove crkve sv. Antona Padovanskog na Mogrenu u Budvi

Obnova crkve sv. Ante na Mogrenu u Budvi!?

Originalni planovi za izgradnju crkve su sačuvani, postoje i mnogobrojne fotografije tako da bi crkva mogla biti obnovljena u izgledu u kakvom je bila nakon posljednje rekonstrukcije s početka XX. stoljeća.

Piše:
Ljerka Dragičević

Crkva sv. Ante na Mogrenu je kao feniks.

Prva zavjetna kapelica izgrađena 1571. godine stradala je u velikom potresu 1667., kao i cijela Budva. Obnovljena je pa je opet u velikom nevremenu 1899. stradala. Ponovno je obnovljena, ali kako je to bila mala kapelica u kojoj su za vrijeme služenja mise mogli stati samo svećenik i ministrant, a puk je bio vani, Budvani su je odlučili oko 1900. godine srušiti i napraviti veću crkvu prigodnu za tradicijsku feštu sv. Antona 13. lipnja. Gradnja crkve završena je 1906. godine pa su tako Budvani dobili konačno crkvu u kojoj su mogli biti za vrijeme mise.

Nakon tri izgradnje i dva rušenja voljom Boga, dolazi i treće rušenje, ali sada ne prirodnom katastrofom, nego voljom pojedinca iz tadašnje vlasti. Crkva biva srušena sa zemljom 25. lipnja u ranim jutarnjim satima, 1952. godine.

Mene osobno vežu jako lijepe uspomene na feštu sv. Ante 13. lipnja u Budvi. S pravom mogu reći da takve fešte nije bilo na prostoru Kotorske i Barske biskupije. Čak i pjesma, koja se pjevala tog dana,

drukčija je od pjesme u drugim župama u ovim biskupijama.

Kult sv. Ante Padovanskog u Budvi počeo se štovati davno i postoje pisani tragovi o tome, koji datiraju iz XVI. stoljeća.

Povijesni pisani izvori otkrivaju nam da je 1571. godine pomorac po prezimenu Mogri ni doživio brodolom u blizini Budve i more ga je izbacilo na spjažu (plažu), pa je u znak zahvalnosti što je preživio na samoj spjaži sagradio zavjetnu kapelicu sv. Antonu. Zato neki smatraju da je ta spjaža dobila ime Mogren po njegovom prezimenu. Međutim, iz priča mojih starih znam da je brdo Mogren dobilo ime po morga-

njima, gdje ih je uz borove bilo jako puno, a ima ih i sada. Naši stari su koštanje zvali morganj. Imamo brdo Mogren, imamo pontu od Mogrena i tako je spjaža ispod koja se dijeli na dva dijela dobila ime Mogren.

Podatke o ovoj crkvi ostavili su nam don Krsto Ivanović, don Anton Kojović, don Pero Bokarica, Pavo Mikula i Nikola Vučković. Uz ovu crkvicu vežu se i mnoge legende i istinite priče.

Na dan sv. Ante 13. lipnja, poslije mise slijedila je fešta na spjaži. Inače, u Budvi je bio običaj da toga dana počinje i banj – kupanje.

Sama fešta proslave sv. Ante počinjala je devet dana prije 13. lipnja.

Tog dana Budvani su barkama išli na Mogren predvođeni župnikom i iz crkve uzimali sliku sv. Ante. Sliku su donosili na našu rivu – Pizanu, gdje su ih čekali građani svečano odjeveni i razdragani. Tu se formirala procesija. Sliku su nosila po četiri muškarca koji su se smjenjivali. Procesija bi dva puta obišla cijeli porat, a onda na glavna gradska vrata ušla u grad i nastavila glavnom gradskom ulicom do crkve sv. Ivana Krstitelja.

Tada je počinjala i devetnica sv. Ante i tako svako predvečerje za devet dana služena je u crkvi u gradu misa s molitvama devetnice. Devetnica je završavala 12. lipnja, a 13. lipnja, rano ujutro, procesija se kretala putem kroz Budvu, a zatim preko brda Mogren pa obronkom brda Spas ili kako se taj dio zove preko Čerila i spuštalo se na drugu spjažu pokraj crkve u vrijeme kad još nije bio probijen i napravljen donji put do spjaže Mogren. Kako je sv. Ante čudotvorac i zaštitnik od mnogih nedaća, bilo je i puno sudionika procesije koji su išli bos i na koljenima zadnji dio puta, pognuti u znak zavjetne pokore, kao što su se i bolesna djeca za zavjet ozdravljenja odijevala u franjevačku odjeću.

Četiri vjernika nosili su sliku sv. Ante. Župnik je predvodio procesiju i cijelo vrijeme putem se pjevalo i molilo svecu. Od 1906. kada je Hrvatski sokol osnovao limenu glazbu u Budvi, ona je do II. svjetskog rata bila sudionik procesija.

Na taraci ispred crkve bilo je posuto cvijeće od žukve kako bi lijepi miris dočeka sv. Antona i ostali puk.

Nakon mise feštalo se na spjaži uz hranu i piće, pjesmu i razgovor, kupanje i sunčanje te uz dobro raspoloženje i blagoslov sveca. Za djecu je bilo najvažnije to prvo godišnje kupanje. Ostajalo se do kasnih popodnevni sati, a onda barkama nazad u Budvu.

U Budvi je bilo dosta čuda sv. Ante od starih vremena sve do danas, o čemu nam je ostavio podatke don Anton Kojović.

Na dan 13. rujna ove godine Narodna biblioteka Budva i NVU „Primorska“ upriličili su prezentaciju ideje i idejnog projekta obnove crkve sv. Antona Padovanskog na Mogrenu

Govornici na prezentaciji projekta

u Budvi. Prezentacija je održana na Pjacetu između crkava u Starom gradu, a sudionici su bili mr. Lucija Đurašković, povjesničarka umjetnosti, Nebojša Gavrilović, arhitekt i Ljerkica Dragičević, starograđanka i svjedok vremena tradicije štovanja sv. Ante u crkvi te špengovanja – miniranja iste 1952. godine.

Za tu prigodu izdata je i publikacija čiji je glavni i odgovorni urednik Marko Kentera.

Sama obnova crkve kao ideja i inicijativa odavno postoji, ali sada je pokrenuta na inicijativu menadžera Općine Budva, Mila Božovića, a na sastanku s predsjednikom Markom Carevićem i župnikom crkve sv. Ivana u Budvi, don Filipom Janjićem, inicijativa je podržana da crkva bude stvarno obnovljena, odnosno ponovno izgrađena i privedena namjeni, gotovo sedamdeset godina od kada je srušena.

Originalni planovi za izgradnju crkve su sačuvani, postoje i mnogobrojne fotografije pa bi tako crkva mogla biti obnovljena prema izgledu kakav je

imala nakon posljednje rekonstrukcije s početka XX. stoljeća.

Bila je ovo jedna uspješna večer s ozbiljnom pripremom i demonstracijom i sad se nadamo čudu sv. Ante pa da se ova lijepa ideja i ostvari te da se crkva brzo počne graditi.

Majka Tereza preminula je 5. rujna 1997. u Calcutti, a 19. listopada 2003. godine, papa Ivan Pavao II. proglasio je blaženom

Sveta Majka Tereza

Ž.V. „Hrvatska riječ“

Kada je svijetom odjeknula vijest o smrti Majke Tereze, 5. rujna 1997. godine, uslijedili su komentari kako je umrla živa svetica. I istina, samo šest godina nakon njezine smrti sveti otac Ivan Pavao II. proglasio ju je svetom.

Majka Tereza rođena je 27. kolovoza 1910. godine kao Agnes Gonxha Bojaxhio u Skopju. Kada joj je bilo devet godina, poginuo joj je otac Nikola, a o njoj, kao i o bratu Lazaru i sestri Ageji, skrbi-la je majka Drana. Od malih nogu Agnes Gonxha redovito je odlazila u crkvu i pjevala u crkvenom zboru, a kada joj je bilo tek 12 godina poželjela je postati časnom sestrom.

Ne postoji pouzdan podatak u kojoj je crkvi i kada krštena. Kada je napunila 18 godina, molila je da ju prime u loretinski red. Skopje je napustila 28. rujna 1928., a u red je primljena 12. listopada iste godine i dobila ime Tereza, po svojoj zaštitnici, svetoj Tereziji od Liuseuxa. Nakon dva

Iako je prema propisima Rimokatoličke crkve potrebno čekati barem pet godina od nečije smrti kako bi započeo postupak za proglašenjem svetim, u slučaju Majke Tereze proces je započeo već nakon dvije godine.

mjeseca priključila se loretinskom redu u indijskoj pokrajini Bengal, točnije u njezinu najvećem gradu Calcutti. Ovo mjesto će ju pratiti cijeli život. U Calcutti je 17 godina radila u školi Svete Marije, te je postala ravnateljica iste. Prve zavjete položila je 25. svibnja 1931., a vječne 24. svibnja 1937. godine i otada se naziva Majkom Terezom.

Osjetila je Božji poziv pružiti pomoć siromasima. Ovaj red je uz dopuštenje crkvenih vlasti napustila 1948. godine, ali joj je dozvoljeno zadržati status časne sestre. Tada život posvećuje pomaganju siromasima, a 7. listopada 1950. osniva svoj red - Misionarke ljubavi. Članice ovog reda morale su se obvezati na nestupanje u brak, siromaštvo i pokornost. Iste godine,

7. listopada, red je priznala i uzela pod svoje Rimokatolička crkva. Do kraja života Majke Tereze red će brojati preko tri tisuće sestara i djelovat će u preko stotinu zemalja svijeta, a formiran je i muški ogranak reda (1963.) - Braća misionara ljubavi. U Hrvatsku, točnije Zagreb, Misionarke ljubavi došle su 1979. godine.

Cilj ovoga reda je bio pomaganje bolesnicima od gube, umirućima i napuštenoj djeci. Također, red je radio na osnivanju sirotišta, ljekarni, rodilišta, škola i centara za neudane majke. Za sve što je Majka Tereza činila uručene su joj brojne nagrade.

Na Badnjak 1985. godine otvorila je prvu kuću za oboljele od AIDS-a u New Yorku i nazvala ju Dar ljubavi. Osim ljubavi, svesrdno se zalagala i

za međuljudsku ljubav te je u jednoj svojoj misli upozorila na uzroke suvremenih problema: »Ljubav počinje u našim domovima; ljubav živi u domovima i zato je danas toliko patnje i nesreće u svijetu... Izgleda da su danas svi u užasnoj žurbi, nestrpljivi da postignu što veći uspjeh, razvoj, bogatstvo i tome slično, a djeci pripada toliko malo vremena njihovih roditelja. Roditelji nemaju vremena jedno za drugo i tako u obiteljima počinje narušavanje mira u svijetu.«

Pred smrt zamolila je papu Ivana Pavla II. da nad njom obavi egzorcizam. Prema danom objašnjenju nije bila opsjednuta nečistim silama već su je one neprestano uznemiravale. Preminula je 5. rujna 1997. u Calcutti u 21.30 sati. Njezino je tijelo preneseno u crkvu sv. Tome pokraj samostana Loreto, a stotine tisuća ljudi različitih vjera iz Indije i svijeta došlo je posljednji puta oprostiti se od Majke Tereze. Sprovod je upriličen 13. rujna kada je njezino tijelo u procesiji nošeno ulicama Calcutte. Njezin je grob uskoro postao mjesto hodočašća gdje se ljudi različitih vjera dolaze moliti.

Iako je prema propisima Rimokatoličke crkve potrebno čekati barem pet godina od nečije smrti kako bi započeo postupak za proglašenjem svetim, u slučaju Majke Tereze proces je započeo već nakon dvije godine. Među čudima potrebnim za kanonizaciju priznato je izlječenje Indijke koja se molila Majci Terezi. Šest godina nakon njezine smrti 19. listopada 2003., papa Ivan Pavao II. proglasio je Majku Terezu blaženom. Proces beatifikacije Majke Tereze najkraći je u povijest (četiri godine), a ubrzanje se desilo na inzistiranje pape Ivana Pavla II.

Majka Tereza i papa Ivan Pavao II.

Misli Majke Tereze

Ako ne možeš nahraniti stotinu ljudi, nahrani samo jednog čovjeka.

Neki ljudi uđu u tvoj život kao blagoslov, a neki kao lekcija.

Nismo svi stvoreni da radimo velike stvari. Ali zato možemo raditi male stvari s puno ljubavi.

Nije važno koliko radiš već je važno koliko ljubavi unosiš u ono što radiš.

Mir započinje osmijehom.

Dočekujte jedni druge s osmijehom, jer je osmijeh početak ljubavi.

Što možete napraviti kako biste promicali mir u svijetu? Idi kući i voli svoju obitelj.

Nađi vremena za igru, to je tajna vječne mladosti.

Svatko tko ti se približi neka ode od tebe bolji i sretniji.

Više je gladi u svijetu za ljubavlju i poštovanjem nego za kruhom.

(6)

**DOPUŠTENJEM AUTORA,
PREDSTAVLJAMO VAM JAKO
ZANIMLJIVU PUBLIKACIJU SREČKA
POSPIŠILA KOJA ĆE NAS VRATITI U
NEKA ZABORAVLJENA VREMENA**

Škrinjica nostalgije Čestitke u očima prošlosti - *Vjerske*

Piše:

Joško Katelan

Približava nam se vrijeme velikih vjerskih blagdana, a poglavlje sa vjerskim razglednicama u „Škrinjici nostalgije“ prava je uvertira za sve ono što predstoji.

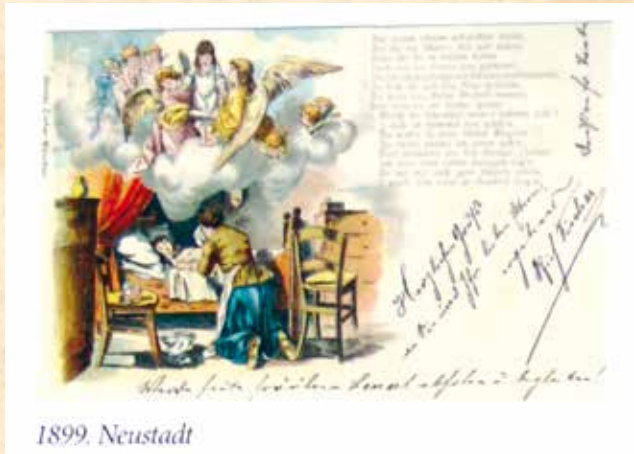
Obrazlažuci pojavu vjerskih razglednica, Srećko Pospišil kaže: „Uz pojavu Isusa Krista

kao glavnog motiva na božićnim i uskršnjim čestitkama, pojavljuju se na čestitkama kroz povijest i mnogi drugi vjerski motivi. Primjerice, postoji mnoštvo čestitaka s prikazom anđela koji prenose značajne poruke. Riječ je o iznimno lijepim čestitkama. Od ostalih vjerskih motiva često se pojavljuje Majka Božja, zatim crkve i razni sveci. Sva-

kako treba istaknuti tradiciju čestitanja blagdana Duhova (Pfungsten) u Njemačkoj, Austriji, Švicarskoj i još nekim zemljama. Postoji velik broj različitih motiva na čestitkama koje su se povodom blagdana Duhova redovito slale sve do sredine 20. stoljeća.“

Do sredine 19. stoljeća, ljudi širom svijeta slali su poruke jedan drugom koristeći privatnost zapečaćenih pisama. Čini se da su direktna preteča razglednice upravo koverte sa tiskanim sličicama. Koverte su često sadržavale tiskane sličice za različite blagdane i prigode: Nova godina i Božić, Uskrs, Valentinovo... Taj početak dekorativnih artikala koji su se slali poštom doveo je do razvitka razglednica. (http://www.libanpostcard.com/postcard_history.html 20.10.2019. u 00:42)

1912. Lendava, Slovenija

1900. Osijek (mad. Eszék, Osiek)

1900. Osijek (njem. Esseg)

1901. Križevci

1900. Zagreb

1902. Njemačka

1899. Zagreb

1900. München

Bolestima s' kojima se tradicionalno...živi

Piše:
Neven Staničić

Ako već neko nije senjan odozgor, pa mu nema pomoći, za pričuvat se, prvo se treba maknut s' promaje. Fala bogu - to nismo mi izmislili, nego je regula cijele ove regije, da ne pominjem imena bivše i sadašnjih država. **Promaja** je dunkve najveća opasnost za zdravlje domaćega svijeta, a pogotovo **bota od promaje**, kad se ono direktno stoji na propuh između vrata i širom otvorenoga prozora, prosto tančujući da čovjeka **sponta** na lice mjesta. Džabe priča, džabe upozorenja, nekima prosto pomoći nema. Atrokeli mokre glave. I tako je od pamtivjeka. Viču ljudi da se zatvara, da se sklana, miče, diže se uzbuna oko promaje, zna se red, vezda ima neko dežuran da opomene, ma ona i dalje prijete, i kad se čini da je nema, da se ni daška ne čuje - ni vidi, po koltrinama. I to nam je zla kob, iako ih

doduše ima što mogu u sred zime sve golijeh leđa skapulavati. Ma to su izuzeci i prokletinje. Pošten svijet je tun da se makne i pričuva, pogotovo „**opoćen**“ u golu vodu, ili „**u mot od rabote**“ što ga zna prevarit. Konačno što košta zatvorit telere!?! Sto puta rečeno, zaludu.

A onda; **spontat na licu mjesta** može, preko glave, po plećima, preko leđa, preko bregova, ovako ovuda (opisno, za pokazat tačno đe), a posljedice, mogu bit trenutne - od **koćenja**, kad se čovjek propio uduri, preko **fiskanja**, sve do **upale** što dolazi koji dan dopo tanto. Pod upalom, uglavnom se podrazumijevaju pluća, pod jednu, oli obadvije bande. Pleura. Pa Plovorita. Posebno se imenuju i naglašavaju ostale; upala grla, uha, tamo dolje... i tako dalje. **Urtikarije** kod kože, **katari** iz usta, sve su to

kategorije jedne opšte upale od redovnoga stanja.

Dalje, sve i najzdraviji kad je zdavlje u pitanju, bore se protiv „**ubijanja**“ od strane: leđa, vrata, koljena- obavezno, zglobova, puste **reume**. Leđa najčešće opadaju od kičme, ma se ni bubrezi ne daju zaobić. Nakon svega treba istrpjet još i ono „kamenno pišanje“, kad sve skupa treba, bože sačuva' izbačit. („lako je ženama“!!!) E,... i kako sve to nije lako za izdurat, vremenom ljudi „**opanu**“, a kad je opadanje u pitanju, pored opet tije' istijeh leđa, što se nekako, „da ne pitamo, kako“, podnosi (ma i propio vidi ljudima po faci-vazde kiseloj), čovjek može opanut s' noga- žalosno, može mu opanut cijeli život, može trenutno **zaorcat**, uvatit ga **mala snaga, zamantrat** mu se. Na duže staze tun su **deboleca** i **fjaka**, kao posljedice psihičkog ka-

raktera. I?... hemoroidi. Kad stegnu, opao, ne opao, teško se noga držat. Koraka... bolje reć.

Fala bogu ima i faza **rekupe-ravanja**. Rekuperavanje, opet, dolazi kao fizičko i mentalno. Momentalno-kratkoga daha, ali i kad je bolje... za kucnut protiv uroka. Da potraje. Onda se samo treba „držat“. „Drž'te se“!!! Posebno korađaje tapšanje po ramenu. Naravno bez prećerivanja. Viđelo se na licu, oli ne, rekuperavanje, za razliku od boli, obavezno se komentariše. U smislu „kako se vidi“, da je ljudima bolje. „Naoči“.

Ono od čega nema pomoći su „**zla sreća**“ iza koje se kriju bolesti kojima ni ime ne treba pominjat, pa to- (te), oli odma „očisti“, ili traje „bogu dušu, bog je neće“, pa finalmente; kap, kolap, srce. Blaženo bilo.

Ljudi od posebne pegule, kako pjesma kaže, moraju se pazit i od „pera od radića“. Malo li ih se „udavilo“ (!?!). Ali, to su sudbine.

E sad, cijeli je i jedan merkat od takozvanih psihičkih stanja i momenata, pa što ko dovati. Od raznoraznih **konfuziona**, do **ingravavanja, tren-tauna, fota, lampova**. Ništa nam ne trebaju, ma se bez njih, deboto ne može. Što se onda dešava? Skoči pritisak, proradi krv, prevrne se želudac, čovjek se vas ustrese, el' tako(?)... naježi, utrnu mu sve dlake, dignu se na glavu, preznoji se... i što? Samo fali **pro-maja** i možemo sve iz početka.

U ovo moderno doba treba se čuvat i klima ređaja.

Oće reć; gasi, makni se i makar pritvori. „Nisi se u barku rodio“.

Zdravi bili.

Žukatac

Piše:
Mašo Miško Čekić

Nema sačuvanih zapisa o početku izrade tigala u Krtolima, po čemu su Krtoljani bili poznati i cijenjeni na širem prostoru Istočnog Jadrana. Trgujući tiglama, na povratku iz Bara gdje je bilo dobro tržište za krtoljske tige, brali su žukvu od koje su izrađivali konope i koševе za cijedenje maslina, koji su bili cijenjeni i van Boke kotorske. Žukvu su brali i na svojim imanjima, jer ova biljka dobro uspijeva u Boki.

Izrada koševa je mukotrpan posao jer zahtijeva snagu, dosta vremena i umiješnosti, a počinje čišćenjem žuk(v)e od bodljikavih vrhova.

Trebalo je snažnim trzanjem provlačiti je kroz omču od konopa, kako bi omekšala i postala lako savitljiva. Draganjem žukva ovlaži, pa je valja osušiti na suncu. Tada se prave dugački konopi od kojih se pletu koševi za cijedenje maslina. Ti su koševi obilježili minule vjekove jer su neizostavni dio procesa prerade maslina bez kojih bi teško bilo zamisliti život na bokeškim obalama.

A priča o žuk(v)i se tu ne završava. Zapravo, možemo reći da tu tek počinje.

Žuk(v)a ili brnistra, je autohtona biljka Mediterana odakle je prenijeta u Sjevernu i Južnu Ameriku i dalje širom svijeta. Njena upotrebna svojstva uočili su naši preci u začetku civilizacije, a dive joj se i o njoj pišu veliki mislioci Antike: Aristotel, Homer, Teofrast, Dioskorit, Plinije i drugi.

Plinije stariji nam je ostavio i recepturu lijeka za liječenje reume u koljenima. Pravi se tako što se u svinjskoj masti umiješa mljeveno sjeme žukve

i maže na bolna mjesta. Njeno sjeme potopljeno u vodi stari narodi koristili su kao purgativno sredstvo. U starim spisima je i receptura za izradu vlakana od žukve od kojih se izrađuje posebno izdržljiva ri-barska mreža.

Na obalama Jadrana, pa i u našim krajevima, vjekovima su se izrađivali konopi od žukve, košare, metle, koševi, vrše, ograde, sjedala za stolice, veziva za povezivanje balica povrća, žita i cvijeća, a žukvom su se pokrivali manji krovovi, oblagala se pristaništa i koristila se u izradi pregradnih zidova.

U srednjem vijeku u Francuskoj od cvijeta žukve prave i mirisnu vodicu, a odvajkada je žukva medonosna biljka.

I posebno značajno: izrađivalo se platno od kojih su Rimljanke pravile haljine i bile ponosne na njih!

Platnom od žukve ponosili su se proizvođači, pa je bilo izlagano na sajmovima i izložbama. Proizvodnja platna od žukve bila je razvijena i kod nas, naročito u Baru i Ulcinju, a način prerade žukve Crnogorci su prenijeli u Istru. Platno proizvedeno u Crnoj Gori bilo je poznato pod imenom žukatac.

Izrada platna od žukve počinje branjem i vezivanjem žukve u snopove koji se potom pokišaju u moru, gdje ostaju tri do četiri sedmice, da se dobro raskvase. Po sunčanom vremenu se vade iz mora i trljaju o oštru kamenu podlogu i prostru da se osuše na suncu. Dobro je da ih potom spere kiša, pa sunce ponovo osuši. Tada se sa njih, vlat po vlat, skida vunica. Grudve vunice se udaraju palicom da iz njih ispane podrt, a onda se stave na preslicu i predu niti. Sa vretena se premotaju u kančela i stavljaju u lukšiju da pobi-

jele. Zatim se prave klupka, a potom se tka ili plete.

Platno je gusto i nepromočivo, a od njega se šiju vreće, slamarice, ulošci za uljarice i lampe, lenculi, košulje, peškiri ili radna odijela.

Tanjim koncima tkalo se platno za košulje i lencule na kojima je, ostalo je zapisano, ugodno spavati.

Pored platna, od žukve se izrađivao i papir, posebno u Italiji tokom XIX stoljeća, ali i u nekim dalmatinskim gradovima gdje je, tokom Srednjeg vijeka, značaj žukve zapisan i u gradskim statutima.

Žukva se plela i jela – kažu stari zapisi. Cvijetovi se suše za čaj, svježi dodaju salatama ili ribi, cijede se u ulje koje služi u kozmetici i liječenju bubrega...

Nakon Drugog svjetskog rata prerada žukve bila je „strateški projekat” za primorje tadašnje Jugoslavije.

Podignuto je više pogona za preradu i započeo otkup, ali je ubrzo sve propalo. Žukva je polako pala u zaborav .

Ostaje nam priča o njoj, kao dijelu naše baštine, a i dalje je medonosna biljka i hrana za koze. I krasi okolinu svojim žutim cvjetovima, posebno u zavjetrinama, a ne traži ništa. Uspijeva i na najlošijem zemljištu, a izuzetno dugo korjenje omogućava joj da prebrodi i najveće suše.

A priča o ženama i žukvi, s proljeća, dokaz je uzajamne ljubomore: je li ljepša žena ili žuti cvijet žukve?

Sušeni cvjetovi žukve

Ostavština obitelji Visković u Perastu ⁽¹⁴⁾

Piše:
Marija Mihaliček

Nekad bogata pokretna kulturna baština prikupljana u palačama pomorskih i plemićkih obitelji iz Boke kotorske osipala se i nestajala tijekom vremena. Ono što je ostalo poslije izumiranja nasljednika, migracija, ratova, potresa, a najviše nebrige za ovaj najosjetljiviji segment kulturnog naslijeđa, danas se samo malim dijelom sačuvalo kao privatno obiteljsko naslijeđe ili u fragmentima ako je naslijeđe postalo dijelom muzejske i arhivske građe u baštinskim ustanovama ili je kao dio crkvenih riznica postalo javno dostupno svjedočanstvo prošlosti...

Nepokretna imovina poznatih pomorskih obitelji – palače i kapetanske kuće – od ruševina sve više postaje dio suvremenog života, dobivajući nove namjene i turističku valorizaciju. To nije slučaj s pokretnim kulturnim naslijeđem koje je u tom pogledu na margini zanimanja i još nije prepoznato kao kulturna i muzejska vrijednost. Zato sam iznijela potrebu prezentiranja

primjera obiteljskih ostavština u primorskim mjestima Perastu, Dobroti, Prčanju i istaknula njihov značaj kao svjedočanstva pomorske tradicije, kulturološkog i civilizacijskog identiteta vlasnika, stanovnika ovog prostora. I ovaj segment naslijeđa dio je svjetske kulturne baštine koji zahtijeva adekvatnu zaštitu, održavanje i stvaranje uvjeta za prezentaciju u kulturno-turističkoj ponudi. Ipak, danas se može govoriti o izvjesnim pomacima u kulturnoj infrastrukturi u domeni muzejske prezentacije na području Kotora, ali bez vraćanja u funkciju Memorijalnog muzeja obitelji Visković u Perastu koji od 1979. godine ne postoji.

Kulturno-historijsko naslijeđe ove obitelji dragocjeno je i mora se konačno shvatiti da je nedopustivo razdvajanje bogate arhivske, bibliotečne građe i muzejskog materijala od ambijenta kome pripada, od obiteljske palače. To je moralna obveza društva prema onima koji su kulturnu baštinu stvaranu generacijama svojih predaka od XVI. do polovine XX. stoljeća ostavili da bude javno kulturno dobro u neodvojivoj cjelini. Arhitektonski kompleks Viskovića devastiran je desetljećima, a

vrijedne pokretnine pohranjene su u Muzeju grada Perasta. O palači Visković se posljednjih desetljeća razmišlja kao o nekretnici – ruševini koja ima veliku tržišnu vrijednost zbog njezina položaja i atraktivnosti, a da se zadovoljenje njezine memorijalne, historijske i kulturne vrijednosti rješava s nekoliko kvadrata „memorijalne sobe“.

Ostavštinu Viskovića prikazala sam i u svjetlu prioritnog razvoja kulturnog turizma, s golemim potencijalom koji nosi njezina jedinstvenost – spoj arhitekture i ambijentalnih vrijednosti i muzejskog, bibliotečnog i arhivskog sadržaja koji joj pripada, po čemu je jedinstvena u ukupnoj kulturnoj baštini Boke kotorske i države Crne Gore.

Revalorizacija kompleksa Visković: najstarijeg stambenog dijela jedne od najljepših primjera fortifikacije – kule, palače uobličene početkom XVIII. stoljeća i rekonstruirane i dograđene u XIX. stoljeću, bit će u potpunosti ostvarena samo preko ponovno uspostavljene izgubljene memorijalne muzejske funkcije i kulturnom namjenom za ostale prostore palače.

Za čitatelje Hrvatskoga glasnika HGDCG priređujemo serijal u nekoliko nastavaka iz magistarske teme „Porodična kulturna baština u turističkoj ponudi - Ostavština porodice Visković u Perastu“, koja je obranjena 2011. godine na Fakultetu za turizam i hoteljerstvo u Kotoru, a publicirana 2016. godine pod naslovom: „Ostavština porodice Visković u Perastu“, u izdanji OJU „Muzeji“ - Kotor, uz potporu Ministarstva kulture Crne Gore, po programu za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara.

Povijesne ličnosti i događaji iz zbirke fotografija Viskovića

**ALBUM S PORODIČNIM
FOTOGRAFIJAMA**

vrijeme: XIX. st.
material: koža (reljefna),
vezeno platno,
metalna kopča
dimenzije: album 33x16,3;
postolje 24x10,5 cm
br. stranica: 30
Popis predmeta iz 1970.

**ALBUM S PORODIČNIM
FOTOGRAFIJAMA**

vrijeme: XIX v.
material: koža sa
aplikacijama,
metalna kopča
dimenzije: 28x21x6cm
br. stranica: 32
Popis predmeta iz 1970.

**AUSTRIJSKA KRALJICA ELIZABETA (SISSI)
S MAJKOM I DJECOM**

autor: Kunsthandlung Josef Berman
mjesto nastanka: Beč
vrijeme: polovica XIX. st.
inv. broj: 1044

**Braća KRSTO I MARTIN VISKOVIĆ
sa sestrom KARLOTOM**

Foto studio: Silvino Mascarich
druga polovica XIX st.

NAPOLEON III.

autor: nepoznati fotograf
mjesto nastanka: Pariz
dimenzije: 10,5 × 6 cm
inv. broj: 1026

NAPOLEON III.

autor: nepoznati fotograf
mjesto nastanka: Pariz
dimenzije: 10,5 × 6 cm
inv. broj: 1026

**Vjenčanje JELENE PETROVIĆ i
VIKTORA EMANUELA II.**

autor: Luigi Lorenzo e figlio
vrijeme: druga polovica XIX. st.
inv. broj: 15 × 9,5 cm
inv. broj: 1045

Fotografija iz porodičnog albuma Viskovića

MILENA PETROVIĆ, kneginja crnogorska

autor: foto atelje A. Jellasca
mjesto nastanka: Cetinje
vrijeme: druga polovica XIX. st.
dimenzije: 10,5 × 6,3 cm
inv. broj: 879

**NEPOZNATI MUŠKARAC
U CRNOGORSKOJ NOŠNJI**
autor: foto atelje G. L. Vianelli
mjesto nastanka: Venecija
vrijeme: druga polovica XIX. st.
dimenzije: 21,2 × 13,5 cm
inv. broj: 10

CRNOGORAC NA STRAŽI
autor: foto atelje Antonio Jellasca, Kotor
vrijeme: druga polovica XIX. st.
dimenzije: 6 × 10,5 cm
inv. broj: 1023

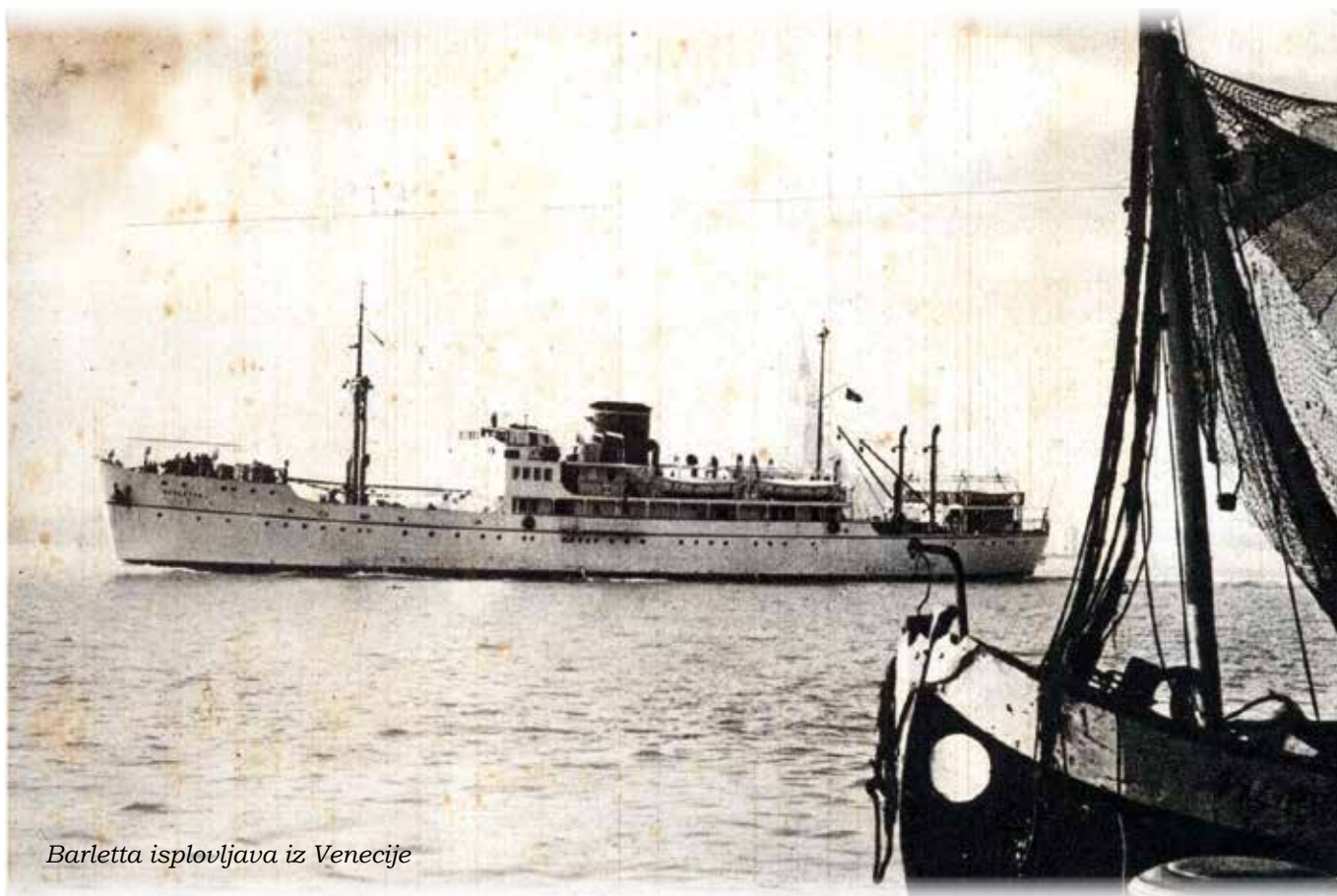

UČESNICI KRIVOŠIJSKOG USTANKA
autor: Foto atelje Antonio Jellasca, Kotor
vrijeme: druga polovica XIX. st.
dimenzije: 6 × 10,5 cm
inv. broj: 1022

UČESNICI KRIVOŠIJSKOG USTANKA
autor: Foto atelje A. Jellasca, Cetinje
vrijem: druga polovica XIX. st.
dimenzije: 10,5 × 6,3 cm
inv. broj: 879

BRIONI

Barletta isplovjava iz Venecije

Piše:

Neven Jerković

Utiskanim programima jadranskih putovanja venecijanska je Adriatica objavila svoje zanimljive redovne putničko-teretne pruge koje je održavala nizom izvrsnih brodova blizanaca klase „Brioni“ posebno za njih izgrađenih u tržičkom brodogradilištu Cantieri Riuniti dell'Adriatico di Monfalcone. Naručitelj ove zanimljive se-

Ovi su brodovi blizanci redovno uplovljavali u Boku kotorsku povezujući tako Kotor sa svim značajnijim lukama istočne obale Jadrana i Jonskog mora.

rije brodova, brodar Puglia iz Barija je 1932. integrirana u Adriaticu di Navigazione za koju oni i dalje plove pod istim imenima i na istim prugama sve do početka Drugog svjet-

skog rata. Sa navoza su se u more nakon broda BRIONI (novogradnja 243), po kojem je ova serija i dobila ime, u relativno kratkom vremenskom razdoblju 1931. godine otisnu-

li njegovi blizanci ADRIATICO (novogradnja 244), BRINDISI (245), ZARA (246), BARLETTA (247) i MONTE GARGANO (248) a tek 1936. i LERO (novogradnja 1137). Imali su oko 1980 GT, bili dugi 79 metara a u kabinama su u tri razreda mogli prihvatiti do 82 putnika. Dva glavna FIAT pogonska stroja ukupne snage 3.300 KS omogućavala su im plovidbu brzinom od 14,5 čvorova.

Po objavljenom ljetnom sezonskom plovnom redu brodovi MONTE GARGANO i BRINDISI su u paru održavali povratnu putničko-teretnu prugu br. 42: Venecija – Trst – Pula – M.Lošinj – Zadar – Šibenik – Split – Dubrovnik – Kotor – Bar – Shengjin – Drač – Valona te natrag istom rutom. BRIONI i LERO su plovili na pruzi 43A: Venecija – Trst – Rijeka – Zadar – Split – Lastovo – Dubrovnik – Drač – Valona – Brindisi – Saranda – Krf dok su u povratku na pruzi 43B plovili BARLETTA i ZARA. Redovnu prugu pod brojem 45 je održavao ADRIATICO itinererom Venecija – Dubrovnik – Kotor – Drač – Valona – Saranda – Krf – Brindisi – Dubrovnik – Venecija – Trst – Venecija. Ovi su brodovi blizanci redovno uplovljavali u Boku ko-

Adriatico

Barletta

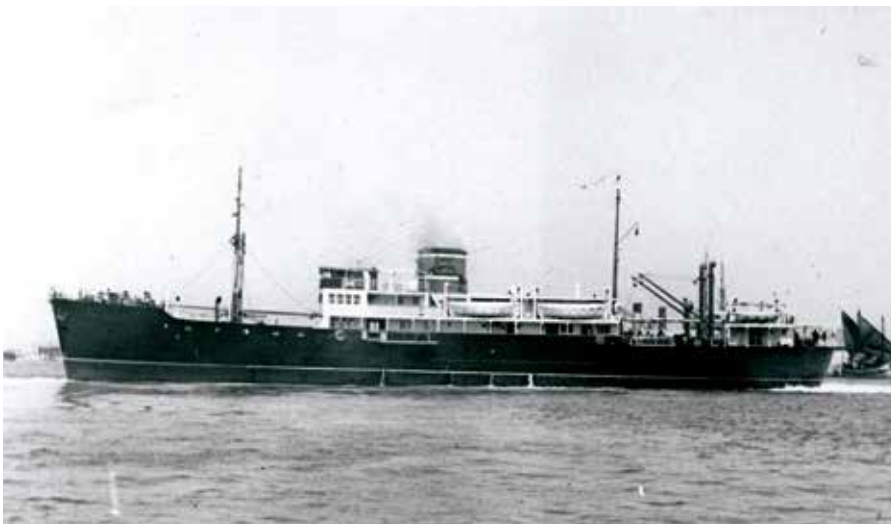
Brindisi

torsku povezujući tako Kotor sa svim značajnijim lukama istočne obale Jadrana i Jonskog mora.

MONTE GARGANO je 1938. godine, u paru sa brodovima LOREDAN i NARENTA, plovio cjelogodišnjim dvotjednim programom „Venecija-Dalmacija-Albanija-Bari“ itinererom Venecija – Trst – Pula – Lošinj – Zadar – Šibenik – Split – Gruž – Kotor – Bar – Shengjin – Drač – Valona – Brindisi – Bari – Manfredonia – Barletta – Bari – Monopoli – Brindisi – Valona – Drač – Shengjin – Bar – Kotor – Gruž – Lastovo

Brioni

Monte Gargano

– Split – Šibenik - Zadar – Lošinj – Pula – Trst - Venecija. Sljedeće godine ovu prugu održavaju MONTE GARGANO i BRINDISI.

Sve je njih tijekom 1939. i 1940. rekvirirala talijanska Marina pa su za vrijeme rata plovili kao naoružani transportni brodovi i minopolagači u vojnoj službi u kojoj nisu imali baš puno sreće jer su svi odreda neslavno završili na morskome dnu. BARLETTA je prigodom njemačkog zračnog napada u prosincu 1943. potonula u luci Bari. Izvađena je sa morskog dna i u tršćanskom Arsenalu osposobljena

Zara

za plovidbu početkom 1949. od kada je plovila na redovnim prugama Adriatice di Navigazione iz Trsta i Venecije prema Pireju sve do rujna 1962. kada je konačno raspoređena i izrezana u staro željezo.

Svi su ostali blizanci nažalost nepovratno potopljeni u pomorskim i zračnim napadima savezničkih snaga, ostali su vječito u plavoj grobnici na mjestima stradanja, pa danas predstavljaju zanimljive lokacije posjeta turističkih podvodnih ronilaca. MONTE GARGANO je potonuo u kolovozu 1940. kod Tobruka, ADRIATICO u prosincu 1941. kod Bengazija, LERO u listopadu 1942. nakon isplavljenja sa Rodosa, BRIONI i ZARA zajedno u istom konvoju u studenom 1942. kod Tobruka a BRINDISI u kolovozu 1943. u plovidbi iz Barija prema Kotoru. Tako je svoje plovidbe tragično završila jedna lijepa serija skladnih putničko-teretnih brodova koja je pred Drugi svjetski rat odigrala značajnu ulogu u pomorskom životu naše Boke.

DUBROVAČKI BARANIN MARIN BORISI:

Nezaboravni susret s Petrom Zrinskim

Za društvenu historiju južnog Jadrana zanimljiva je i znakovita epizoda koja se dogodila nakon posjeta Petra Zrinskog Perastu 23. i 24. svibnja 1654. Grof na putovanju prema Dubrovniku zarobljava barskog plemića koji otuda plovi prema Ulcinju, s ciljem otkupa svojih zavičajnih dobara, založenih radi oslobođenja sedam zaslužjenih podanika Dubrovačke Republike. Hitrom intervencijom dubrovačke vlade njihov građanin Borisi biva odmah oslobođen, ali njegov pothvat, obavijen velom konspirativnosti, zadobiva složeniji karakter.

Petar Zrinski (Vrbovec 1621. – Bečko Novo Mjesto, 1671.)

Dubrovnik i Boka, G. F. Camocio, „Isole famose...“, otpr. 1574.

Piše:

Savo Marković

Doznavši da se u južno-jadranskim vodama nalazi brigantin Petra Zrinskog, potomka, brata i kasnijega hrvatskog bana, dubrovačka vlada odlučila ga je 25. svibnja 1654., ako se ukaže prilika, dočekati i uručiti mu darove. Ipak će istog ili sljedećeg dana neočekivani događaj, koji se dogodio negdje u Jadranu pokraj Boke, omesti predviđeni protokol.

Obaviještene da je knez Petar sreo, naložio da se zaplijeni brod i uhvati Marin Borisi, barski plemić s prebivalištem

u Dubrovniku, koji je plovio iz Dubrovnika prema Baru i Ulcinju, dubrovačke vlasti susrele su se s višestrukom teškoćom. Nekoliko dana prije toga, Senat je odredio da državni rizničari pripreme i dostave novčani iznos za namirenje otkupnine za sedmoricu oslobođenika koji su iz gusarskog sužanjstva izbavljeni zauzimanjem njihovog sugrađanina Marina Borisija, koji je još uvijek imao značajnu imovinu i dobra u Baru, gradu svojih predaka. On je bio sin Petra Borisija i Paole Besali, podri-

jetlom mletačkih podanika. Njegov zavičajni nobilet i tamnošnji posjed činili su ga iznimno pogodnim da posreduje u oslobađanju braće Stjepana i Kristofora Brsečine i petorice mornara koje su gusari ugrabili u Korčulanskom kanalu u veljači 1654., tijekom pomorskog prijevoza vune za Dalmaciju, te odvedeni u Ulcinj.

Dubrovački Senat već se sljedećeg dana, 26. svibnja, pismom obraća knezu Petru Zrinskom s molbom da kao „*Signore e Cavaliere Cristiano*“

- „ako to već nije učinjeno“
 - oslobodi Borisija, objašnjavajući mu da je on, kršćanin i dubrovački građanin, otputovao za Bar s ciljem otkupa vlastitih dobara, koja je založio kao otkupninu kojom je oslobodio njihove podanike. Zrinski, ratujući u savezništvu s Mlečanima, najvjerojatnije je pretpostavio da je Borisi Turčin ili pak turski podanik. Značajan iznos koji je sada nosio sa sobom Borisi je dobio kao namirenje iz dubrovačkoga državnog fonda „Blagih djela“ i milostinja („*dall'opere pie et eleemosine*“). Pri tome, skrenuta je pažnja i na ljude koji su plovili s Marinom Borisijem, na njegovu barku, kao i robu, u vezi s čime je dubrovački Baranin osigurao pomorski pothvat kod dubrovačkih osiguratelja. Dubrovačke vlasti obavještavaju Zrinskoga da je *Marino Borisio*, nalazeći se u Ulcinju, gdje su kao robovi na fustama Santa Maure i Ulcinja bili odvedeni braća Brsečina sa sudrugovima, prepoznao zaslužnjene i učinio sve („*ha fatto il possibile*“) da ih oslobodi. Otkup je podrazumijevao zalaganje cjelokupne zavičajne Borisijeve imovine za vrijednost veću od tisuću dukata, s obećanjem i obvezom da će ih tamošnjim Turcima odnijeti nakon povratka iz Dubrovnika, nakon dolaska oslobođenih ulcinjskih robova. Borisijev zadatak bio je da ih odvede u Dubrovnik, što je on i izvršio prethodnih dana. Na temelju toga, za iskup mu je predat novčani iznos kojim je trebao osloboditi zaloga svoju opterećenu imovinu.

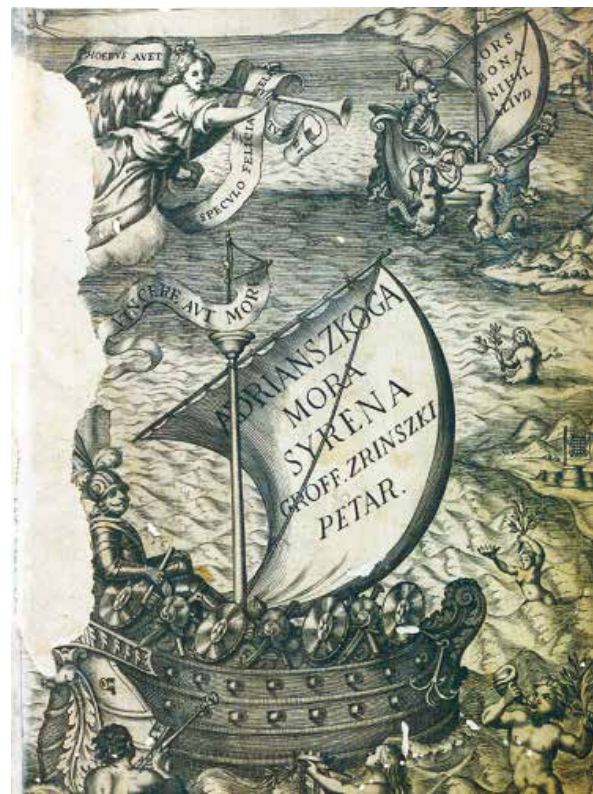
Dubrovačke vlasti pretpostavljale su da je Zrinski Borisija odveo u Zadar, gdje su 28. svibnja 1654. pisale svojem poslaniku Marinu Ragniniju. Poznato je tek da je 30. srpnja Marin Borisi bio u Baru, oda-

kle se obraćao Dubrovačkoj Republici da se za njega zauzme. Nekoliko dana kasnije (3. kolovoza) dubrovačka vlada mu odgovara da je o njegovim stvarima u njegovu korist pisano grofu Zrinskom, upravo preko Stjepana Brsečine.

Međutim, nije poznato što je konkretno Brsečina trebao obaviti poduzetim putovanjem ka Zrinskom. On se početkom rujna nalazio na Hrvatskom primorju te se može pretpostaviti da je trebao pregovarati o svojim zahtjevima, kao i o zahtjevima Marina Borisija, koji su zasigurno bili u vezi sa spomenutim zarobljavanjem. Prema tome, knez Petar Zrinski pisao je iz Bakra 4. rujna 1654. dubrovačkoj vladi - ističući „*habbiamo compreso il tutto*“ - da je Brsečina u svemu namiren od službenika (agenata), a da ne zna(ju) ono što zahtijeva Borisi.

Nakon povratka iz Senja u Bakar, Stjepan Brsečina preuzeo je od kapetana Vinodola pisma za dubrovačke vlasti. Jedno od njih, upravo kapetanovo, napisano je isto u Bakru, ali deset dana kasnije od pisma Zrinskog, i u njemu se navodi da dubrovačka vlada treba imati potpuno povjerenje u ono što će joj, po kneževom nalogu, izložiti Brsečina. Nakon povratka, Stjepan je oko 21. rujna dubrovačkoj vladi predao pisma i usmeno izložio ono što mu je bilo priopćeno. Dubrovačka vlada je pozitivno odgovorila na zahtjev Zrinskoga i već 22. rujna 1654. pisala Borisiju u Bar (on se dva dana prije toga nalazio u misiji nadomak Skadra, kada je posredovao za oslobođenje zarobljenih među kojima je bio Antun Antica, Lastovac) da Brsečina produžava dalje za Budvu, „da uredi sa strane rečenog gospodina grofa neke stvari s vama“ (Koščak, 198-199). Ma-

rin Borisi je naznačeno trebao obaviti u interesu Zrinskog, a dubrovačka vlada je očekivala veliku korist od te stvari, koja je trebala uspjeti i na zadovoljstvo Borisija. S tim, i u vezi s cjelokupnim prijateljskim izgladivanjem odnosa, dubrovačke vlasti su od Borisija očekivale da se pokaže popustljivim („*aggiustamento*“). Možda se Borisi u Budvi sastao s Brsečinom, koji je uz pomoć dubrovačkih vlasti (koja mu je ustupila i barku) trebao izvršiti i neki teži zadatak za Zrinskoga. Brsečina je taj zadatak obavio, unatoč velikim teškoćama i opasnostima, te će Zrinskog i njegovog kapetana osobno izvijestiti o svojem djelovanju u skladu s odredbama Republike u povjerenom poslu, kako se saznaje iz pisama dubrovačke vlade knezu i kapetanu od 3. listopada 1654. Braća Brsečina, zarobljenici gusara u Ulcinju

Djelo Petra Zrinskog objavljeno 1660. u Veneciji

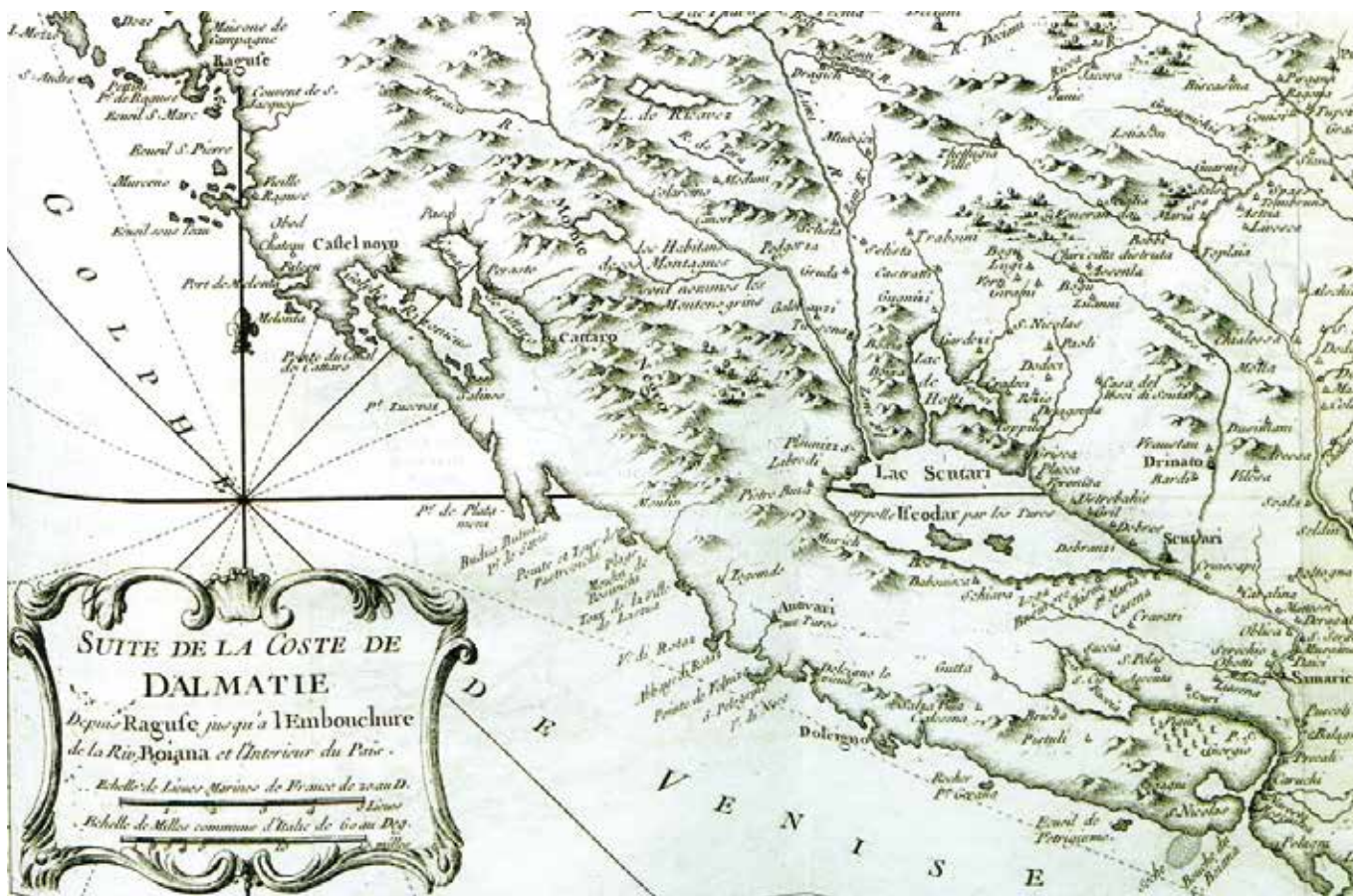
od veljače do svibnja 1654., nakon kontakta sa Zrinskim, kasnije u Rijeci obavljaju poslove za Dubrovačku Republiku (1658.).

Brsečina se s južnog Jadrana zaputio za Bakar, gdje je o pojedinostima po svoj prilici trebao izvijestiti i Zrinskoga. U Budvi ili južnije izmirio je trošak koji je bio u vezi s arestiranjem, ali je to bio samo jedan od naloga koje je trebao obaviti. Iz pisma Marina Borisija dubrovačkim vlastima napisanog u Baru 30. rujna 1654. može se pretpostaviti da

je dubrovački Baranin mogao biti posrednik u nekom poslu obavijenom diskrecijom. Ovo utoliko prije što je tada već bio najmanje poznanik Zrinskog, kao što je to bio paši u Skadru i brojnim Ulcinjanima. Prethodno je Zrinski zbog četovanja bio pozvan u Graz, a kako se nije odazvao, bio je lišen časti i zabranjeno mu je dopisivanje s Turcima (Kukuljević, 213-214, navodi da ga „po drugi put iste god. 1654. u kolovozu lišiše časti. Isto tako zabraniše mu da neima dopisivati s Turci.“). Koščak iznosi

pretpostavku da je Brsečina trebao obaviti neki posao s Turcima, zbog čega mu je trebao Boris. Ako je bilo tako, Boris samo piše da je učinio kako je Brsečina od njega zahtijevao.

Vrijeme diplomatske opreznosti koje obilježava habsburška prisutnost na Jadranu XVII. st. upućivalo je na diskreciju odnosno korespondencije, ali neposredni kontakti protagonista svjedoče o njihovoj međusobnoj upućenosti, potpori i zajedničkim težnjama.

Dalmatie, Depuis Raguse jusqu'a l Embouchure de la riv. Boiana, 1771. J. - N. Bellin; detalj.

Izvori i lit.: DAD, Miscellanea saec. XVII – za snimke dokumenata ljubazno zahvaljujem prof. dr. sc. Nelli Lonzi; Arhiv za povjestincu jugoslavensku, ur. Ivan Kukuljević Sakcinski, Zagreb 1868., 213-214.; Vladimir Koščak, „Korespondencija dubrovačke vlade s Nikolom Frankopanom i Petrom Zrinskim“, Zbornik OPZ Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU, sv. 1, 1954., 189-222.; Vinko Foretić, „Građa u dubrovačkom arhivu za povijest sjevernog hrvatskog primorja i Istre“, Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu, sv. 25, 1982., 405-433. Slike: <http://proleksis.lzmk.hr/51109/>; Aikaterini Laskaridis F. L.; www.nsk.hr/wp-content/; The American School of C. S., A.

SERIJAL

GRBOVI KOTORSKE VLASTELE

XIV VIJEKA

Piše:

Jovan J. Martinović

Za istoriju grada Kotora tokom prve polovine XIV vijeka neicrpno vrelo podataka čini prva, zapravo najstarija sačuvana knjiga kotorske notarske kancelarije od 1326 -1335. godine, te druga knjiga isprava za 1329. i period od 1332 – 1337. godine.

Ove dvije knjige, preklapajući se djelimično, pokrivaju razdoblje od 1326. do 1337. godine, a sadrže svaka po osam sveščica razne debljine, koje su ispisivali zakleti gradski notari.

Sadržaj notarskih isprava je izuzetno raznovrstan i zahvata sve oblasti života i društva srednjovjekovnog Kotora. Zapravo su ti unesci minijturni isječci svakodnevnog života visoko razvijene gradske komune Kotora u jednom re-

lativno ograničenom periodu, nešto poput kockica mozaika koje je moguće složiti u suvisle cjeline, kako bi se dobila jedinstvena i višeslojna slika života svih staleža kotorskog društva.

Podaci za plemićke porodice Kotora dobijeni su pažljivim čitanjem originalnih latinskih tekstova notarskih unesaka u kojima se kriju brojni podaci o svim vidovima aktivnosti za svakog pojedinog člana roda, te o rodbinskim odnosima i stepenu srodstva

među članovima pojedinih porodica, na osnovu čega su izrađena rodoslovna stabla. Takođe su doneseni i heraldički simboli, grbovi tih porodica sa opisima i grafički prikazanim bojama, te sa fotosima pojedinih sačuvanih primjeraka.

PELLEGRINA

(PELLEGRINA)

Jireček o ovom rodu donosi vrlo kratku obavijest: Plemići u Kotoru u XIV i XV vijeku.

Grb ovog manjeg plemenaškog roda nije u Kotoru nigdje sačuvan u tvrdom materijalu, pa ga donosimo prema citiranom Zborniku grbova Dalmacije: na plavom polju štita grba prikaz-

an je zlatni trbušasti vrč ili pehar na stopi, a bez ručke.

Centralna figura u posmatranom periodu je Miho Bazov Pelegrina, a uz njega se pominju: njegova druga žena Margarita, te djeca iz prvog braka i to sinovi Todor i Paško, te kćerka Slave, udata za Grasa, sina Anđela Siti; Mihov otac Baze se po-

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuirana se u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Europi, SAD, Kanadi, Australiji...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

ČASOPIS MOŽETE PRONAĆI:

- U katedrali sv. Tripuna u Kotoru
- U uredu HGD CG
- U Tivtu kod Andrije Krstovića

Tiskanje časopisa potpomogli:

FOND ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA CRNE GORE • SREDIŠNJI DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN R. HRVATSKE • GRAD DUBROVNIK • DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA • TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA • ZRAČNA LUKA DUBROVNIK • MERCATOR CRNA GORA – IDEA • INA CRNA GORA • OPŠTINA KOTOR

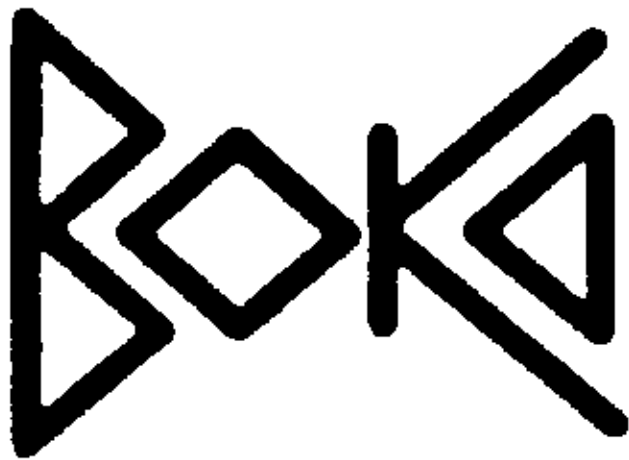
MEDIJSKI PARTNERI

99,0 MHz i 95,3 MHz

LOKALNI JAVNI EMITER RADIO KOTOR

S ponosom nosimo ime svoga grada!

**Boka Aluminium Windows Pty Ltd,
SYDNEY, Australia**

INIA
CRNA GORA

Izravni letovi iz Dubrovnika!

<p>Croatia Airlines Rim Venecija Vueling Rim Volotea Venecija easyJet Milano</p>	<p>easyJet Edinburgh London Bristol British Airways London Monarch Birmingham London Jet2.com Belfast Edinburgh Leeds Manchester Newcastle Nottingham Norwegian London Thompson Airways Bristol Glasgow London Manchester Newcastle Birmingham</p>	<p>SAS Kopenhagen Oslo Stockholm Norwegian Bergen Helsinki Kopenhagen Oslo Stavanger Stockholm Trondheim Finnair Helsinki</p>
<p>Croatia Airlines Düsseldorf Frankfurt Lufthansa Frankfurt München Eurowings Berlin Düsseldorf Hamburg Hannover Stuttgart EasyJet Berlin Air Berlin Düsseldorf Transavia München</p>	<p>Vueling Barcelona Iberia Madrid Norwegian Barcelona Madrid</p>	<p>Croatia Airlines Pariz Nica easyJet Lyon Pariz Toulouse Volotea Bordeaux Nantes Marseille Transavia France Pariz</p>

DUBROVNIK AIRPORT
ZRAČNA LUKA DUBROVNIK

☎ headoffice@airport-dubrovnik.hr / ☎ +385 (0) 20 773 100 / ☎ +385 (0) 20 773 322

iDEA super
SKOCKANA ZA VAS!

RADANOVIĆI BB
RADNO VRIJEME: 07:00-23:00h

ZG

CROATIA
Full of life

ZAGREB

GRAD KULTURE / CITY OF CULTURE

pogledajte poslušajte osjetite / see listen feel

ISKORISTITE
MOGUĆNOSTI
KOJE VAM PRUŽA
ZAGREB CARD

USE THE
POSSIBILITIES
OFFERED BY
ZAGREB CARD

tel. + 385 (0)1 481 40 51

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA
ZAGREB TOURIST BOARD

infozagreb.hr